

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Πολιτιστική Πολιτική
και Ανάπτυξη*

Μεταπτυχιακή διατριβή

«Ανάδειξη και προβολή της τοπικής ιστορίας στο παιδικό κοινό με τη βοήθεια των ΤΠΕ: Η περίπτωση του Δήμου Παύλου Μελά»

Άννα Θεοχαρίδου

Επιβλέπων Καθηγητής
Νικόλαος - Γεώργιος Καραχάλης

Μάιος 2016

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Πολιτιστική Πολιτική
και Ανάπτυξη***

Μεταπτυχιακή διατριβή

«Ανάδειξη και προβολή της τοπικής ιστορίας στο παιδικό κοινό με τη βοήθεια των ΤΠΕ: Η περίπτωση του Δήμου Παύλου Μελά»

Άννα Θεοχαρίδου

**Επιβλέπων Καθηγητής
Νικόλαος - Γεώργιος Καραχάλης**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Πολιτιστική Πολιτική και Ανάπτυξη από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2016

ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ

Περίληψη

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της σημερινής εποχής, της Μετανεωτερικότητας, είναι ο τρόπος και η ταχύτητα μετάδοσης της πληροφορίας. Με τη βοήθεια ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή, σε κλάσματα του δευτερολέπτου, μπορούμε να μάθουμε οποιεσδήποτε πληροφορίες μας ενδιαφέρουν, για οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη. Παρ' όλα αυτά όμως, πολλοί από εμάς δε γνωρίζουμε πληροφορίες για το πιο σημαντικό, τον τόπο που κατοικούμε, τη μικροϊστορία του και μαζί με αυτήν τις μικροϊστορίες των κατοίκων του αλλά και όλων όσων πέρασαν από τον τόπο αυτό.

Οι νέες πρακτικές των ΤΠΕ που εφαρμόζονται στο χώρο του πολιτισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, μπορούν να δώσουν μία λύση στο πρόβλημα αυτό, καθώς μέσω της τεχνολογίας, συλλογές, μουσειακά αντικείμενα, χειρόγραφα, βιβλία, μεταμορφώθηκαν σε ψηφιοποιημένο πολιτιστικό απόθεμα. Ο κλασσικός συλλέκτης μεταμορφώνεται πλέον, σε συλλέκτη πληροφοριών ή αλλιώς συναθροιστή πληροφοριών (aggregator).

Αυτή η πρακτική, της συνάθροισης πληροφοριών με σκοπό την προβολή και ανάδειξη της τοπικής ιστορίας, αποτελεί και την κύρια πρόταση της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής. Πρόκειται για την πρόταση χρήσης ενός ιστοτόπου, που αφορά σε μία συγκεκριμένη περιοχή και που απευθύνεται κυρίως στο παιδικό κοινό λειτουργώντας με τη λογική του aggregator. Ως επιλογή τόπου αναφοράς τού ιστοτόπου, επιλέχθηκε ο Δήμος Παύλου Μελά. Ως ομάδα δυνητικού κοινού θεωρήθηκαν οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Παύλου Μελά, καθώς στα πλαίσια της ενασχόλησής τους με το μάθημα της τοπικής ιστορίας, ο προτεινόμενος από την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή ιστοτόπος, μπορεί να λειτουργήσει ως εκπαιδευτικό εργαλείο.

Στο πλαίσιο αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη τους εκπαιδευτικούς ως ειδική ομάδα ενδιαφέροντος αλλά και διαμεσολαβητές μεταξύ του εκπαιδευτικού εργαλείου και του παιδικού κοινού, πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής, συνεντεύξεις, που είχαν ως τελικό σκοπό την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού εργαλείου από την συγκεκριμένη ομάδα ενδιαφέροντος.

Λέξεις κλειδιά: Δήμος Παύλου Μελά, εκπαιδευτικά εργαλεία, ιστορική πηγή, ιστοτόπος, μαθητές, παιδικό κοινό, πληθοπορισμός, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, τεκμηρίωση, τοπική ιστορία, συνάθροιση ψηφιοποιημένου υλικού, ψηφιακή τεκμηρίωση.

Summary

One of the key features of the time we live in: post modernity, is the method the information transmission speed. With the help of a computer, in fractions of a second, we can learn the information of interest from any and for any place the world. But still many of us do not know about the most important, that is the place we reside; its micro-history and along with it the micro-history of the residents and all those who go through that place.

The new practices of ICT, applied in the field of culture, - at an international level - can provide a solution to this problem, after having collections of museum objects, manuscripts, books, have been transformed into digitized cultural heritage. The classic collector now transformed into a collector of information or otherwise information aggregator.

This practice of gathering information for highlighting and promotion of the local history is the main proposal of this master thesis. It is a proposal to use a site that it works with the logic of the aggregator and that relates to a particular - addressed mainly to children - audience. The Municipality of "Pavlos Melas" was chosen as a place of reference of the site.

The pupils and primary school teachers of the Municipality of "Pavlos Melas" were considered as potential joint group, as the proposed by this thesis website can act as an educational tool; in the context of dealing local history.

In this context - and taking into account educators, as a special interest group but also intermediaries between educational tools and child audiences- interviews were held, with in the investigation of this master thesis, which had as a purpose the evaluation of the educational tool from the specific interest groups.

Keywords: aggregation of digitized material, children's audience, crowdsourcing, digitization, digital documentation, educational tools, local history, Municipality of "Pavlos Melas", primary education, website.

Ευχαριστίες

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή αποτελεί τον τελευταίο σταθμό ενός ακόμα "ταξιδιού" προς τη γνώση· ενός "ταξιδιού" που απαιτούσε πολύωρο διάβασμα, ξενύχτια και στερήσεις αλλά μου το ανταπέδωσε με τον καλύτερο τρόπο!

Υπάρχουν όμως κάποιοι άνθρωποι, που αισθάνομαι ότι πρέπει να ευχαριστήσω, γιατί δίχως αυτούς δεν θα μπορούσα να πραγματοποιήσω και να ολοκληρώσω αυτό το "ταξίδι". Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, τον κύριο Νικόλαο - Γεώργιο Καραχάλη, για όλη του την καθοδήγηση, συμπαράσταση και εμπύχωση καθ 'όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της μεταπτυχιακής αυτής διατριβής. Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω, για την εμπύχωση και τις πολύωρες συζητήσεις, που συνετέλεσαν καταλυτικά στο να ολοκληρωθεί η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, δύο από τους καινούργιους φίλους που μου χάρισε αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα, τους συμφοιτητές μου κυρίους Κοσμά Πέτρο και Μαριδάκη Γεώργιο.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, για την κατανόηση, την υπομονή και τη συμπαράσταση τους. Το μεγαλύτερο όμως ευχαριστώ το οφείλω στο σύζυγο μου Άγη και στην κόρη μας Αρετή, γιατί ειλικρινά "έκλεψα" πολύ από το χρόνο που τους ανήκε ...

Κλείνω με μία ευχή προς τους συμφοιτητές μου, λέγοντας, μακάρι να δοθεί σε όλους μας μία ευκαιρία, ώστε να χρησιμοποιήσουμε τις γνώσεις που αποκομίσαμε από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΑΠΚΥ "Πολιτιστική Πολιτική και Ανάπτυξη" και να συμβάλουμε ο καθένας μας, με το δικό του λιθαράκι, στον πολύμορφο Πολιτισμό.

Περιεχόμενα

Περίληψη	iii
Λέξεις κλειδιά:.....	iii
Summary	iv
Keywords:.....	iv
Ευχαριστίες	v
Περιεχόμενα	vi
Κατάλογος γραφημάτων.....	x
Κατάλογος εικόνων.....	xi
Κατάλογος πινάκων.....	xii
Κατάλογος συντομογραφιών	xiii
Κεφάλαιο1 Εισαγωγή	1
1.1 Σκοπός - στόχοι της εργασίας.....	2
1.2 Δομή της μεταπτυχιακής διατριβής.....	3
1.3 Μεθοδολογία της έρευνας	6
1.3.1 Παραδοχές.....	7
1.3.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	7
1.4 Περιορισμοί.....	8
Κεφάλαιο2 Τοπική ιστορία: το παρελθόν του τόπου ως εργαλείο μάθησης και εκπαίδευσης	9
2.1 Τοπική Ιστορία: μία σύντομη επισκόπηση.....	9
2.2 Τοπική Ιστορία, τρόπος έρευνας, ιστορικές πηγές και μνήμη.....	10
2.3 Τοπική ιστορία, εκπαίδευση και μάθηση.....	11
2.3.1 Η τοπική ιστορία και το παιδικό κοινό.....	12
2.3.1.1 Το μάθημα της τοπικής ιστορίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα	13
2.3.1.2 Χρήση των ΤΠΕ και τοπική ιστορία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση....	15

2.3.1.3 Πολιτιστικοί οργανισμοί - μουσεία - ιδιωτικοί φορείς - και τοπική ιστορία	17
2.3.2 Τοπική ιστορία: διαφορές και ομοιότητες εκπαίδευσης και μάθησης.....	18
Κεφάλαιο3 Ψηφιακή εποχή : η εποχή της "πληροφορίας" και τα νέα μαθησιακά εργαλεία	20
3.1 Πολιτισμός και εκπαίδευση στην εποχή της Μετανεωτερικότητας.....	20
3.2 Ψηφιοποίηση και ψηφιακές ιστορικές πηγές.....	23
3.3 Παραδείγματα καλών πρακτικών χρήσης ψηφιακού πολιτιστικού αποθέματος.	24
3.3.1 Europeana.....	24
3.3.2 Médiathèque de l' Architecture et du Patrimoine (MAP)	26
3.3.3 The Rembrandt Database	27
3.4 Η τοπική ιστορία στο διαδίκτυο - παραδείγματα καλών πρακτικών	27
Κεφάλαιο 4 Δήμος Παύλου Μελά: σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος, ψηφιακό πολιτιστικό απόθεμα.....	30
4.1 Διαδικτυακή, αρχειακή και επιτόπια έρευνα - αποτελέσματα.....	30
4.1.1 Ο Δήμος Παύλου Μελά	31
4.1.2 Σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος.....	32
4.1.3 Υφιστάμενη κατάσταση σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος.....	33
4.1.4 Ψηφιακό απόθεμα στο διαδίκτυο και Δήμος Παύλου Μελά: Υφιστάμενη κατάσταση.....	36
4.2 Δημιουργία ιστοτόπου	39
4.2.1 Κύρια εκπαιδευτικά μέσα / εργαλεία, του ιστοτόπου.....	41
4.2.2 Θεματολογία του ιστοτόπου	41
4.2.3 Παιχνίδια - Δραστηριότητες.....	42
4.2.4 Εργασίες - έρευνες	43
4.2.5 Εκπαιδευτικοί στόχοι του ιστοτόπου	43
Κεφάλαιο 5 Διεξαγωγή συνεντεύξεων- ανάλυση – αποτελέσματα.....	45
5.1 Περιγραφή δείγματος, συνεντεύξεων και των βασικών ερωτήσεων	45

5.2 Ανάλυση συνεντεύξεων	53
5.2.1 Ενασχόληση των εκπαιδευτικών με την τοπική ιστορία	53
5.2.2 Χρήση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία: αποτελέσματα / περιορισμοί.	55
5.2.3 Συμβολή της χρήσης ιστορικών πηγών στη μαθησιακή διαδικασία.....	58
5.2.4 Μαθησιακά αποτελέσματα χρήσης εκπαιδευτικού υλικού - ιστορικών πηγών που αφορούν στον τόπο κατοικίας του μαθητή	61
5.2.5 Δήμος Παύλου Μελά : ιστορικές πηγές εκπαιδευτικό υλικό.....	63
5.2.6 Πολιτιστική πολιτική Δήμου Παύλου Μελά και Διερεύνηση για τον τρόπο ένταξης της εκπαίδευσης στην πολιτιστική πολιτική του Δήμου Παύλου Μελά..	66
5.2.7 Εκπαιδευτικοί - διαδίκτυο και τοπική ιστορία	67
5.2.8 Η άποψη των εκπαιδευτικών αναφορικά με το με ποιά τοπική ιστορία συνδέονται τα παιδιά;	69
5.2.9 Σχολιασμός ιστοτόπου από τους εκπαιδευτικούς.....	70
Κεφάλαιο 6 Προτάσεις βελτίωσης	72
6.1 Βελτίωση Λειτουργικότητας ιστοτόπου για το παιδικό κοινό και τους δασκάλους.....	72
6.2 Βελτίωση περιεχομένου	74
6.3.Γενικές προτάσεις	76
Κεφάλαιο 7 Επίλογος.....	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82
ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ.....	84
Παράρτημα Α Φωτογραφίες σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος Δήμου Παύλου Μελά, που απεικονίζουν την υφιστάμενη κατάσταση.....	100
Α.1 Κτίριο του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών, στη Σταυρούπολη(Μονή Λαζαριστών) (Κτίριο του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών).....	100
Α.2 Κτίριο της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου.....	101
Α.3 Βυζαντινοί Νερόμυλοι.....	103
Α.4 Στρατόπεδο Παύλου Μελά	105
Α.5 Αρχαιολογικός χώρος Νεολιθικής Περιόδου πλατείας Κουντουριώτου.....	106

Παράρτημα Β Screenshots (Περιγραφή λειτουργίας ιστοτόπου με εικόνες)	107
Παράρτημα Γ Συνεντεύξεις.....	111
Γ.1 Συνέντευξη νο.1: Δάσκαλος σε Δ. Σ. της Πολίχνης	111
Γ.2 Συνέντευξη νο.2: Δασκάλα σε Δ. Σ. της Πολίχνης.....	113
Γ.3 Συνέντευξη νο.3: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Πολίχνης.....	116
Γ.4 Συνέντευξη νο.4: Δασκάλα σε Δ.Σ της Ν. Ευκαρπίας.....	121
Γ.5 Συνέντευξη νο.5: Δάσκαλος Ειδικής Αγωγής (παράλληλη στήριξη), σε Δ.Σ της Σταυρούπολης.....	124
Γ.6 Συνέντευξη νο.6: Δασκάλα Ειδικής Αγωγής (παράλληλη στήριξη),σε Δ.Σ. της Σταυρούπολης.....	127
Γ.7 Συνέντευξη νο.7: Δασκάλα ειδικής αγωγής (τμήμα ένταξης) σε Δ.Σ. της Σταυρούπολης.....	129
Γ.8 Συνέντευξη νο.8: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Σταυρούπολης	132
Γ.9 Συνέντευξη νο.9: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Σταυρούπολης	135
Γ.10 Συνέντευξη νο.10: Δασκάλα σε Δ.Σ της Σταυρούπολης.....	137
Γ.11 Συνέντευξη νο.11: Δασκάλα σε Δ.Σ της Σταυρούπολης.....	139
Γ.12 Συνέντευξη νο.12: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Σταυρούπολης.....	141
Γ.13 Συνέντευξη νο.13: Δασκάλα σε Δ.Σ της Σταυρούπολης.....	144
Γ.14 Συνέντευξη νο.14: Δασκάλα σε Δ.Σ της Σταυρούπολης.....	146
Γ.15 Συνέντευξη νο.15: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Σταυρούπολης.....	149

Κατάλογος γραφημάτων

Γράφημα 1. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στη Δημοτική Ενότητα που υπάγονται τα σχολεία που διδάσκουν οι συνεντευξιαζόμενοι.....	47
Γράφημα 2. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ηλικία του δείγματος.....	47
Γράφημα 3. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στο φύλο του δείγματος.....	48
Γράφημα 4. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην προϋπηρεσία του δείγματος.	48
Γράφημα 5. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ειδικότητα του δείγματος..	49
Γράφημα 6. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην κατοχή δεύτερου τίτλου σπουδών του δείγματος.....	49
Γράφημα 7. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του δείγματος.....	50
Γράφημα 8. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην κατοχή διδακτορικού τίτλου σπουδών του δείγματος.....	50
Γράφημα 9. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «Έχετε διδάξει / ασχοληθεί διαθεματικά με την τοπική ιστορία;»	54
Γράφημα 10. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση « Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;».....	55
Γράφημα 11. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «Προτείνετε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού περιεχομένου στους μαθητές σας;»	56
Γράφημα 12. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «χρησιμοποιείτε στο μάθημα της ιστορίας οπτικοακουστικό υλικό;».....	58
Γράφημα 13. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;».....	59
Γράφημα 14. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «πώς αντιδρούν τα παιδιά με την χρήση εκπαιδευτικού υλικού που αφορά στην περιοχή που μένουν;»	61
Γράφημα 15. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «η χρήση σχετικού υλικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;»	62
Γράφημα 16. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματά σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;».....	64

Γράφημα 17. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;».....	64
Γράφημα 18. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «σας έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό;».....	66
Γράφημα 19. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «γνωρίζετε εάν υπάρχει/ ουν ιστοσελίδες που να αφορούν στην ιστορία μίας περιοχής και να έχουν σχετικό εκπαιδευτικό υλικό;».....	68
Γράφημα 20. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «εάν υπήρχε σχετικό υλικό που να αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε μία ιστοσελίδα, θα την χρησιμοποιούσατε στα μαθήματά σας;»	68

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1. Σχηματική Αναπαράσταση του πλαισίου οργάνωσης της σύγχρονης τάξης (Παπαδάκης, Φραγκούλης, Βελισσάριος, & Φράγκος, 2003, σ. 100).....	16
Εικόνα 2. Άποψη του Κτιρίου του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών, στη Σταυρούπολη (Μονή Λαζαριστών) (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Μάιος 2016).....	100
Εικόνα 3 Άποψη του Κτιρίου του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών, στη Σταυρούπολη (Μονή Λαζαριστών) (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016)	101
Εικόνα 4. Άποψη του κτιρίου της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Μάιος 2016).....	101
Εικόνα 5. Άποψη του κτιρίου της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Μάιος 2016).....	102
Εικόνα 6. Άποψη του κτιρίου της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Μάιος 2016).....	102
Εικόνα 7. Άποψη από την περιοχή των Βυζαντινών Νερόμυλων(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016).....	103
Εικόνα 8. Άποψη από την περιοχή των Βυζαντινών Νερόμυλων(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016).....	104
Εικόνα 9 . Άποψη από την περιοχή των Βυζαντινών Νερόμυλων(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016).....	104

Εικόνα 10. Άποψη του Οθωμανικού τεμένους Χασάν Φεχμί Πασά στον ιστορικό τόπο του στρατοπέδου Παύλου Μελά(φωτ. Θεοχαρίδου Ά., Απρίλιος 2016).....	105
Εικόνα 11. Άποψη από το ένα εκ των κηρυγμένων νεότερων μνημείων του στρατοπέδου Παύλου Μελά (φωτ. Θεοχαρίδου Ά., Απρίλιος 2016).....	105
Εικόνα 12. Άποψη της πλατείας Κουντουριώτου (φωτ. Θεοχαρίδου Ά., Απρίλιος 2016)	106
Εικόνα 13. Άποψη της πλατείας Κουντουριώτου από το Google Earth (ημερομηνία ανάκτησης 10 Φεβρουαρίου 2016).....	106
Εικόνα 14. Η χρονογραμμή (timeline).....	107
Εικόνα 15 Αποτύπωση στο Google maps, των σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά.....	108
Εικόνα 16. Οδηγίες για την πλοήγηση στον ιστότοπο	108
Εικόνα 17 Λεπτομέρεια στην οποία είναι εμφανής μέρος της θεματολογίας του ιστοτόπου.....	109
Εικόνα 18 Μαθησιακή δραστηριότητα σε σχέση με τις φωτογραφίες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.....	109
Εικόνα 19. Δημιουργία πάζλ για τις ανάγκες της ιστοσελίδας	110

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1 : Περιγραφή του τρόπου ομαδοποίησης των βασικών χαρακτηριστικών του δείγματος των συνεντευξιαζόμενων.....	46
Πίνακας 2. Συνοπτική περιγραφή του τρόπου διεξαγωγής των συνεντεύξεων.....	51

Κατάλογος συντομογραφιών

ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΤ	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
Επίθ.	Επίθετο
ΙΜΕ	Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού
κ.ά.	Και άλλα
κ.τ.λ.	Και τα λοιπά
Φωτ.	Φωτογραφία
ΚΔΒΜ	Κέντρα δια βίου Μάθησης
ΚΙΘ	Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης
ΚΜΣΤ	Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΤΠΕ	Τεχνολογίες της πληροφορικής και της επικοινωνίας
ΥΠΠΕΘ	Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων
ΥΠΠΟ	Υπουργείο Παιδείας και Αθλητισμού
ΜΑΡ	Médiathèque de l' Architecture et du Patrimoine
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Λίγοι είναι οι μαθητές, της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που είναι υποψιασμένοι για το παρελθόν του τόπου τους και σχεδόν πάντα αγνοούν τα πρόσωπα, τα γεγονότα και την ιστορία του τόπου όπου κατοικούν (Χαρίτος, 1988, σ. 94). Το πρόβλημα αυτό είναι ακόμα πιο έντονο, όταν πρόκειται για έναν τόπο που δεν αποτελεί τουριστικό προορισμό και δεν υπάρχουν για αυτόν σχετικές πληροφορίες, παρά ελάχιστες σε κάποιους τουριστικούς οδηγούς (Χαρίτος, 1988, σ. 94). Όμως ο πολιτισμός και η ιστορία υπάρχουν παντού γύρω μας. Βρίσκονται οπουδήποτε «σημειώνεται και εγγράφεται με συνειδητό ή ασυνείδητο τρόπο η διανοητική δράση των ανθρώπινων κοινωνιών του παρελθόντος» (Λε Γκόφ, 1998, σ. 245 και Βλάχου, 2006, σ.427-428 στο Κασβίκης & Ανδρέου, 2014,σ.125). Κάθε τόπος έχει τη δική του ιστορία, η οποία μπορεί να συμπεριληφθεί στο πλαίσιο διδασκαλίας του μαθήματος της ιστορίας κάθε τάξης του δημοτικού σχολείου και όχι μόνο (Λε Γκόφ, 1998, σ. 245 και Βλάχου, 2006, σ.427-428 στο Κασβίκης & Ανδρέου, 2014,σ.125).

Η τοπική ιστορία συναντάται στο ελληνικό σχολείο, όπου αναπτύσσεται περισσότερο πρωτοβουλιακά, στο πλαίσιο της διαθεματικής διδασκαλίας των μαθημάτων και των διαφόρων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που εκπονούνται (Ρεπούση, 2000α, σ. 7; Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.α; Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2001). Θέματα τοπικής ιστορίας συμπεριλαμβάνονται επίσης στα προγράμματα άτυπης εκπαίδευσης, που οργανώνονται από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς καθώς και πολιτιστικούς οργανισμούς. Ο καθένας από τους φορείς αυτούς, έχει διαφορετικό σκοπό, λειτουργεί με διαφορετικό τρόπο και χρησιμοποιεί διαφορετικές παιδαγωγικές μεθόδους (ΚΔΒΜ, 2013; Δήμος Θεσσαλονίκης, 2015; Π.Α.Ι., χ.χ.α). Παρά τη διαφοροποίηση, των προαναφερόμενων φορέων, ως προς τον τρόπο ενασχόλησης τους με την τοπική ιστορία, υπάρχει και ένα κοινό σημείο, το οποίο είναι η χρήση των ιστορικών πηγών σε

φυσική ή ψηφιοποιημένη μορφή, η οποία ενισχύεται κατά πολύ από τη χρήση των ΤΠΕ.

Η χρήση των ΤΠΕ, των ψηφιοποιημένων τεκμηρίων (ως ηλεκτρονικές ιστορικές πηγές) και των μεταδιδόμενων που τα συνοδεύουν, μπορεί να βοηθήσει στην ανάδειξη και προβολή της ιστορικότητας ενός τόπου στους κατοίκους του και όχι μόνο. Αυτή η πρακτική συναντάται συχνά σε πολλές χώρες του εξωτερικού και πολλές φορές τη βρίσκουμε να υποστηρίζεται από κρατικούς φορείς. Οι πρακτικές προβολής της τοπικής ιστορίας, μέσω των ΤΠΕ, ξεκίνησαν σταδιακά, υπό την επίδραση των πολιτικών της ΕΕ για τον εκδημοκρατισμό της γνώσης και για την ενίσχυσή της συμμετοχικότητας στον πολιτισμό των πολιτών και της κοινωνίας των πολιτών (Council of Europe, 2005, σσ. 5-6).

Η ανάδειξη της τοπικής ιστορίας, μέσω των ΤΠΕ, με τη δημιουργία νέων εκπαιδευτικών εργαλείων προσβάσιμων στο διαδικτυακό κοινό, μπορεί να συμβάλει κατά πολύ στο χώρο της εκπαίδευσης, καθώς πολλά είναι τα σχολεία που στις ημέρες μας δεν έχουν στη διάθεση τους εκπαιδευτικό υλικό αλλά και πληροφόρηση που να αφορά στα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος της περιοχής όπου εδρεύουν. Συγκεκριμένα, η δημιουργία ενός εργαλείου που θα λειτουργεί βασιζόμενο στο συνδυασμό των καλών πρακτικών που αφορούν στη διάσωση, διάδοση και προβολή του πολιτισμικού αποθέματος θα μπορούσε να βρει εφαρμογή στο χώρο της εκπαίδευσης και ιδιαίτερα στο δημοτικό σχολείο, καθώς οι σημερινοί μαθητές θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως «ψηφιακοί αυτόχθονες», λόγω της εξοικείωσής τους με τις ΤΠΕ (Castells, 2000 στο Lotherington & Ronda, 2010).

Για όλους του παραπάνω λόγους κρίθηκε σκόπιμη, η ενασχόληση, στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, με το Δήμο Παύλου Μελά, καθώς αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση λόγω του ότι στη γεωγραφική του περιφέρεια υπάρχει σημαντικός αριθμός αναξιοποίητων καταλοίπων υλικού πολιτισμού, των οποίων η πραγματική ταυτότητα δεν είναι γνωστή από την τοπική κοινωνία και πόσο δε από τον παιδικό πληθυσμό.

1.1 Σκοπός - στόχοι της εργασίας

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής είναι η ανάδειξη ενός εκπαιδευτικού εργαλείου, που θα συμβάλει θετικά στην κατανόηση του πολιτισμικού περιβάλλοντος μιας περιοχής από τους ανήλικους κατοίκους της, ιδιαίτερα της ηλικίας μεταξύ έξι έως

δώδεκα ετών. Το εργαλείο αυτό σχετίζεται με τη μουσειολογική πρακτική, τα νέα τεχνολογικά μέσα, τη σύγχρονη εκπαιδευτική πρακτική και στοχεύει να λειτουργήσει πρωταρχικά, ως εκπαιδευτικό εργαλείο για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας και της ιστορίας εν γένει, στο ελληνικό δημοτικό σχολείο και στους πολιτισμικούς φορείς που ασχολούνται με θέματα τοπικής ιστορίας.

Δευτερευόντως, στοχεύει να λειτουργήσει ως πρακτική δημιουργίας ψηφιακού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την κοινωνική συμμετοχικότητα και θα στοχεύει στην ανάδειξη και προβολή της τοπικής ιστορίας, μέσω της διαδικασίας του πληθοπορισμού.

Στόχος επίσης είναι η διερεύνηση, με τη μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης, των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς αποτελούν τους διαμεσολαβητές της πολιτισμικής κληρονομιάς με το μαθητικό κοινό, σε ότι αφορά:

- τα εκπαιδευτικά εργαλεία,
- τα μαθησιακά αποτελέσματα,
- τους περιορισμούς,
- και οφέλη,

που σχετίζονται με τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας και την εφαρμογή της ως ιστορικής μεθόδου στη σχολική τάξη. Επίσης, η διερεύνηση με τη μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης στοχεύει να συλλέξει την εμπειρία και τη γνώμη των εκπαιδευτικών μετά από την χρήση του προτεινόμενου, από την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, εκπαιδευτικού εργαλείου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα χρησιμοποιηθούν στην τελική πρόταση της παρούσης, μεταπτυχιακής διατριβής.

1.2 Δομή της μεταπτυχιακής διατριβής.

Η διάρθρωση των κεφαλαίων της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής έχει ως ακολούθως. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η εισαγωγική παρουσίαση του υπό διερεύνηση θέματος και ακολούθως παρουσιάζονται ο σκοπός και η δομή του. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται συνοπτικά, η μεθοδολογική έρευνα στην οποία αναφέρονται οι αρχικές παραδοχές για το υπό διερεύνηση θέμα καθώς και τα ερευνητικά

ερωτήματα. Τέλος, παρουσιάζονται οι περιορισμοί που εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας και συγγραφής της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται να γίνει η ανάλυση της τοπικής ιστορίας ως εκπαιδευτικού/ μαθησιακού εργαλείου για τη γνωριμία με έναν τόπο. Προκειμένου να γίνει πιο κατανοητή η λειτουργία της τοπικής ιστορίας ως εργαλείου μάθησης / εκπαίδευσης, το δεύτερο κεφάλαιο διαχωρίζεται σε τρεις επιμέρους υποενότητες. Στην πρώτη υποενότητα περιλαμβάνεται μία σύντομη επισκόπηση της τοπικής ιστορίας στο γενικό πλαίσιο των ιστορικών σπουδών, ενώ στη δεύτερη υποενότητα γίνεται αναφορά στη σύνδεση της ερευνητικής διαδικασίας με τις ιστορικές πηγές. Κύριος σκοπός των δύο αυτών υποενοτήτων είναι, η παρουσίαση των κύριων μεθοδολογικών εργαλείων της τοπικής ιστορίας, καθώς αποτελούν έναν από τους κύριους δομικούς άξονες της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής. Ακολουθεί η τρίτη υποενότητα, στην οποία αναφέρονται όλες οι μορφές εκπαίδευσης/μάθησης που ασχολούνται με την τοπική ιστορία και εφαρμόζονται στην Ελλάδα. Στην υποενότητα αυτή γίνεται ιδιαίτερη μνεία στις μορφές εκπαίδευσης και μάθησης που αφορούν στην παιδική ηλικία. Προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι διαφορές και οι ομοιότητες των παιδαγωγικών προσεγγίσεων των εκπαιδευτικών εργαλείων, των στόχων και του ευρύτερου μαθησιακού πλαισίου που ασχολείται με την ιστορία ενός τόπου, γίνεται ο διαχωρισμός της υποενότητας σε δύο επιμέρους υποενότητες, τις 2.3.1 και 2.3.2. Στην 2.3.1, περιγράφονται σε τρεις ξεχωριστές υποενότητες, την 2.3.1.1 2.3.1.2 και 2.3.1.3 οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να γνωρίσει την ιστορία ενός τόπου ένα παιδί. Στην 2.3.1.1, γίνεται περιγραφή της διαθεματικής διδακτικής προσέγγισης της τοπικής ιστορίας στο δημοτικό, που έχει ως κύριο σκοπό την έρευνα. Στην 2.3.1.2 γίνεται μία ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή των ΤΠΕ στην ερευνητική δραστηριότητα των μαθητών αναφορικά με την ιστορία ενός τόπου. Στην 2.3.1.3, αναφέρονται οι μέθοδοι και πρακτικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται από χώρους πολιτισμού αλλά και ιδιωτικούς φορείς, προκειμένου να ένα παιδί να μπορέσει να γνωρίσει την ιστορία ενός τόπου. Ακολουθεί η υποενότητα 2.3.2 στην οποία γίνεται σύγκριση όλου του πλαισίου εφαρμογής της ενασχόλησης με την τοπική ιστορία στο δημοτικό σχολείο με αυτό που εφαρμόζεται στους χώρους πολιτισμού.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται σε θέματα ανάπτυξης και εξέλιξης των ΤΠΕ και της επίδρασης και συμβολής τους στο χώρο του πολιτισμού και επικεντρώνεται στην έννοια της πληροφορίας, που ανάγεται σε γνώση και ενισχύεται μέσω των διαφόρων

πολιτικών. Καθώς, πολλές φορές, η πολιτισμική πληροφορία ανάγεται σε ιστορική πηγή, η πρώτη υποενότητα αναφέρεται στην εμπλοκή των ΤΠΕ και των μουσειολογικών πρακτικών, μέσω των διαφόρων σύγχρονων πολιτικών, στους χώρους εκπαίδευσης και μάθησης. Στη δεύτερη υποενότητα γίνεται αναφορά στο ψηφιακό πολιτιστικό απόθεμα ως νέα μορφή ιστορικών πηγών. Στη συνέχεια, η τρίτη υποενότητα, αναφέρεται στις καλές πρακτικές της χρήσης του ψηφιακού πολιτιστικού αποθέματος και εξετάζει ιδιαίτερα τρία παραδείγματα καλών πρακτικών. Προκειμένου να γίνει κατανοητός ο διαφορετικός τρόπος που χρησιμοποιείται το ψηφιοποιημένο πολιτιστικό απόθεμα, η κάθε πρακτική περιγράφεται σε ξεχωριστή υποενότητα. Τέλος, ακολουθεί η τελευταία υποενότητα του τρίτου κεφαλαίου, στην οποία αναφέρονται παραδείγματα καλών πρακτικών, σε ό,τι αφορά στην χρήση του πολιτισμικού αποθέματος και ειδικότερα στη χρήση του ψηφιοποιημένου ιστορικού τεκμηρίου, προκειμένου να αναδειχτεί, να προβληθεί και να αποτελέσει εκπαιδευτικό εργαλείο, η τοπική ιστορία μιας περιοχής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αφορούν στο δεύτερο σκέλος της έρευνας, της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής. Συγκεκριμένα, η πρώτη υποενότητα περιγράφει τη μεθοδολογία της έρευνας και περιγράφει αναλυτικά τα αποτελέσματα της σε επιμέρους υποενότητες. Στην υποενότητα 4.1.1, γίνεται συνοπτική περιγραφή του Δήμου Παύλου Μελά και της ιστορίας του, στην υποενότητα 4.1.2, αναφέρονται τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντός της υπό διερεύνηση περιοχή, ενώ στην υποενότητα 4.1.3, γίνεται ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης των σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος. Τέλος στην υποενότητα 4.1.4, παρουσιάζεται μέρος του ευρεθέντος ψηφιοποιημένου πολιτιστικού αποθέματος που υπάρχει στο διαδίκτυο και αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά.

Στη συνέχεια, στην υποενότητα 4.2 και σε όλες τις επιμέρους υποενότητες της, γίνεται η περιγραφή του εκπαιδευτικού εργαλείου, που δημιουργήθηκε για τις ανάγκες της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής. Το προτεινόμενο εκπαιδευτικό εργαλείο, αφορά σε έναν ιστότοπο που δημιουργήθηκε, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική βιβλιογραφία που αναφέρθηκε στα κεφάλαια 2 και 3. Ακολουθεί το κεφάλαιο 5, στου οποίου όλα τα υποκεφάλαια γίνεται η περιγραφή και ανάλυση των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της παρούσας έρευνας, με συνεντευξιαζόμενους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Παύλου Μελά. Στη συνέχεια, στο έκτο κεφάλαιο, γίνεται η συζήτηση των συμπερασμάτων των

συνεντεύξεων και οι τελικές προτάσεις της εργασίας. Τέλος, ακολουθεί το κεφάλαιο 7, που αποτελεί και τον επίλογο της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής.

1.3 Μεθοδολογία της έρευνας

Η έρευνα έγινε με την ακόλουθη σειρά:

- Βιβλιογραφική έρευνα: Η βιβλιογραφία που μελετήθηκε ήταν από διαφορετικά επιστημονικά πεδία και αφορά :

- στην τοπική ιστορία και στους τρόπους που εφαρμόζεται, ως εκπαιδευτικό ή μαθησιακό αντικείμενο, στην ελληνική επικράτεια και στο εξωτερικό,
- στη χρήση των ΤΠΕ και στους τρόπους εφαρμογής τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση,
- στη Μουσειολογία,
- στην πολιτιστική πολιτική,
- στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά.

-Αρχειακή έρευνα.

- Βιβλιογραφική επισκόπηση.

- Επιτόπια έρευνα.

- Διαδικτυακή έρευνα.

- Δημιουργία ιστοσελίδας.

- Επικοινωνία με εκπαιδευτικούς της περιοχής, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η έρευνα.

- Διεξαγωγή της έρευνας.

- Ανάλυση των συνεντεύξεων.

- Ολοκλήρωση της συγγραφής της εργασίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή του θεωρητικού μέρους της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής (κεφάλαια 2 και 3) αλλά και για τη

συγγραφή των αποτελεσμάτων της έρευνας που αφορούν στη μελέτη της περίπτωσης του Δήμου Παύλου Μελά (κεφάλαια 4, 5 και 6).

1.3.1 Παραδοχές

Μεθοδολογικά, η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, βασίζεται σε ορισμένες παραδοχές που σχετίζονται με το κατά πόσο είναι γνωστή η ιστορία ενός τόπου από τους κατοίκους αλλά και από ομάδες ενδιαφέροντος της περιοχής.

Η κύρια παραδοχή είναι, ότι η τοπική ιστορία μίας περιοχής δεν είναι αναγνωρίσιμη από τους κατοίκους της και ειδικότερα από τους μαθητές των σχολείων της.

Δευτερεύουσες παραδοχές είναι:

-Στο διαδίκτυο υπάρχει πληθώρα ψηφιοποιημένων πηγών, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας μίας περιοχής.

-Υπάρχουν περιοχές της Ελλάδος, που ενώ υπάρχουν σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος παραμένουν αναξιοποίητα και δεν περιλαμβάνονται στις πολιτικές των κρατικών φορέων.

-Το διαδίκτυο δεν αποτελεί ένα ασφαλές περιβάλλον για τα παιδιά.

- Η αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, πολλές φορές καταλήγει σε μία χρονοβόρα και επίπονη διαδικασία, που δυσχεραίνει την ερευνητική διαδικασία.

1.3.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Βάσει των παραδοχών του προηγούμενου υποκεφαλαίου, το βασικό ερευνητικό ερώτημα, της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής, είναι:

Μπορούν οι ΤΠΕ, σε συνδυασμό με τις πρακτικές της νέας Μουσειολογίας και του μαθήματός της τοπικής ιστορίας να συμβάλουν στην ανάδειξη και προβολή της τοπικής ιστορίας στο παιδικό κοινό και εν γένει στην κατανόηση του πολιτισμικού περιβάλλοντος μίας περιοχής;

Επίσης επιχειρείται, να απαντηθούν τα παρακάτω δευτερεύοντα ερωτήματα:

1. Πώς μπορούν να αξιοποιηθούν οι ΤΠΕ, προκειμένου να δημιουργηθεί μία καλή πρακτική που θα μπορέσει να αποτελέσει εκπαιδευτικό εργαλείο με σκοπό την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας μιας περιοχής;

2. Με ποιούς τρόπους έρχεται το παιδικό κοινό σε επαφή με την τοπική ιστορία; (Πλεονεκτήματα -μειονεκτήματα).
3. Ποιά η σημασία της χρήσης των ιστορικών πηγών, ιδιαίτερα των ηλεκτρονικών, στη μαθησιακή διαδικασία και ποιά η συμβολή τους στην τοπική ιστορία;
4. Κατά πόσο ασχολούνται οι εκπαιδευτικοί με την τοπική ιστορία στο σχολείο; Ποιά είναι η εμπειρία τους και ποιοί οι τυχόν περιορισμοί;
5. Πώς επικοινωνεί ο Δήμος Παύλου Μελά τα σημεία ιστορικού ενδιαφέροντος και την τοπική ιστορία της περιοχής του στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης;
6. Μπορούν οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μιας περιοχής να γίνουν οι διαμεσολαβητές ανάμεσα στους μαθητές τους και στην τοπική ιστορία μίας περιοχής;
7. Μπορεί η ενασχόληση με την τοπική ιστορία να αλλάξει την αντίληψη των παιδιών για την περιοχή που κατοικούν;
8. Μπορεί να δημιουργηθεί, ένα ασφαλές περιβάλλον στα παιδιά, προκειμένου να λειτουργήσει ως διευκολυντής στη διαδικτυακή έρευνα που έχει ως αντικείμενο την τοπική ιστορία της περιοχής τους;

1.4 Περιορισμοί

Σημαντικό περιορισμό, στη παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, αποτέλεσε η δυσκολία ανεύρεσης επαρκούς δείγματος εκπαιδευτικών, προκειμένου να διεξαχθεί η προβλεπόμενη έρευνα. Το «φορτωμένο πρόγραμμα» της καθημερινότητας όλων των εκπαιδευτικών, δυσχέρανε κατά πολύ την εύρεση ελεύθερου χρόνου προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι συνεντεύξεις.

Κεφάλαιο 2

Τοπική ιστορία: το παρελθόν του τόπου ως εργαλείο μάθησης και εκπαίδευσης

Η ιστορική σημασία ενός τόπου ξεκινά από τη στιγμή που αρχίζουν να την αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι (Ρεπούση, 2000β, σσ. 1-2). Η ιστορικότητα ενός τοπίου δεν προσλαμβάνεται αυτόματα από τις ανθρώπινες αισθήσεις, παρά ξεκινά από τη στιγμή που η ανθρώπινη περιέργεια, η παρατήρηση ή η έρευνα, αναδειξουν, κάτω από συγκεκριμένους λόγους και συνθήκες, μία όψη της πόλης (Ρεπούση, 2000β, σσ. 1-2).

2.1 Τοπική Ιστορία: μία σύντομη επισκόπηση

Η τοπική ιστορία δεν αποτελεί νέο φαινόμενο (Ρεπούση, 2000β, σ. 1). Η ενασχόληση με την ιστορία ενός τόπου πρωτοεμφανίζεται κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και οι όψεις της τροποποιούνται με το πέρασμα των χρόνων, κάτω από τις επιδράσεις των εκάστοτε εξουσιών αλλά και των διαφόρων ιστορικών σχολών (Ρεπούση, 2000β, σ. 1; Ρεπούση, 2000α, σσ. 2-3). Τον 20ο αιώνα, η Σχολή των Annales, επαναπροσδιόρισε το περιεχόμενο της ιστορικής επιστήμης, διευρύνοντας τη θεματική και τα ερευνητικά της πεδία (Παληκίδης, 2010, σ. 13). Το ενδιαφέρον των ιστορικών, μετά από αυτόν το επαναπροσδιορισμό, στρέφεται στη μικροκλίμακα της κοινωνικής ζωής, αποδίδοντας στην τοπική ιστορία το χαρακτήρα μίας μικροϊστορίας που την αποδέσμευε από το τοπικιστικό πνεύμα που τη χαρακτήριζε, λόγω της έως πρότινος προσέγγισης της από τους ιστοριοδίφες και τούς ερευνητές (Παληκίδης, 2010, σ. 13).

Στη δεκαετία του '60 τέθηκε, από τον από τον Leillot, ένα νέο πλαίσιο για την τοπική ιστορία, που την πρωμοδότησε ως την «ιστορική επιστήμη του ατομικού και ειδικού», τοποθετώντας την ανάμεσα στις πιο σύγχρονες ιστορικές προσεγγίσεις (Ρεπούση, 2000α, σ. 4). Στο πλαίσιο αυτό, η τοπική ιστορία εννοιολογείται ως μέθοδος, η οποία έχει αμοιβαία σχέση ανταλλαγών με τις άλλες ιστορίες και δε διακρίνεται από τη γενική ιστορία στο πλαίσιο των ιστορικών σπουδών, παρά διακρίνεται αναφορικά με το χώρο της εκπαίδευσης (Ρεπούση, 2000α, σ. 5).

Στο σχολείο σήμερα, η τοπική ιστορία διαπερνά τις θεματικές της ιστορίας στο σύνολο, δίνοντας έμφαση στο στοιχείο του τόπου, ερευνώντας τα επιλεγμένα θεματικά πεδία με διαφορετικές προσεγγίσεις, χρησιμοποιώντας όμως πάντα ως ερευνητικά εργαλεία τις ιστορικές πηγές (Ρεπούση, 2000α, σσ. 7-10).

2.2 Τοπική Ιστορία, τρόπος έρευνας, ιστορικές πηγές και μνήμη

Μία έρευνα για την ιστορία ενός τόπου, πρέπει να γίνεται πάντοτε λαμβάνοντας υπόψη το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ο τόπος αυτός. Εκτός δηλαδή των προφορικών μαρτυριών και αρχειακών αναζητήσεων σε τοπικό επίπεδο, πρέπει να εξετάζουμε τη μικροϊστορία της περιοχής, σε εθνικό, μεσογειακό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο (Ασωνίτης & Παππάς, χ.χ., σ. 13; Λεοτσίνης Γ. , 2006, σ. 49). Ουσιαστικά, τα τεκμήρια μας δε θα πρέπει να περιορίζονται στο τοπικό επίπεδο, αλλά θα πρέπει να διασταυρώνονται με όσο το δυνατό περισσότερες πηγές που σχετίζονται με το ευρύτερο πλαίσιο του τόπου και να εξετάζονται ενδελεχώς (Ασωνίτης & Παππάς, χ.χ., σσ. 12-13). Επιπλέον, η χρήση πληθώρας πηγών μπορεί να οδηγήσει σε μια ενσυναισθητική προσέγγιση της τοπικής ιστορίας, η οποία μας βοηθά να κατανοήσουμε τους κατοίκους, της υπό μελέτη περιοχής, στη συγκεκριμένη υπό μελέτη χρονική περίοδο (Λεοτσίνης Γ. , σ. 2). Για το λόγο αυτό, θεωρούνται ως ιστορικές πηγές και οι «πηγές του τοπίου», του δομημένου αλλά και φυσικού περιβάλλοντος, καθώς περιβάλλον και ιστορία αλληλοσυνδέονται και αποτελούν ένα εναλλακτικό περιβάλλον κατανόησης του παρελθόντος (Κασβίκης & Ανδρέου, 2014, σ. 127; Λεοτσίνης Γ. , 2006, σ. 52).

Οι πηγές του τοπίου είναι η ταυτότητα και η εικόνα ενός τόπου και αποτελούν μία σημαντική διακριτή ομάδα, η οποία διακρίνεται επιμέρους σε τοπίο, δημόσια κτήρια, κτίσματα, ερείπια κτισμάτων, μνημεία και μουσεία, τα οποία στο σύνολο τους διακρίνονται επίσης βάσει της προσβασιμότητάς τους (Ρεπούση, 2000β, σ. 7; Καραχάλης, Ν., 2012). Η πρόσληψη του τοπίου δίνει τη δυνατότητα ανίχνευσης του ιδιαίτερου φορτίου «της κοινωνικής και ιστορικής μνήμης, που εγγράφεται ως μέρος της ταυτότητας των διαφόρων στοιχείων που συνθέτουν μία γεωγραφική περιοχή» (Δουκέλλης, 2005, σ.14 στο Κασβίκης & Ανδρέου, 2014, σσ. 125).

Η μελέτη της μνήμης (ατομικής, συλλογικής και κοινωνικής) και η σχέση της με τις ιστορικές σπουδές είναι μία θεματική η οποία απασχολεί την επιστημονική κοινότητα εδώ και πολλές δεκαετίες. Ιδιαίτερα η συλλογική μνήμη, σύμφωνα με τον Λε Γκόφ (1998, σ.139), έχει υποστεί σπουδαίες μεταβολές εξαιτίας της συγκρότησης των κοινωνικών επιστημών. Ο Halbwachs από την άλλη πλευρά θεωρεί ότι υπάρχουν τόσα πολλά είδη μνήμης, όσες αντίστοιχες ομάδες ατόμων και ότι ενώ η μνήμη είναι πολλαπλή είναι ταυτόχρονα και συγκεκριμένη (Nora, χ.χ., σ. 8).

Στο πλαίσιο των εξελίξεων στο χώρο των ιστορικών σπουδών, η Νέα Ιστορία προσπάθησε να δημιουργήσει μία επιστημονική θεωρία βασισμένη στη συλλογική μνήμη (Λε Γκόφ, 1998, σ. 140). Είναι μία ιστορία που έχει αποκηρύξει τη γραμμική χρονικότητα και πραγματοποιείται στη βάση των «τόπων» της συλλογικής μνήμης, που όπως προαναφέρθηκε είναι όλων των ειδών τα ιστορικά τεκμήρια (Λε Γκόφ, 1998, σ. 140). Η Νέα Ιστορία, είναι επίσης μία ιστορία «ανοιχτή» και «ατελείωτη» και σε αυτό το πλαίσιο, η διδασκαλία της ιστορίας στο σχολείο δεν πρέπει να γίνεται με μοναδική κατεύθυνση στις ιστορικές πηγές αλλά και προς τις αφηγηματικές συνθέσεις (Σακκά, χ.χ., σ.1). «Η χρήση των πηγών παραμένει κυρίως μέσον και όχι αυτοσκοπός» (Σακκά, χ.χ., σ.2).

2.3 Τοπική ιστορία, εκπαίδευση και μάθηση

Υπάρχουν πολλοί φορείς, κρατικοί και μη, που στα πλαίσια των δράσεων τους ή των εκπαιδευτικών τους προγραμμάτων, έχουν ως στόχο ή σκοπό τη γνωριμία των κατοίκων μιας περιοχής ή πόλης με την ιστορία του τόπου τους ή ενός συγκεκριμένου τόπου ειδικά. Οι δράσεις και τα προγράμματα αυτά, πραγματοποιούνται από τον εκάστοτε φορέα με διαφορετική μεθοδολογία και πρακτικές, γιατί όπως

προαναφέρθηκε, τις περισσότερες φορές οι σκοποί και οι στόχοι τους διαφέρουν. Σε επίπεδο εκπαίδευσης /μάθησης, η γνωριμία των κατοίκων με τον τόπο τους γίνεται μέσω της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης/ μάθησης. Πιο συγκεκριμένα:

1. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η τοπική ιστορία συμπεριλαμβάνεται ως άξονας γνωστικού περιεχομένου, στα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο , χ.χ.β). Ως γνωστικό αντικείμενο, εντάσσεται στο μάθημα της ιστορίας και προτείνεται να διδάσκεται διαθεματικά, ιδιαίτερα με την περιβαλλοντική αγωγή (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.α).
2. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εντάσσεται στη Ζώνη Βιωματικών Δραστηριοτήτων, ως ένα πεδίο μελέτης και έρευνας (Υ.Π.Ε.Θ.; Φ.Ε.Κ. 2685/Β'/10-11-2011).
3. Στο πρόγραμμα εκμάθησης της τοπικής ιστορίας, που λειτουργεί στο πλαίσιο του ευρύτερου προγράμματος της εκπαίδευσης ενηλίκων η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης σε συνεργασία με τους Ο.Τ.Α. της χώρας (ΚΔΒΜ, 2013).
4. Στα εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία εκπονούν οι Ο.Τ.Α., τα οποία στην πλειοψηφία τους απευθύνονται σε ενήλικες. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί, το εκπαιδευτικό πολιτιστικό πρόγραμμα «Θεσσαλονίκη Μαθήματα Ιστορίας» του Δήμου Θεσσαλονίκης (Δήμος Θεσσαλονίκης, χ.χ.; Δήμος Θεσσαλονίκης, 2015).
5. Προγράμματα πολιτιστικών οργανισμών και μουσείων (Π.Λ.Ι. , χ.χ.α).
6. Περιπατητικές ξεναγήσεις (walking tours) από ειδικές ομάδες, οι οποίες απευθύνονται κυρίως σε ενήλικο κοινό και διοργανώνονται από ιδιωτικούς φορείς, πολιτιστικούς οργανισμούς, Ο.Τ.Α. και μουσεία (Athens walking tours, χ.χ.; Culture8, χ.χ.) .

2.3.1 Η τοπική ιστορία και το παιδικό κοινό

Σε ότι αφορά τα προγράμματα που αφορούν στο παιδικό κοινό¹, κρατικά και μη, υπάρχει μια διαφορετική αντίληψη, μεθοδολογία και στοχοθεσία, από τον κάθε φορέα που πραγματοποιεί το εκάστοτε πρόγραμμα. Επίσης, υπάρχουν και διαφορετικά προβλήματα σε ότι αφορά την διαδικασία εκπόνησης των προγραμμάτων (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.β, σ.212-213).

¹ Ως παιδικό κοινό, στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, ορίζεται το κοινό που απαρτίζεται από παιδιά ηλικίας 6 έως 12 ετών.

2.3.1.1 Το μάθημα της τοπικής ιστορίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα

Το ενδιαφέρον και η διαφοροποίηση της διδασκαλίας της τοπικής ιστορίας στο σχολείο, είναι ότι η διδακτική της πρακτική απαιτεί ιδιαίτερου τύπου προσεγγίσεις στις επιλεγμένες θεματικές, καθώς προωθεί τη σχολική έρευνα (Λεοτσίνης Γ. , σσ. 4-5; Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2001α). Η επιτόπια μελέτη και έρευνα του ανθρωπογενούς τοπίου, που αποτελεί ταυτόχρονα πηγή αλλά και εναλλακτικό περιβάλλον ιστορικής εκπαίδευσης, πρέπει να αποτελούν τις βασικές μεθόδους που προσεγγίζονται για τα επιλεγόμενα προς διερεύνηση θέματα· είναι μία διαδικασία που παραπέμπει τους μαθητές σε μελέτη της ανθρώπινης δράσης, του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.β, σ. 212; Κασβίκης & Ανδρέου, 2014, σσ. 129-133; Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 11; Λεοτσίνης Γ. , σσ. 4-5). Η προτεινόμενη, από το ΥΠΕΘ, πρακτική διδασκαλία, αποτελεί μία προσπάθεια διασύνδεσης της γνώσης με την έρευνα (Ρεπούση, 2000α, σ. 1). Θεματικοί άξονες της μελέτης της τοπικής ιστορίας μπορούν να αποτελέσουν, η περιοχή του σχολείου αλλά και η ευρύτερη περιοχή όπου κατοικούν οι μαθητές (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.β, σ. 212).

Μέρος των κύριων σκοπών της μελέτης της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο είναι, να μάθει ο μαθητής (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.β, σ. 212):

1. «να σέβεται και να κατανοεί τις συλλογικές προσπάθειες και τους αγώνες των ανθρώπων που έζησαν και έδρασαν στον τόπο του»
2. «να κατανοεί τη σημασία του φυσικού και ιστορικού περιβάλλοντος της περιοχής του»
3. «να αποβάλει τυχόν αισθήματα μειονεξίας, που προκαλεί η έμφαση που δίνεται στη διδασκαλία της εθνικής ιστορίας»
4. να καλλιεργεί την ερευνητική του ικανότητα και την παρατηρητικότητα με την άμεση μελέτη των ιστορικών πηγών.

Επίσης, σύμφωνα με τον Idrissi, ο σκοπός της ένταξης της τοπικής ιστορίας στο σχολείο αφορά περισσότερο στη "μύηση των μαθητών στην ιστορική έρευνα, μέσα από τη βαθμιαία μετάβαση από τη μικροκλίμακα του τοπικού στη μακροκλίμακα της παγκόσμιας ιστορίας (Κόκκινος & Γατσώτης, 2008, σ. 401).

Η όλη διδακτική προσέγγιση της τοπικής ιστορίας, αποσκοπεί στην ενεργητική οικοδόμηση της γνώσης μέσω της διαμεσολάβησης των ιστορικών πηγών² μια διαδικασία που αποσκοπεί στο να αποκτήσουν οι μαθητές την ικανότητα διάκρισης των πηγών της ιστορικής έρευνας και να μπορούν να τις μελετούν, να αξιολογούν και να επιχειρηματολογούν επάνω σε αυτές (Λεοτσίνης Γ., 2006, σ. 55; Ρεπούση, 2000γ, σ. 3). Βέβαια, αυτό απαιτεί να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με κατανοητά και ερευνήσιμα ιστορικά στοιχεία και πηγές (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2001, σ. 87).

Πολλές φορές, λόγω της δυσκολίας κατανόησης του περιεχομένου τους από τους μαθητές η χρήση στην τάξη ορισμένων πηγών είναι απαγορευτική. Για αυτό το λόγο, τις περισσότερες φορές, οι εκπαιδευτικοί αναγκάζονται να μεταποιήσουν τις πηγές, προκειμένου να μπορούν να γίνουν αντιληπτές από τα παιδιά (Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 11). Κατά αυτόν τον τρόπο προκύπτει νέο εκπαιδευτικό υλικό, προερχόμενο από τις ιστορικές πηγές, που έχει ως σκοπό να καλύψει το κενό των ιστορικών πηγών ως προς τη διδακτική τους χρήση (Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 11). Τέτοιου είδους εκπαιδευτικό υλικό είναι το γλωσσάρι και το χρονολόγιο - ιστοριογραμμή (timeline) (Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 11). Η ερευνητική διαδικασία προϋποθέτει επαφή με τις ιστορικές πηγές, η οποία αποφέρει ανάπτυξη πληθώρας δεξιοτήτων (Κόκκινος & Γατσώτης, 2008, σ. 401).

Αυτός είναι και ο λόγος που η τοπική ιστορία συμπεριλαμβάνεται στα αναλυτικά προγράμματα εκπαίδευσης πολλών χωρών, όπως για παράδειγμα αυτές της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας, μέσα όμως από διαφορετικές διδακτικές προσεγγίσεις (Ρεπούση, 2000α, σσ. 7-8). Παρά τη διαφοροποίηση ως προς τον τρόπο προσέγγισης, στην πλειοψηφία των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών των σχολείων της Δύσης, η τοπική ιστορία «προτείνεται αποσπασματικά, συμπληρωματικά και δειγματοληπτικά για την ενίσχυση της γενικής εθνικής ιστορίας» (Ρεπούση, 2000α, σ. 7).

Εκτός των θετικών αποτελεσμάτων που αποφέρει η όλη ενασχόληση με την τοπική ιστορία, απαιτεί παράλληλα πολύ προσεκτική προσέγγιση καθώς, σύμφωνα με μία σχετική έρευνα που εκπονήθηκε από το Κοινωνιολογικό Ίδρυμα Λάτση, σε ότι αφορά την

² Οι κατηγοριοποιήσεις των πηγών, σύμφωνα με τους Ρεπούση και Τσιβάς, είναι πολλές (2011, σ. 10). Μία προτεινόμενη κατηγοριοποίηση, είναι σύμφωνα με την τυπολογία τους. Έτσι τις διακρίνουμε σε γραπτές, ηλεκτρονικές, ηχητικές, οπτικές, πηγές του τοπίου και προφορικές (Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 10)

ερευνητική διαδικασία της τοπικής ιστορίας, έχουν εντοπισθεί τα ακόλουθα προβλήματα (Κοινωνοφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, 2013, σσ. 5-6) :

- με την τοπική ιστορία ασχολούνται εξειδικευμένοι και μη, στην έρευνα μελετητές, έχοντας αποτέλεσμα την ανατροφοδότηση των τοπικών κοινωνιών με μύθους, στερεότυπα και ατεκμηρίωτες πληροφορίες για το παρελθόν,
- οι εκπαιδευτικοί, που ασχολούνται με τη διδασκαλία της ιστορίας στα σχολεία, δεν είναι εξοικειωμένοι με τις πληροφορίες του παρελθόντος,
- η τοπική ιστορία, αποτελεί πεδίο συζήτησης στο διαδικτυακό περιβάλλον. Οι πηγές όμως, καθώς και οι μαρτυρίες του παρελθόντος, διασώζονται με αποσπασματικό τρόπο, έχοντας ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων μορφών και μηχανισμών διαμόρφωσης ιστορικής κουλτούρας.

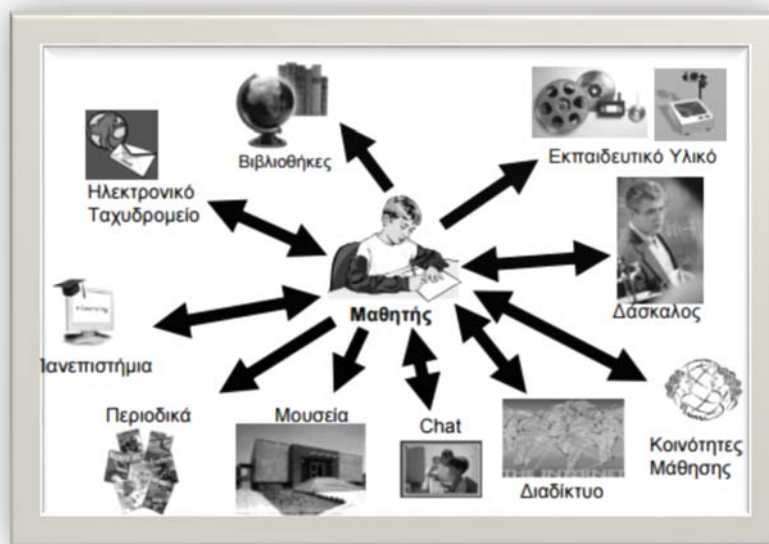
2.3.1.2 Χρήση των ΤΠΕ και τοπική ιστορία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Οι σημερινοί μαθητές, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως «ψηφιακοί αυτόχθονες» (Lotheringgton & Ronda, 2010). Σύμφωνα με τους Lotherington & Ronda (2010), ο ορισμός αυτός του Prensky, έχει διαδοθεί για να περιγράψει τα παιδιά που γεννήθηκαν στη «μετα-βιομηχανική εποχή της πληροφορίας» και των οποίων ο κοινωνικός γραμματισμός περιλαμβάνει ποικιλία δεξιοτήτων σχετικά με την χρήση των ΤΠΕ (Castells, 2000 στο Lotheringgton & Ronda, 2010).

Ο ψηφιακός γραμματισμός των μαθητών, σε συνάρτηση με τη χρήση των ΤΠΕ, μπορεί να συμβάλει στην ορθή διαχείριση της ηλεκτρονικής ιστορικής πηγής από τους μαθητές. (Ρεπούση & Τσιβάς, 2003, σσ. 189-19 ; Gillan, 1999, Roblyer, 2008, στο Καραμανώλη, 2015, σ.1).

Εντάσσοντας τις ΤΠΕ ως εποπτικά μέσα διδασκαλίας στο σχολείο, ενισχύεται η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και δημιουργικότητας των μαθητών, υποστηρίζονται οι επικοινωνιακές και συνεργατικές μαθησιακές δραστηριότητες και διατηρείται ένα παράθυρο επικοινωνίας με το σύγχρονο κόσμο, κάνοντας τη μαθησιακή διαδικασία πιο ευχάριστη (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2001; Anderson, Flinders University, Van Weert, & Chair of IFIP Working Party, 2002, σ. 90). Το αποτέλεσμα είναι, η σύγχρονη τάξη, έχοντας τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ως εποπτικό μέσο διδασκαλίας και ως γνωστικό - διερευνητικό εργαλείο, να χαρακτηρίζεται από ένα συνδυασμό αξιοποίησης πολυποίκιλων πηγών πληροφόρησης και ενεργητικών μεθόδων

διδασκαλίας (εικόνα 1) (Παπαδάκης, Φραγκούλης, Βελισσάριος, & Φράγκος, 2003, σ. 100; Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.δ, σ. 415). Με τις νέες δεξιότητες που αποκτούν οι μαθητές από το μάθημα της πληροφορικής και τη διαθεματική του χρήση, αναπτύσσουν συν των υπολοίπων και τις δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των σχολικών δραστηριοτήτων και κατακτούν τις έννοιες της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.δ, σ. 412).

Εικόνα 1. Σχηματική Αναπαράσταση του πλαισίου οργάνωσης της σύγχρονης τάξης (Παπαδάκης, Φραγκούλης, Βελισσάριος, & Φράγκος, 2003, σ. 100)

Μία μεγάλη ευκαιρία, για διαφορετική προσέγγιση του παρελθόντος, μέσω της χρήσης των ΤΠΕ στο σχολικό περιβάλλον, έδωσε η εφαρμογή της δράσης του eTwinning (eTwinning, χ.χ.α) πρόκειται για μία ηλεκτρονική πλατφόρμα, η οποία αποτελεί ουσιαστικά μία «κοινότητα των σχολείων της Ευρώπης» (eTwinning, χ.χ.β).

Η δράση του eTwinning προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των σχολείων της Ευρώπης, μέσω της χρήσης των ΤΠΕ, παρέχοντας τους «υποστήριξη, εργαλεία και υπηρεσίες», αλλά και online εκπαιδευτικά εργαλεία (eTwinning, χ.χ.β). Στο πλαίσιο της δράσης, που ξεκίνησε το 2005, αρκετά είναι τα ελληνικά σχολεία που συμμετείχαν, καθώς επίσης, αρκετά είναι τα σχολεία που χρησιμοποίησαν τις ΤΠΕ στο μάθημά της ιστορίας, προκειμένου να αναδείξουν μία περιοχή (eTwinning, 2014). Ενδεικτικά αναφέρεται η συμμετοχή στο πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Αλσούπολης, σε συνεργασία με δύο σχολεία από τη Σουηδία και τη Πορτογαλία (Αποστολοπούλου, 2014).

Τα προαναφερόμενα σχολεία, πραγματοποίησαν ένα πρόγραμμα, που είχε ως θέμα την «ηλεκτρονική χαρτογράφηση σημαντικών ιστορικών και αρχαιολογικών

μνημείων» των τριών πόλεων στις οποίες εδρεύουν τα συμμετέχοντα σχολεία. Οι μαθητές, με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών, συνέθεσαν ψηφιακούς χάρτες έχοντας σκοπό «τη μελέτη και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής τους» (Αποστολοπούλου, 2014). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του προγράμματος, όλοι οι μαθητές είχαν ενεργή συμμετοχή, η οποία συνδέθηκε με την πραγματική ζωή (Αποστολοπούλου, 2014). Επίσης, είναι σημαντικό, το ότι οι μαθητές απέκτησαν νέες δεξιότητες, γνώσεις και ανακάλυψαν εκ νέου το τοπικό περιβάλλον τους, ισχυροποιώντας συνδέσμους μεταξύ παρελθόντος και παρόντος και αποκτώντας νέα οπτική για τα μνημεία της πόλης τους αλλά «και ένα μεγαλύτερο βαθμό εξοικείωσης περάν της απόμακρης "μουσειακής προσέγγισης"» (Αποστολοπούλου, 2014).

2.3.1.3 Πολιτιστικοί οργανισμοί - μουσεία - ιδιωτικοί φορείς - και τοπική ιστορία

Ένας άλλος τρόπος γνωριμίας των παιδιών με την ιστορία του τόπου τους, είναι μέσω των ειδικών προγραμμάτων που οργανώνουν μουσεία και διάφοροι πολιτιστικοί οργανισμοί αλλά και αρκετοί ιδιωτικοί φορείς. Ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός αυτών των δράσεων είναι διαφορετικά δομημένος ανά περίπτωση και βασίζεται σε διαφορετικά μέσα, δραστηριότητες και μεθόδους.

Η συνηθέστερη μέθοδος, που χρησιμοποιείται από αυτούς τους φορείς, είναι αυτή των πολιτιστικών διαδρομών. Ουσιαστικά πρόκειται για τη φυσική επίσκεψη σε πηγές του τοπίου που βρίσκονται σε επιλεγμένα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος. Οι πολιτισμικές αυτές διαδρομές πραγματοποιούνται είτε με απλή ξενάγηση / αφήγηση είτε εμπλουτίζονται με διάφορες ειδικά σχεδιασμένες μουσειοπαιδαγωγικές δραστηριότητες. (Νικονάνου Ν., 2013, σσ. 162, 180; Π.Λ.Ι., χ.χ.). Σε αυτού του είδους τα προγράμματα κύριο σκοπό αποτελεί η εκπαιδευτική αξιοποίηση των χώρων πολιτισμικής κληρονομιάς (Νικονάνου Ν., 2013, σ. 163). Παράδειγμα εφαρμογής τέτοιου είδους προγραμμάτων αποτελεί το πρόγραμμα «Το Ναύπλιο στον 19ο αιώνα», που μέσω ενός πολιτιστικού περιπάτου και των δραστηριοτήτων που ακολουθούν μετά το πέρας του, γίνεται η γνωριμία των συμμετεχόντων με την ιστορία του Ναυπλίου κατά την περίοδο ακμής του (ΥΠΠΟ, χ.χ.). Δυστυχώς όμως, αυτού του είδους τα προγράμματα, πραγματοποιούνται κυρίως σε πόλεις με μεγάλη τουριστική επισκεψιμότητα ή σε πόλεις με αναδειγμένα και επισκέψιμα σημεία πολιτισμικού

ενδιαφέροντος. Επίσης, στις περισσότερες των περιπτώσεων, στα προγράμματα αυτά, απαιτείται οικονομική συμμετοχή.

Μία άλλη μορφή παρουσίασης της τοπικής ιστορίας στο παιδικό κοινό είναι η ψηφιακή αφήγηση της τοπικής ιστορίας, μέσω είτε παιχνιδιών είτε μίας ψηφιακής ξενάγησης. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Ε.Λ.Ι.Α., «1834-1934: Ιστορία των Αθηνών - εκατό χρόνια από τη ζωή της πόλης και των κατοίκων της», που είναι μια ψηφιακή αφήγηση της ιστορίας της Αθήνας (Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, χ.χ.). Το εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα, χρησιμοποιεί μία ιστοριογραμμή (time line), της οποίας τα γεγονότα συνοδεύονται από ψηφιοποιημένα τεκμήρια (καρτ ποστάλ, φωτογραφίες) και στο τέλος της περιήγησης κάθε περιόδου ακολουθούν εκπαιδευτικές δραστηριότητες (Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, χ.χ.). Αυτού του είδους οι δράσεις, στο σύνολο τους, δεν απαιτούν οικονομική συμμετοχή.

2.3.2 Τοπική ιστορία: διαφορές και ομοιότητες εκπαίδευσης και μάθησης

Μελετώντας τις διάφορες μεθόδους άτυπης εκπαίδευσης, που απευθύνονται σε παιδιά της ηλικίας 6 έως 12 ετών, μπορεί να διαπιστωθεί ότι μόνο η διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, μπορεί να καλύψει παιδιά που κατοικούν σε οποιαδήποτε περιοχή της Ελλάδος. Τα υπόλοιπα προγράμματα, στις περισσότερες των περιπτώσεων, είναι σχεδιασμένα για συγκεκριμένες περιοχές πολιτισμικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν έντονο τουριστικό ενδιαφέρον. Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι τα προγράμματα αυτά, μέσω των σύγχρονων μουσειοπαιδαγωγικών πρακτικών, ουσιαστικά προσφέρουν μια διαφορετική ανάγνωση της ιστορίας της πόλης και των σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος, σε ένα καλά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό, φυσικό ή ψηφιακό, περιβάλλον (Καλεσοπούλου, 2014).

Το μάθημα της τοπικής ιστορίας στο σχολείο βασίζεται κυρίως στη θεωρία και πρακτική της συνεργατικής μάθησης. Εφαρμόζεται στα πλαίσια ενός project και της διαθεματικής μαθησιακής διαδικασίας, κατά τη διάρκεια των οποίων υπάρχει συνεργασία των μαθητών και τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα προκύπτουν μέσα από αυτήν (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.β, σσ. 197, 210). Στις μεθόδους αυτές, αναγνωρίζονται ο κοινός στόχος, η αλληλεπίδραση, η αλληλεξάρτηση, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η προσωπική ευθύνη (Παπαϊωάννου, 2010, σ. 27). Σε αντίθεση με το

σχολείο, τα παιδαγωγικά προγράμματα των φορέων πολιτισμού, εξαιτίας του τρόπου εφαρμογής τους έχουν ως χαρακτηριστικό τη σύντομη διάρκεια και το σποραδικό χαρακτήρα. Συνήθως διαρκούν κάποιες ώρες και δε μπορούν να δημιουργήσουν κλίμα για μία μακροχρόνια συνεργασία, καθώς απευθύνονται στο συμμετέχοντα περισσότερο ως άτομο στο πλαίσιο μιας ομάδας, χρησιμοποιώντας κυρίως ενεργητικές θεωρίες μάθησης (Hein, 2012, σ. 481)· θεωρίες, οι οποίες αντιλαμβάνονται τη μάθηση ως μία ενεργητική διαδικασία του νου (Hein, 2012, σ. 478). Οι δύο αυτές παιδαγωγικές προσεγγίσεις, δεν απέχουν πολύ η μία από την άλλη καθώς δίνουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο στο διδασκόμενο και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του (Παπαϊωάννου, 2010, σ. 26). Εν κατακλείδι, στο σχολείο τα παιδιά γνωρίζουν την ιστορία ενός τόπου μέσω της εμπλοκής τους με την έρευνα, ενώ στους χώρους πολιτισμού, τα παιδιά γνωρίζουν τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος σε ένα μαθησιακό πλαίσιο που υποστηρίζει περισσότερο την έννοια της γνωριμίας παρά αυτής της ανακάλυψης.

Παρ' όλη τη διαφοροποίηση, ως προς τη χρήση των παιδαγωγικών πρακτικών σχολείου και χώρων πολιτισμού, υπάρχει μία κοινή συνισταμένη που είναι η επίτευξη συγκεκριμένων μορφωτικών στόχων μέσω μίας ευχάριστης και δημιουργικής διαδικασίας (Φουρλίγκα, Γαβριηλίδου, & Βεροπουλίδου, 2004, σ. 7). Σε αυτές τις εκπαιδευτικές διαδικασίες μουσειοπαιδαγωγοί και δάσκαλοι, καλούνται να γίνουν οι διαμεσολαβητές του υλικών καταλοίπων του παρελθόντος, που βρίσκονται είτε στο μουσειακό, είτε στο φυσικό, είτε στο διαδικτυακό περιβάλλον και μέσω της βοήθειας του εποπτικού υλικού και της τεχνολογίας καλούνται να συμβάλλουν στο να αποκτήσουν τα παιδιά τη γνώση, που είναι και ο κύριος στόχος της εκπαιδευτικής/μαθησιακής διαδικασίας (Φουρλίγκα, Γαβριηλίδου, & Βεροπουλίδου, 2004, σσ. 5-8; Μπίλη, 1995, σ. 55).

Κεφάλαιο 3

Ψηφιακή εποχή : η εποχή της "πληροφορίας" και τα νέα μαθησιακά εργαλεία

Όπως διαπιστώθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι ΤΠΕ έχουν εισβάλλει με πολλαπλούς στόχους στο χώρο της εκπαίδευσης και της μάθησης, εκ των οποίων ένας είναι η εκμάθηση τρόπων αναζήτησης πληροφοριών (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.δ, σ. 412; Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.β, σ. 212). Ο γρήγορος και πολυποίκιλος τρόπος μετάδοσης των πληροφοριών μέσω της εφαρμογής των ΤΠΕ, είναι από τα κύρια χαρακτηριστικά της εποχής μας, της εποχής της Μετανεωτερικότητας (Keene, 2001, σ. 3; Castells, 2010, σ. 14). Ουσιαστικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η πληροφορία και ο τρόπος μετάδοσης της, αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της οικονομίας μας και ότι, η αξία της πληροφορίας εξαρτάται από την ταχύτητα της μετάδοσης της (Keene, 2001, σ. 4; Παπαδόπουλος, 1999, σ. 44). Από τον τρόπο μετάδοσης της πληροφορίας, που γίνεται με τη βοήθεια των ΤΠΕ, εξαρτώνται η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγικής διαδικασίας και πολλές άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες (Keene, 2001, σσ. 5-6; Οικονόμου, 2004, σ. 2; Castells, 2010, σσ. 31, 77-80).

3.1 Πολιτισμός και εκπαίδευση στην εποχή της Μετανεωτερικότητας

Σε ότι αφορά τον πολιτισμό και την εκπαίδευση, η μετάδοση των πληροφοριών μέσω των νέων τεχνολογικών μέσων έχει επιδράσει, ειδικά τα τελευταία χρόνια, καταλυτικά στην ριζική τους αναμόρφωση (Γιαννούτσου, Μπούνια, Ρούσσου, & Αβούρης, 2011, σ.

131; Τσίβας, 2010, σ. 1). Στο χώρο του πολιτισμού, εκτός των άλλων, η πληροφορία αποτελεί μέσο για την επικοινωνία των «προϊόντων» των Οργανισμών και φορέων πολιτισμού, με το ευρύ κοινό. Μέρος των «προϊόντων» είναι οι συλλογές τους και όλες οι σχετικές με αυτές πληροφορίες που τις συνοδεύουν (Καβακλή & Μπακογιάννη, 2004). Η διαδικασία της συλλογής, καταγραφής, και διάσωσης των πληροφοριών σχετικά με τα μουσειακά αντικείμενα είναι αυτή της τεκμηρίωσης (Ορφανίδη, 2003, σσ. 27-28).

Η τεκμηρίωση, εκτός του ότι ως διαδικασία καταγράφει και προφυλάσσει ένα αντικείμενο ή ένα μνημείο, με τη βοήθεια της ψηφιοποίησης καταφέρνει να κάνει γνωστά αντικείμενα και τις σχετικά με αυτά πληροφορίες και να τα καταστήσει ως πρωτογενές εκπαιδευτικό υλικό σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες αλλά και στους ανεξάρτητους ερευνητές (Δεληγιάννης & Παπαϊωάννου, 2014, σ. 118; Γιαννούτσου, Μπούνια, Ρούσσου, & Αβούρης, 2011, σ. 134). Οι ψηφιοποιημένες πληροφορίες του πολιτιστικού αποθέματος, σε συνδυασμό με τη χρήση των ΤΠΕ, μπορούν να αποτελέσουν για το σχολείο πηγή πληροφόρησης, που βοηθά στη δόμηση της γνώσης σε οργανωμένα μαθησιακά περιβάλλοντα (Γιαννούτσου, Μπούνια, Ρούσσου, & Αβούρης, 2011, σ. 131; Οικονόμου, 1999, σ. 54).

Οι θεσμικοί φορείς, κατανοώντας τα οφέλη που αποφέρει η ελεύθερη πρόσβαση στη γνώση μέσω του διαδικτύου, υλοποιούν έργα που ενισχύουν την πρόσβαση του κοινού στην πληροφορία. Σχετικό παράδειγμα αποτελούν οι ψηφιακές δράσεις του ΥΠΠΟ, που έχοντας ως σκοπό την ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού σε όλον το κόσμο διαδίδουν το ψηφιοποιημένο πολιτιστικό απόθεμα στο ευρύ κοινό (Κόλλιας, 2007, σσ. 7-8).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ήδη από το 2000, εργάζεται για τη ψηφιοποίηση του πολιτισμικού υλικού με σκοπό την προσβασιμότητα του κοινού σε αυτό (*Ψηφιακοί πολιτιστικοί θησαυροί στο Διαδίκτυο*, 2009, σ. 22). Η UNESCO επίσης, το 2003, στη γενική συνέλευση του Οκτωβρίου, υιοθέτησε τη Χάρτα Διατήρησης της Ψηφιακής Κληρονομιάς, στην οποία ως προτεραιότητα αναφέρεται η ανάπτυξη ενός πλαισίου, νομικού και θεσμικού, για την προστασία και διατήρηση της ψηφιοποιημένης πνευματικής κληρονομιάς (*Ψηφιακοί πολιτιστικοί θησαυροί στο Διαδίκτυο*, 2009, σ. 23).

Σύμφωνα με τον οδηγό Αρχών ποιότητας για πολιτιστικούς δικτυακούς κόμβους, οι Ευρωπαίοι πολίτες, λόγω της διαθεσιμότητας δικτυακών κόμβων υψηλής ποιότητας, ενθαρρύνονται να ανακαλύψουν, να εξερευνήσουν και να ωφεληθούν από το online (σε απευθείας σύνδεση) υλικό, που αναπαριστά τη μοναδική ποικιλομορφία του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού (Ομάδα Εργασίας 5 του Minerva, 2005). Η έννοια της συμμετοχικότητας των πολιτών στον πολιτισμό είναι κάτι που ενθαρρύνεται και από άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές, οι οποίες έχουν προσθέσει τις έννοιες της προώθησης και ανάδειξης της πολιτισμικής κληρονομιάς. Έτσι για παράδειγμα στη Σύμβαση του Faro, προτεραιότητα των μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης αποτελεί η εφαρμογή της έννοιας της «κοινής ευθύνης», προκειμένου να επιτευχθεί μία εκ των υποχρεώσεων της Σύμβασης που είναι η ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών και της κοινωνίας των πολιτών. Ακολουθούν μερικές ακόμα από τις υποχρεώσεις των κρατών μελών, που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της ενίσχυσης της κοινωνικής συμμετοχικότητας της Σύμβασης του Faro (Council of Europe, 2005, σσ. 5-6) :

- ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες ταυτοποίησης μελέτης, ερμηνείας, προστασίας, διατήρησης και παρουσίασης της πολιτιστικής κληρονομιάς (άρθρο 12a),
- λήψη υπόψη, της αξίας που αποδίδει η κάθε κοινότητα στην πολιτιστική κληρονομιά του τόπου της (άρθρο 12b),
- αναγνώριση των εθελοντικών οργανώσεων ως εταίρων σε δράσεις, αλλά και αποδοχή της εποικοδομητικής κριτικής τους στις πολιτικές που αφορούν στην πολιτιστική κληρονομιά (άρθρο 12c),
- λήψη μέτρων, για βελτίωση της πρόσβασης στην κληρονομιά, ιδιαιτέρως των νέων, προκειμένου να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με την αξία της, την ανάγκη της, τη διατήρηση της αλλά καθώς και με τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από αυτό. (άρθρο 12d)
- λύση των εμποδίων που παρουσιάζονται στην προσπάθεια πρόσβασης σε πληροφορίες που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά, ιδιαίτερα για εκπαιδευτικούς σκοπούς (άρθρο 14c).

3.2 Ψηφιοποίηση και ψηφιακές ιστορικές πηγές

Κάθε κοινωνία στηρίζεται σε ορισμένους κώδικες επικοινωνίας ως τρόπου μετάδοσης νοήματος (De Stefani, 2014; Δημάση, 2009, σ. 69). Καθώς η ιστορική έρευνα συνδέεται με την παραγωγή νοήματος, διαπιστώνουμε ότι υπό την επίδραση των ΤΠΕ, έχει επαναπροσδιοριστεί πλέον και ο ορισμός των ιστορικών πηγών (Ομάδα Εμπερογνωμόνων "Κοινωνικές Επιστήμες-Ιστορία", 2011, σ. 20; Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σσ. 8-9). Εκτός των παραδοσιακών μορφών ιστορικών πηγών, υπάρχουν πλέον και οι ηλεκτρονικές πηγές στο διαδίκτυο και σε εκπαιδευτικές ηλεκτρονικές εφαρμογές (Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 110). Οι ηλεκτρονικές πηγές έχουν διαφορετικό χαρακτήρα από τις πρωτογενείς πηγές, καθώς «αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου περιβάλλοντος επεξεργασίας και επικοινωνίας» (Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 110).

Το μεγαλύτερο μέρος των ηλεκτρονικών ιστορικών πηγών, αποτελεί παραγωγή των χώρων πολιτισμικής αναφοράς, καθώς πρόκειται για ψηφιοποιημένα τεκμήρια. Η διαδικασία της ψηφιοποίησης και η σύγχρονη επικοινωνιακή πολιτική που διέπει πλέον τους χώρους πολιτισμού, συνέβαλαν στο να αναιρεθούν οι περιοριστικές συνθήκες αναζήτησης πηγών και να κατασταθεί το διαδίκτυο ως μια απεριόριστη δεξαμενή πληροφοριών (Ρεπούση, 2007, στο Τσιβάς, 2010, σ. 1352). Με τη βοήθεια λοιπόν της τεχνολογίας, αίρονται οι χωροχρονικοί περιορισμοί και δίνεται η δυνατότητα της προσβασιμότητας σε υλικό - μαρτυρία του ανθρώπου και του περιβάλλοντος του (παρ. 1, άρθρο 3, ICOM Statues, 2007).

Εκτός της προσπελασιμότητας τους, οι ηλεκτρονικές πηγές ή αλλιώς οι ψηφιακοί ιστορικοί πόροι έχουν επτά δομικά χαρακτηριστικά (Lee, 2002, σ. 508) :

1. Είναι προσβάσιμες σε σχέση με τις μη ψηφιοποιημένες πηγές.
2. Ενθαρρύνουν την ενασχόληση με τα ιστορικά αρχεία.
3. Προωθούν και ενισχύουν την ανάπτυξη κοινωνικών δικτύων.
4. Είναι ευκολότερα διαχειρίσιμα.
5. Μπορούν να αναζητηθούν εύκολα.
6. Είναι πιο ευέλικτοι.
7. Συμπεριλαμβάνουν μία οργανωτική στρατηγική σχετιζόμενη με το περιεχόμενο όλης της συλλογής στην οποία ανήκουν.

Τα δομικά αυτά χαρακτηριστικά των ψηφιακών ιστορικών πόρων είναι ίσως η αιτία που θεωρούνται από πολλούς επιστήμονες ότι είναι πολύ χρήσιμα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

3.3 Παραδείγματα καλών πρακτικών χρήσης ψηφιακού πολιτιστικού αποθέματος.

Το διαδίκτυο σήμερα δίνει τη δυνατότητα στο ευρύ κοινό του, να έρθει σε επαφή με τεκμήρια που, στις ημέρες μας πλέον, κρίνονται ως σημαντικά για τη μεγάλη ιστορική τους αξία, καθώς οι πληροφορίες που περιέχουν δίνουν τη δυνατότητα καλύτερης κατανόησης των σημαντικών γεγονότων της ανθρώπινης ιστορίας. Ιδιαίτερα τα φωτογραφικά ψηφιοποιημένα τεκμήρια, που θεωρούνται «ντοκουμέντα», δηλαδή ιστορικές πηγές, μπορούν να λειτουργήσουν ως εργαλεία απόκτησης γνώσης (Freund, 1996, σ. οπισθόφυλλο). Σημαντικές είναι οι προσπάθειες, συγκέντρωσης τέτοιου είδους ιστορικού υλικού, που γίνονται στα πλαίσια της δράσης *Europeana* και της *Médiathèque de l' Architecture et du Patrimoine*. Πρέπει να αναφερθεί ότι αντίστοιχες πρακτικές υπάρχουν και στο ελληνικό διαδίκτυο. Η *Ανέμη*³, αποτελεί ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα.

3.3.1 Europeana

Η *Europeana*, είναι μία ψηφιακή βιβλιοθήκη για την επιστήμη και τον πολιτισμό της Ευρώπης και έχει ως έδρα της τη βιβλιοθήκη *Koninklijke*, στη Χάγη της Ολλανδίας (Κουζέλη, 2014; ΕΚΤ, 2010). Η δημιουργία της *Europeana*, δρομολογήθηκε από το 2005 και το 2010 αποτέλεσε για αυτήν ένα έτος σταθμό, καθώς ήταν η χρονιά που δόθηκε στο διαδικτυακό κοινό η ελεύθερη πρόσβαση για την γνωριμία του με τους ψηφιοποιημένους ευρωπαϊκούς πολιτισμικούς θησαυρούς της, καθιστώντας την ως τη μεγαλύτερη συλλογή τέχνης, πολιτισμού και επιστήμης της Ευρώπης (European Commission, 2008; Verleyen, 2009). Πρόκειται για μία ψηφιακή βιβλιοθήκη, που παρουσιάζει διάφορες συλλογές, οι οποίες απαρτίζονται στο σύνολο, με περισσότερα από 10 εκατομμύρια ψηφιακά αντικείμενα (European Commission, 2008; Verleyen,

³ Πρόκειται για μία πλούσια συλλογή βιβλιογραφικών πληροφοριών, ψηφιοποιημένων βιβλίων και άρθρων ,με έμφαση στο Νεοελληνικό πολιτισμό. Η συλλογή αυτή αποτελείται από σπάνια βιβλία και νεότερες εκδόσεις (Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών "Ανέμη", χ.χ.).

2009). Η λειτουργία της *Europeana* βασίζεται στη συνάθροιση⁴ ελεύθερα προσβάσιμου ψηφιοποιημένου υλικού από διάφορους παρόχους, όπως βιβλιοθήκες και μουσεία ή στη συγκέντρωση ψηφιοποιημένου υλικού μέσω της διαδικασίας του πληθοπορισμού (crowdsourcing) (Wicklett, Doerr, Meghini, Isaac, & Fenlon, 2014; Estermann, 2014; Carletti, McAuley, Price, Giannachi, & Benford, April 17-20, 2013). Στη συνέχεια, αυτό το ετερογενές υλικό, τυποποιείται και αναδημοσιεύεται, μέσα σε ένα καινούργιο νοηματοδοτικό πλαίσιο (Wicklett, Doerr, Meghini, Isaac, & Fenlon, 2014). Ουσιαστικά, πρόκειται για μία εκ νέου παρουσίαση των ψηφιοποιημένων τεκμήριων, μέσω πρωτότυπων εκθέσεων, οι οποίες έχουν ως στόχο να προσδοθεί ένας διαφορετικός τρόπος «ανάγνωσης» των αντικείμενων του ευρωπαϊκού πολιτισμού (*Europeana*, χ.χ.α). Αυτή η διαδικασία έχει πολλά κοινά με την μουσειολογική πρακτική καθώς, σύμφωνα με τον Vergo (1999, σ. 51), τα μουσειακά αντικείμενα μπορούν να χρησιμοποιηθούν με διαφορετικούς τρόπους και να διηγηθούν πολλές και διαφορετικές ιστορίες, εντελώς διαφορετικές από το αρχικό πλαίσιο που έχει δημιουργηθεί για αυτά (Μούλιου & Μπούνια, 1999, σ. 38). Μία τέτοια σημαντική πρωτότυπη προσπάθεια αποτελεί η έκθεση που δημιουργήθηκε το 2014, στα πλαίσια του εορτασμού της επετείου των 100 χρόνων από την κήρυξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (*Europeana*, χ.χ.).

Η ψηφιακή αυτή έκθεση, της *Europeana*, συναθροίζει ψηφιοποιημένο υλικό από τρία μεγάλα Ευρωπαϊκά προγράμματα, τα οποία πραγματεύονται, το καθένα με διαφορετικό τρόπο, τα σχετικά με τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ψηφιοποιημένα αρχεία τους (*Europeana*, χ.χ.). Το αξιοσημείωτο σε αυτή τη συλλογή είναι ότι αποτελεί

⁴ Η διαδικασία της συνάθροισης (aggregate) ψηφιοποιημένου υλικού, είναι ένας νέος σχετικά ορισμός για τις πρακτικές του πολιτισμού. Σύμφωνα με τον Alten (2014, σ. 207), η λέξη *aggregator*, αναφέρεται σε έναν ιστότοπο ή έναν ή ένα λογισμικό πρόγραμμα (software), που συναθροίζει πληροφορίες, από πολλαπλές διαδικτυακές πηγές, σε απευθείας σύνδεση όπως blogs, ιστοσελίδες μέσω μαζικής ενημέρωσης κ.ά..

Ο ορισμός *search aggregator* (*aggregator* αναζήτησης) αναφέρεται σε ένα προσαρμοσμένο σύνολο αποτελεσμάτων αναζήτησης. Οι *aggregators*, μειώνουν το χρόνο και την προσπάθεια που χρειάζεται για τον τακτικό έλεγχο των ιστοτόπων για τυχόν αλλαγές τους και δημιουργούν έναν μοναδικό χώρο πληροφοριών ή μία "προσωπική εφημερίδα" (Wikipedia στο Alten, 2014, σ. 207). Για τις περιπτώσεις όμως όπως της *Europeana*, η ερμηνεία που μόλις παρατέθηκε είναι η πλησιέστερη, καθώς αναφέρει ότι ο *aggregator*, βρίσκεται σε online σύνδεση με την πηγή της πληροφορίας.

Καθώς η ερμηνεία που μόλις παρατέθηκε, παραπέμπει στη Wikipedia, παρετίθεται ακολούθως ακόμα μία ερμηνεία. Σύμφωνα με το διαδικτυακό λεξικό του Cambridge, το λήμμα *aggregator* (επιθ.) ερμηνεύεται ως «ένα άτομο ή ένας οργανισμός που συλλέγει πληροφορίες από ιστοσελίδες ή άλλες επιχειρήσεις και τις τοποθετεί σε έναν ιστότοπο. (Cambridge Dictionaries Online).

ταυτόχρονα και ένα πρόγραμμα πληθοπορισμού (crowdsourcing), στο οποίο συμμετέχουν ευρωπαϊκά κράτη (Κουζέλη, 2014; Estermann, 2014). Τα ψηφιοποιημένα αντικείμενα της έκθεσης, αφορούν στην πλειοψηφία τους προσωπικά αντικείμενα, όπως αδημοσίευτες επιστολές, φωτογραφίες και αναμνηστικά αντικείμενα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Europeana, χ.χ.; Κυπριακή Βιβλιοθήκη, χ.χ.). Η συγκεκριμένη συλλογή δίνει επίσης στο κοινό της, τη δυνατότητα παρακολούθησης ταινιακού υλικού σχετιζόμενου με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (Europeana, χ.χ.). Πρέπει να σημειωθεί επίσης, ότι στο πλαίσιο λειτουργίας αυτής της συλλογής, υπάρχει μία ειδικά σχεδιασμένη ιστοσελίδα, εμπλουτισμένη με εκπαιδευτικό υλικό, που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σχετικά με τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (Europeana, χ.χ.).

3.3.2 Médiathèque de l' Architecture et du Patrimoine (MAP)

Η *Médiathèque de l' Architecture et du Patrimoine*, εφεξής *MAP*, που μεταφράζεται από τα γαλλικά ως Βιβλιοθήκη Πολυμέσων της Αρχιτεκτονικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, δημιουργήθηκε από το Γαλλικό Υπουργείο Πολιτισμού και Επικοινωνιών, και έχει ως στόχο τη συγκέντρωση, φύλαξη, ταξινόμηση, μελέτη, προώθηση και προβολή των αρχείων και αντικειμένων (La Médiathèque de l'architecture et du patrimoine, χ.χ.; Bamberger, 2014, σ. 4).

Η *MAP*, ιδρύθηκε το 1995 και αποτελείται, εκτός του διοικητικού της τμήματος, από τέσσερα επιστημονικά τμήματα: το τμήμα αρχείου και βιβλιοθήκης, το τμήμα τεκμηρίωσης, το τμήμα φωτογραφίας και το Κέντρο Ερευνών των Ιστορικών Μνημείων (Bamberger, 2014, σ. 3). Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι το Κέντρο Ερευνών των Ιστορικών Μνημείων, δημιουργήθηκε το 1837 (Bamberger, 2014, σ. 3).

Η *MAP*, συμβάλει ενεργά στη διάσωση, διατήρηση και διάδοση της γαλλικής πολιτιστικής κληρονομιάς και είναι ο κύριος χρηματοδότης των γαλλικών εθνικών βάσεων δεδομένων *Mérimée*⁵, *Palissy*⁶, *Mémoire*⁷, *Médiathek*⁸, *Bibliothek*⁹ και *Autor*¹⁰.

⁵ βάση δεδομένων ντοκιμαντέρ της γαλλικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (Merimee, χ.χ.).

⁶ βάση δεδομένων για αντικείμενα γαλλικής κληρονομιάς (Palissy, χ.χ.).

⁷ ακόμα μία βάση δεδομένων εικόνας της Γενικής Διεύθυνσης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Mémoire, χ.χ.).

⁸ Βάση δεδομένων που παρέχει πρόσβαση σε αρχεία (400.000) τα αποθέματα των αρχείων, τα σχέδια και φωτογραφικές εκτυπώσεις του MAP. Η βάση δεδομένων της, είναι συνδεδεμένη με τα εργαλεία αναζήτησης της Mémoire και της Europeana (Médiathek, χ.χ.).

⁹ Είναι ένας online κατάλογος της βιβλιοθήκης της MAP (Bibliothek, χ.χ.).

¹⁰ Βάση δεδομένων, η οποία φιλοξενεί τις βιογραφίες όλων των προσωπικοτήτων που αναφέρονται στις βάσεις δεδομένων της MAP (Autor, χ.χ.).

Εκτός των σημαντικών βάσεων δεδομένων, που λειτουργούν στο πλαίσιο της *MAP*, πρέπει να αναφερθεί ότι η *MAP* είναι από τους οργανισμούς που υποστηρίζουν ενεργά αλλά και συμβάλουν, στη δυναμική επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων της, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη μεγάλη συμβολή της στη λειτουργία της *Europeana*, στην οποία παρέχει υλικό που αφορά στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (*Médiathek*, χ.χ.).

3.3.3 The Rembrandt Database

Πρόκειται για μία διαδικτυακή βάση δεδομένων, που αποτελεί αποτέλεσμα μίας συλλογικής προσπάθειας πολλών μουσείων, ιδρυμάτων αλλά και μεμονωμένων επιστημόνων από όλον τον κόσμο (*The Rembrandt Database*, χ.χ.). Ουσιαστικά πρόκειται για μία δια-ιδρυματική προσπάθεια έρευνας, αναζήτησης πηγών, πληροφόρησης και τεκμηρίωσης σχετικά με το έργο του Rembrandt. Απευθύνεται σε όλα τα είδη κοινού αλλά ιδιαιτέρως απευθύνεται σε ιδρύματα, ερευνητές και φοιτητές από όλον τον κόσμο (*The Rembrandt Database*, χ.χ.).

Το έργο του Rembrandt, έχει αποτελέσει αντικείμενο για πολλές εκθέσεις, εκδόσεις και αποτελεί αντικείμενο πολλών επιστημονικών ερευνών. Η πληθώρα των πληροφοριών για το έργο του Rembrandt, του τεκμηριωμένου σχετικού με αυτόν υλικό αλλά και η δυσκολία της πρόσβασης του κοινού στο υλικό αυτό, καθώς είναι διαμοιρασμένο σε διάφορα μουσεία και ερευνητικά ιδρύματα σε όλον τον κόσμο, δημιούργησαν την ανάγκη για μία οργάνωση όλου του σχετικού υλικού σε ένα διαδικτυακό τόπο, ο οποίος θα το διαθέτει στο κοινό του με προηγμένο τεχνολογικό τρόπο (*The Rembrandt Database*, χ.χ.). Ουσιαστικά, πρόκειται για μία προσπάθεια, που δεν επιχειρεί να αντικαταστήσει τη μελέτη των πρωτότυπων αντικειμένων αλλά να διευκολύνει την έρευνα με τη συγκέντρωση υλικού σε έναν διαδικτυακό τόπο, γεγονός που επιτρέπει την κατάταξη του ιστοτόπου στην κατηγορία των aggregators, όπου κατατάσσεται και η *Europeana* (*The Rembrandt Database*, χ.χ.; Wikipedia στο Alten, 2014, σ. 207; Wicklett, Doerr, Meghini, Isaac, & Fenlon, 2014).

3.4 Η τοπική ιστορία στο διαδίκτυο - παραδείγματα καλών πρακτικών

Στο προηγούμενο υποκεφάλαιο, έγινε ενδεικτική αναφορά πρακτικών, οι οποίες σχετίζονται με τη χρήση, διάδοση και ανάδειξη του ψηφιοποιημένου πολιτιστικού αποθέματος στο ευρύ κοινό, μέσω του διαδικτύου. Εξίσου σημαντικές όμως είναι και

παρόμοιες πρακτικές, οι οποίες χρησιμοποιούν ψηφιοποιημένα τεκμήρια με σκοπό την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας μία περιοχής. Σκοπός επίσης αυτών των πρακτικών αποτελεί η συγκέντρωση αρχειακού υλικού, προκειμένου επιστήμονες και κοινό να μπορούν να πραγματοποιούν τις έρευνες τους ή απλά το κοινό να μπορέσει να γνωρίσει και να κατανοήσει την ιστορία της πόλης του. Τέτοιες πρακτικές εφαρμόζονται ευρέως στον ευρωπαϊκό χώρο καθώς και στις Η.Π.Α και στον Καναδά.

Ως παράδειγμα καλής πρακτικής αναφέρεται το ψηφιοποιημένο αρχείο του Δήμου της Ορλεάνης της Γαλλίας, *Archives municipales d'Orléans*, του οποίου μεγάλο μέρος βρίσκεται αναρτημένο στον σχετικό ιστότοπο που διατηρεί στο διαδίκτυο ο Δήμος της Ορλεάνης (*Les Archives municipales d'Orléans*, χ.χ.α). Το αναρτημένο ψηφιοποιημένο υλικό (φωτογραφίες, χάρτες, ληξιαρχείο, κ.ά.), είναι ελεύθερα προσβάσιμο στο διαδικτυακό κοινό, στο οποίο δίνεται και η δυνατότητα συμμετοχής στην προσπάθεια ταυτοποίησης τοποθεσιών και κτιρίων που εμφανίζονται στις αναρτημένες ψηφιοποιημένες φωτογραφίες. Επίσης ο ιστότοπος χρησιμοποιεί και τη διαδικασία του πληθοπορισμού για τη συλλογή υλικού αλλά και για συμμετοχή του κοινού¹¹ σε ερμηνεία εγγράφων και κατάθεση διάφορων πληροφοριών για διάφορα ιστορικά γεγονότα της πόλης (*Les Archives municipales d'Orléans*, χ.χ.β). Ο ιστότοπος εμπεριέχει επίσης ειδική σελίδα, που απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς, στην οποία είναι καταχωρημένο ψηφιοποιημένο εκπαιδευτικό υλικό, σχετικό με την περίοδο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (*Les Archives municipales d'Orléans*, χ.χ.γ).

Μία ακόμα ενδιαφέρουσα προσπάθεια της γνωστοποίησης της τοπικής ιστορίας μίας πόλης, μέσω των νέων τεχνολογικών μέσων και ψηφιοποιημένου αρχειακού υλικού, αποτελεί η προσπάθεια της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της πόλης Καλαμαζού (*Kalamazoo*) στον Καναδά, *Kalamazoo Public Library* (*Kalamazoo Public Library*, χ.χ.α). Στον ιστότοπο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Καλαμαζού, υπάρχει πληθώρα ψηφιοποιημένου υλικού (φωτογραφίες, καρτ ποστάλ, εφημερίδες, βίντεο κ.ά.) (*Kalamazoo Public Library*, χ.χ.β). Επίσης, ο ιστότοπος εμπεριέχει ειδική σελίδα, στην οποία υπάρχουν ταξινομημένοι, ανά ειδική θεματολογία τίτλοι, σχετιζόμενοι με την τοπική ιστορία της πόλης, οι οποίοι είναι συνδεδεμένοι με υπερσύνδεση και παραπέμπουν απευθείας στην

¹¹ Η συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία συμπλήρωσης των κενών που παρουσιάζει μία συλλογή (ερμηνεία, πληροφορίες, κ.ά.) είναι μία ακόμα διαδικασία της εφαρμογής του πληθοπορισμού, η οποία ενισχύεται από πολλούς οργανισμούς και φορείς στα πλαίσια της εφαρμογής του εκδημοκρατισμού της καινοτομίας στο διαδίκτυο (Oomen & Aroyo, 2011, σσ. 138, 142).

πρωτογενή πηγή παροχής πληροφόρησης και ιστορικού υλικού(Kalamazoo Public Library, χ.χ.γ).

Πρέπει να αναφερθεί ότι οι προαναφερόμενοι ιστότοποι αποτελούν ενδεικτικές πρακτικές, οι οποίες είναι άμεσα συνδεδεμένες με τον επίσημο κρατικό μηχανισμό και ότι στο διαδίκτυο υπάρχουν πολλές αντίστοιχες πρακτικές που έχουν τη βάση τους σε προσπάθειες διαφόρων ΜΚΟ ή ομάδων που έχουν ως αντικείμενο την τοπική ιστορία και όχι μόνο. (The Seattle Times Company, χ.χ.; Cornwall Family History Society, χ.χ.; Avon Local History & Archeology, χ.χ.). Ως παράδειγμα αναφέρεται η πανελλαδικής εμβέλειας δράση του ΙΜΕ, «Click...στην ιστορία», η οποία απευθύνεται σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΜΕ, χ.χ.). Τα συμμετέχοντα σχολεία, εκπονούν έρευνες σε θέματα τοπικής ιστορίας της περιοχής του σχολείου τους και το τελικό αποτέλεσμα της έρευνας αναρτάται, από το ΙΜΕ, στον ιστότοπο της δράσης (ΙΜΕ, χ.χ.).

Η έρευνα, που έγινε στα πλαίσια της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής, δεν κατάφερε να εντοπίσει στον ελληνικό διαδικτυακό χώρο, αντίστοιχη εφαρμογή των πρακτικών που εξετάστηκαν παραπάνω, από κρατικούς και δημόσιους φορείς. Δυστυχώς, οι ιστότοποι των κρατικών και δημόσιων φορέων, σχεδόν στο σύνολο τους, επικεντρώνονται στην παροχή πληροφοριών για την ιστορία διαφόρων πόλεων, με κύριο σκοπό την εξυπηρέτηση τουριστών και επισκεπτών. Για το λόγο αυτό και το όποιο τυχόν επιπλέον υλικό που περιλαμβάνεται σε αυτούς τους ιστοτόπους, αφορά στην εξυπηρέτηση των τουριστών, όπως για παράδειγμα, πληροφορίες για μουσεία, μνημεία και πολιτιστικές διαδρομές. Αποτέλεσμα είναι να αγνοείται από τους φορείς το ψηφιοποιημένο πολιτιστικό απόθεμα που υπάρχει στη διάθεση τους αλλά και στο διαδίκτυο. Ως ενδεικτικά παραδείγματα αναφέρονται οι ιστοσελίδες του Δήμου Αθηναίων και του Δήμου Θεσσαλονίκης (Δήμος Θεσσαλονίκης, χ.χ.; Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Κεφάλαιο 4

Δήμος Παύλου Μελά: σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος, ψηφιακό πολιτιστικό απόθεμα

Λαμβάνοντας υπόψη τις αρχικές παραδοχές, καθώς και όλη την προαναφερόμενη βιβλιογραφία, στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστεί το τμήμα της έρευνας που αφορά στη μελέτη της περίπτωσης του Δήμου Παύλου Μελά, προκειμένου να εξαχθούν στο τέλος τα σχετικά συμπεράσματα.

4.1 Διαδικτυακή, αρχειακή και επιτόπια έρευνα - αποτελέσματα

- Διαδικτυακή έρευνα.: Η διαδικτυακή έρευνα, ξεκίνησε πρωταρχικά από τον ιστότοπο του ΥΠΠΟ και συγκεκριμένα από την ιστοσελίδα του Διαρκούς Καταλόγου Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. Με τη σχετική διαδικασία αναζήτησης στις επίσημες κηρύξεις αρχαιολογικών, ιστορικών τόπων και μνημείων, επιβεβαιώθηκαν τα σημεία πολιτισμικής αναφοράς, της υπό μελέτης περιοχής. Η διαδικτυακή έρευνα συνεχίστηκε κατόπιν, προκειμένου :

- να εντοπιστούν καλές πρακτικές χρήσης του πολιτιστικού αποθέματος,
- να εντοπιστούν διαδικτυακές πηγές που αφορούν στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά, ώστε να επιβεβαιωθεί η αρχική παραδοχή αλλά και να μπορέσει να εμπλουτισθεί η δημιουργία του ιστοτόπου, που θα αποτελέσει και την τελική πρόταση της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής ,

- να εντοπισθεί ο τρόπος που επικοινωνεί στο διαδικτυακό κοινό, ο Δήμος Παύλου Μελά, τα σημεία πολιτισμικής αναφοράς της περιοχής του.

- Η αρχαιακή έρευνα: Έγινε με σκοπό να εντοπισθούν ιστορικές πηγές που αφορούν στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά και πραγματοποιήθηκε στο ΚΙΘ, στο Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας των Γενικών Αρχείων του Κράτους και στην προσωπική συλλογή του φωτογράφου Στεφανίδη Ιωάννη. Κατόπιν της έρευνας επιλέχθηκε ένας αριθμός ιστορικών πηγών (φωτογραφιών, χαρτών και καρτ ποστάλ) και ζητήθηκε η σχετική άδεια, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για τις ανάγκες της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής. Το ΚΙΘ και ο Στεφανίδης Ιωάννης παραχώρησαν τα δικαιώματα προς χρήση δωρεάν. Στο Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας των Γενικών Αρχείων του Κράτους καταβλήθηκε ένα συμβολικό χρηματικό ποσό, αναλογικό με τον αριθμό των ζητηθέντων τεκμηρίων. Το υλικό αυτό επιλέχθηκε προκειμένου να χρησιμοποιηθεί στην ιστοσελίδα που επρόκειτο να δημιουργηθεί ως εκπαιδευτικό προτεινόμενο εργαλείο.

- Επιτόπια έρευνα: Η επιτόπια έρευνα έγινε προκειμένου να εξακριβωθεί και να αποτυπωθεί φωτογραφικά, όπου ήταν δυνατό, η σημερινή κατάσταση των σημείων πολιτισμικής αναφοράς του Δήμου Παύλου Μελά.

4.1.1 Ο Δήμος Παύλου Μελά

Ο Δήμος Παύλου Μελά, σχηματίστηκε κατά εφαρμογή του Προγράμματος "Καλλικράτης", της Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Νόμος 3852/2010) και σχηματίστηκε από τη συνένωση των όμορων Δήμων Σταυρούπολης, Πολίχνης και Ευκαρπίας (ΦΕΚ 87/Α'/7-6-2010 (2015, σ. 7))· βρίσκεται, στη βορειοδυτική πλευρά του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης, έχει έκταση 23.763 στρέμματα και μόνιμο πληθυσμό 99.245 άτομα (Δήμος Παύλου Μελά , 2015α, σ. 7).

Η συστηματική κατοίκηση της περιοχής του Δήμου Παύλου Μελά, άρχισε το 1912, με την έλευση των προσφύγων στην περιοχή που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία των πρώτων προσφυγικών οικιστικών πυρήνων (Δήμος Παύλου Μελά , 2015α, σ. 8). Πρέπει να σημειωθεί ότι και πριν το 1912 υπήρχε εγκατεστημένος ολιγάριθμος πληθυσμός, γεγονός που μαρτυρείται στην απογραφή του 1910 (Χαλκιάπουλος, 1910, σσ. 3-4). Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών '50 - '60, οι Δημοτικές Ενότητες του Δήμου

Παύλου Μελά, μετατράπηκαν από χώρους πρωτογενούς παραγωγής σε χώρους υποδοχής του κύματος εσωτερικής μετανάστευσης των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων (Χριστοδούλου, 2008, σσ. 212-213). Μεγάλη συμβολή για την μετοίκηση των πληθυσμών στη δυτική πλευρά της πόλης είχε η γειτνίαση της με χώρους παραγωγής και διαθεσιμότητα φτηνής γης (Δήμος Παύλου Μελά, 2015α, σ. 8). Τα μεταναστευτικά ρεύματα συνέχισαν να εμφανίζονται στην πορεία των χρόνων με αποτέλεσμα την εγκατάσταση στην περιοχή, κατά την τελευταία δεκαπενταετία, πολλών παλιννοστούντων ομογενών και μεταναστών, κυρίως από τις χώρες της Βαλκανικής (Δήμος Παύλου Μελά, 2015α, σ. 10).

4.1.2 Σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος

Σύμφωνα με τον Διαρκή Κατάλογο Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, το Δήμο Παύλου Μελά υπάρχουν κηρυγμένοι:

➤ **Αρχαιολογικοί Χώροι**

- Ο Προϊστορικός οικισμός «Τράπεζα Λεμπέτ», στην Πολίχνη (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.α)
- Ο Προϊστορικός οικισμός «Τούμπα Λεμπέτ», στην Πολίχνη (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.β)
- Κλασσικό Νεκροταφείο, στη Σταυρούπολη (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.γ)
- Προϊστορικός Οικισμός Νεολιθικής Εποχής, στη Σταυρούπολη (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.δ)

➤ **Αρχαιολογικά Μνημεία**

- Τρεις Νερόμυλοι, στην Πολίχνη (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.ε)
- Ληνός, στην Πολίχνη (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.στ')

➤ **Νεώτερα Μνημεία**

- Κτίριο του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών, στη Σταυρούπολη (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.ζ)
- Κτίριο της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.η)

- Κτίρια και Οθωμανικό Τέμενος Χασάν Φεχμί Πασά, του Στρατοπέδου Παύλου Μελά, στη Σταυρούπολη (Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος, χ.χ.θ; Τμήμα Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης Υπηρεσίας Τεχνικών Έργων Κεντρικής Μακεδονίας, ΥΠΠΑ,2014)

➤ **Ιστορικοί Τόποι**

- Στρατόπεδο Παύλου Μελά (ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Γ/532/64683/19-11-2003)

Κατόπιν της περιγραφής των ευρημάτων από την ιστοσελίδα του Διαρκούς καταλόγου Κηρυγμένων Αρχαιολογικών Χώρων και μνημείων της Ελλάδος, πρέπει να σημειωθεί ότι, η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά συνδέεται ιστορικά με τα Συμμαχικά Κοιμητήρια του Ζέιτενλικ¹², τα οποία αποτελούν τη μεγαλύτερη στρατιωτική νεκρόπολη της χώρας και δέχονται καθημερινά μεγάλο αριθμό επισκεπτών (Gavra & Vlasidis, 2006, σ. 181). Στα κοιμητήρια βρίσκονται ενταφιασμένοι στρατιώτες των Συμμαχικών Δυνάμεων του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Ως τοποθεσία, επιλέχθηκαν λόγω της γειτνίασης τους με το Καθολικό κοιμητήριο, τη Μονή Λαζαριστών και επίσης λόγω της στρατοπέδευσης των Συμμαχικών Δυνάμεων στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά (Λαζαρίδης, 2016, σσ. 49-53; Λαζαρίδης, 1997, σ. 100).

Επίσης σημαντική αναφορά αποτελεί ότι, στο Δήμο Παύλου Μελά υπάρχει το νέο Εβραϊκό Νεκροταφείο, στο χώρο του οποίου υπάρχει ανεγερμένο μνημείο στη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος (Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης, χ.χ.). Η εβραϊκή κοινότητα, έχει σημείο αναφοράς και στο Στρατόπεδο του Παύλου Μελά, καθώς το στρατόπεδο αποτέλεσε τόπο συγκέντρωσης και Εβραίων κρατουμένων (Alvo, M. & Frances, D. στο ww2istories, χ.χ.α).

Παρόλο που τα Συμμαχικά Νεκροταφεία του Ζέιτενλικ και το Εβραϊκό Νεκροταφείο, αποτελούν, για διαφορετικούς λόγους το καθένα, δύο σημαντικούς τόπους μνήμης, δε συνδέονται καθόλου με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά.

4.1.3 Υφιστάμενη κατάσταση σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος

Μονή Λαζαριστών: Το κτίριο του ιεροσπουδαστηρίου έχει αναστηλωθεί στο πλαίσιο του προγράμματος της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και λειτουργεί ξανά από

¹² Τα Συμμαχικά Κοιμητήρια του Ζέιτενλικ, βρίσκονται διοικητικά στο Δήμο Αμπελοκήπων -Μενεμένης, που είναι όμορος του Δήμου Παύλου Μελά.

το 1998, φιλοξενώντας στις εγκαταστάσεις του το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, την Ανωτέρα Δραματική σχολή του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, το Κέντρο Πολιτισμού Θεσσαλονίκης και μέρος της διοίκησης της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης (Μονή Λαζαριστών, χ.χ.; Νάνου, 2015). Στον περιβάλλοντα χώρο του συγκροτήματος δεν υπάρχει τοποθετημένη καμία πινακίδα, που να ενημερώνει για την ιστορία και τη σχέση του με άλλα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος της γύρω από αυτό περιοχής, όπως για παράδειγμα το Συμμαχικό Νεκροταφείο του Ζέιτενλικ (Α1' παράρτημα, εικ.2, εικ.3).

Κτίριο της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου : Δυστυχώς, αν και το κτίριο αυτό εντάσσεται στην ιστορική περιοχή Λαζαριστών, παραμένει αναξιοποίητο ως και σήμερα (Α2' παράρτημα, εικ.4, εικ.5, εικ.6).

Βυζαντινοί νερόμυλοι: Ο αρχαιολογικός χώρος των Βυζαντινών Νερόμυλων της Πολίχνης αναπλάστηκε 2010 και έκτοτε είναι επισκέψιμος. Στο χώρο των Νερόμυλων έχουν δημιουργηθεί ένα ανοιχτό θέατρο πεντακοσίων θέσεων, εκθεσιακός χώρος και προγραμματίζεται να λειτουργήσει αναψυκτήριο (Δήμος Παύλου Μελά, 2016). Στο χώρο υπάρχουν τοποθετημένες πινακίδες με λίγες πληροφορίες για τα μνημεία και τον αρχαιολογικό χώρο. Ωστόσο, δεν υπάρχει ουδεμία περαιτέρω οργανωμένη αξιοποίηση τους για εκπαιδευτικό σκοπό (Α3' παράρτημα, εικ.7, εικ.8, εικ.9).

Στρατόπεδο Παύλου Μελά: Δυστυχώς η τύχη αυτού του ιστορικού τόπου δεν έχει ακόμη αποφασισθεί ακόμη, με αποτέλεσμα ο ιστορικός τόπος να είναι αναξιοποίητος και τα ιστορικά του κτίρια να κινδυνεύουν και να καταστρέφονται μέρα με την ημέρα περισσότερο. Η γενική εικόνα του ιστορικού τόπου είναι αυτή της εγκατάλειψης. Δεν υπάρχει ουδεμία πινακίδα που να αναφέρει την ιστορική σημασία του Στρατοπέδου, με αποτέλεσμα ούτε οι ίδιοι κάτοικοι της περιοχής να μπορούν να αναγνωρίσουν τη σημασία του και να βλέπουν τα ιστορικά κτίρια ως απλά ερείπια (Α4' παράρτημα, εικ.10, εικ.11).

Αρχαιολογικοί χώροι της Τούμπας Λεμπέτ, Τράπεζας Λεμπέτ, Προϊστορικού Οικισμού Νεολιθικής Εποχής: Δυστυχώς, όλοι οι προαναφερόμενοι κηρυγμένοι χώροι πολιτισμικής αναφοράς είναι αναξιοποίητοι. Δεν υπάρχει ουδεμία τοποθέτηση πινακίδας με πληροφορίες για την ιστορική σημασία των χώρων και το συσχετισμό τους με μουσεία, όπως το Λούβρο και το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, όπου

υπάρχουν, σχετικά με τους προαναφερόμενους χώρους, εκθέματα (Lounge, χ.χ.; Οδυσσεύς, ΥΠΠΟ, χ.χ.).

Πρέπει να αναφερθεί ότι, ήδη από τη δεκαετία του '80, ο αρχαιολογικός χώρος της Νεολιθικής Περιόδου, που επικεντρώνεται στην Πλατεία Κουντουριώτου, είχε προταθεί να γίνει αρχαιολογικό πάρκο (Γραμμένος & Κώτσος, 2002, σ. 13). Σήμερα η πλατεία Κουντουριώτου λειτουργεί ως χώρος στάθμευσης οχημάτων, με όλες τις αρνητικές συνέπειες που αυτό συνεπάγεται (Α5' Παράρτημα, εικ.12, εικ.13) (Γραμμένος & Κώτσος, 2002, σ. 13). Επίσης πρέπει να αναφερθεί ότι κατά τη διάρκεια της έρευνας δε βρέθηκε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι ο Δήμος Παύλου Μελά ασκεί πολιτιστική πολιτική η οποία συνδέει τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και γενικά την τοπική ιστορία της περιοχής, με την τοπική κοινωνία.

Στη διαδικτυακή έρευνα που έγινε, προκειμένου να βρεθεί ο τρόπος προβολής των σημείων πολιτισμικής αναφοράς του Δήμου Παύλου Μελά, διαπιστώθηκε ότι ο ιστότοπος του Δήμου Παύλου Μελά δεν παρέχει καμία πληροφόρηση σχετική με την ιστορία του Δήμου.¹³ Στον ιστότοπο δεν αναφέρεται ουδεμία συσχέτιση των σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος με την ιστορία της περιοχής, παρά μόνο υπάρχουν απλές αναφορές για το συγκρότημα της Μονής Λαζαριστών και τους Βυζαντινούς Νερόμυλους (Δήμος Παύλου Μελά, χ.χ.α; Δήμος Παύλου Μελά, 2016). Η μοναδική προσπάθεια συλλογικής αποτύπωσης της ιστορίας του Δήμου Παύλου Μελά, σε συνδυασμό με την αναφορά στα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος της περιοχής, βρίσκεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014-2019¹⁴ το οποίο είναι αναρτημένο στο διαδίκτυο (Δήμος Παύλου Μελά, 2015α, σ. 2).

Συναφές κείμενο με το επιχειρησιακό πρόγραμμα του Δήμου Παύλου Μελά αποτελεί η σχετική του σύνοψη, η οποία είναι επίσης αναρτημένη στο διαδίκτυο και η οποία σε αντιπαραβολή με το πλήρες κείμενο του Επιχειρησιακού Προγράμματος, φανερώνει στοιχεία ανακρίβειας. Συγκεκριμένα, η σύνοψη αναφέρει σχετικά με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής, ότι υπάρχουν «ελάχιστα ιστορικά ίχνη (αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους)» στην περιοχή, φράσει που δε συνάδει με την περιγραφή που συναντάται στο πλήρες κείμενο (Δήμος Παύλου Μελά,

¹³ Η πληροφόρηση των διαδικτυακών επισκεπτών σχετικά με την ιστορία και τον πολιτισμό της περιοχής αποτελεί μία συνήθη πρακτική, για την πλειοψηφία των περισσότερων Δήμων της Ελλάδος και φυσικά του εξωτερικού.

¹⁴ Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014-2019 του Δήμου Παύλου Μελά, έχει συνταχθεί βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας (266 αρ. του Ν.3852/2010) περί εκ νέου καθορισμού περιεχομένου, δομής και τρόπου υποβολής των πενταετών επιχειρησιακών προγραμμάτων για τη δημοτική περίοδο 2015-2019.

χ.χ.β). Σημαντική παράληψη μπορεί να θεωρηθεί επίσης, η έλλειψη αναφοράς και σύνδεσης της περιοχής του Δήμου Παύλου Μελά, με τον ιστορικό τόπο των Συμμαχικών Νεκροταφείων του Ζέιτενλικ, ο οποίος αποτελεί πόλο έλξης των τουριστών της πόλης (Τζίμας, 2013; Τσιτιρίδης, 2014).

Μοναδική συγκροτημένη προσπάθεια διασύνδεσης των ιστορικών τόπων και μνημείων της περιοχής του Δήμου Παύλου Μελά, με το ευρύτερο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο έγινε στο 2013, στα πλαίσια της Biennale RAU2, όπου είχε οργανωθεί ένα εξαήμερο ξεναγήσεων του κοινού με την ονομασία «Διαδρομές Μνήμης» (« Διαδρομές μνήμης» στο Δήμο Παύλου Μελά, 2013). Οι ξεναγήσεις αυτές συνέδεαν την ιστορία της περιοχής του Ζέιτενλικ με την ιστορία της ευρύτερης πόλης της Θεσσαλονίκης και έγιναν από το συγγραφέα Σπύρο Λαζαρίδη¹⁵ (2013, σ. 17). Κύριος στόχος των «Διαδρομών Μνήμης», ως πολιτιστική δράση, ήταν η «ανάδειξη, διάδοση και προβολή των μοναδικών πολιτιστικών εμπειριών που έχουν να προσφέρουν οι Δυτικές Συνοικίες καθώς και η ανάδειξη της ταυτότητας της πόλης ως σύνολο και όχι μόνο ως ιστορικό κέντρο» («Διαδρομές μνήμης» στο Δήμο Παύλου Μελά, 2013).

Μία παρόμοια πολιτιστική διαδρομή στην περιοχή, πραγματοποιεί η πολιτιστική εταιρεία «dot2dot». Η διαφοροποίηση στην συγκεκριμένη διαδρομή είναι ότι, της έχει δοθεί μία «dark» διάσταση και η συμμετοχή του κοινού δεν είναι δωρεάν (dot2dot, χ.χ.). Επίσης η συγκεκριμένη ομάδα έχει διαμορφώσει τη διαδρομή αυτή και σε συνεργασία με το ΚΜΣΤ δημιουργώντας ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που απευθύνεται σε μαθητές λυκείου και συμπεριλαμβάνει και την παρουσίαση της Συλλογής Κωστάκη. Η συμμετοχή και σε αυτό το πρόγραμμα επίσης, δεν είναι δωρεάν (ΚΜΣΤ, χ.χ.).

4.1.4 Ψηφιακό απόθεμα στο διαδίκτυο και Δήμος Παύλου Μελά: Υφιστάμενη κατάσταση

Στις αναζητήσεις που έγιναν στο διαδίκτυο, για την εύρεση πληροφοριών σχετικών με την ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά, βρέθηκε πληθώρα πληροφοριών στον Παγκόσμιο Ιστό, οι οποίες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

¹⁵ Ο Σπύρος Λαζαρίδης εκπαιδευτικός και συγγραφέας. Μεγάλο μέρος του συγγραφικού του έργου, βιβλία και άρθρα, είναι αφιερωμένο στην ιστορία της Σταυρούπολης και της ευρύτερης περιοχής των Δυτικών Συνοικιών της Θεσσαλονίκης.

- επιστημονικά συγγράμματα
- ιστότοποι μουσείων
- ιστότοποι επιστημονικών περιοδικών
- ιστότοποι βιβλιοθηκών
- ιστότοποι πανεπιστημιακών ιδρυμάτων
- διαδικτυακές πλατφόρμες εκδόσεων
- αποθετήρια ψηφιοποιημένου υλικού

Όλο το υλικό που βρέθηκε, δύναται να καλύψει βιβλιογραφικά, στο έπακρο, την προσπάθεια παρουσίασης της τοπικής ιστορίας της περιοχής, με τεκμηριωμένες αναφορές. Πρέπει να αναφερθεί ότι η περισυλλογή των πληροφοριών σχετικά με την ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά, αποδείχθηκε μία πολύ χρονοβόρα διαδικασία, καθώς έπρεπε να βρεθούν οι κατάλληλες λέξεις κλειδιά που θα διευκόλυναν τη διαδικτυακή έρευνα. Παρ' όλα αυτά ήταν και μία αποτελεσματική διαδικασία καθώς, κατά τη διάρκεια της, ανακαλύφθηκαν ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την περιοχή. Ενδεικτικά αναφέρεται ύπαρξη εκθεμάτων στο μουσείο του Λούβρου, από την περιοχή της Σταυρούπολης, τα οποία είναι ευρήματα των ανασκαφών που διενέργησε ο Γαλλικός Στρατός κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Louvre, χ.χ.). Σχετικά με τα προαναφερόμενα ευρήματα, πρέπει να σημειωθεί ότι βρέθηκαν ψηφιοποιημένες ιστορικές πηγές, οι οποίες μπορούν να δώσουν σε έναν ερευνητή επιπλέον στοιχεία, σχετικά με τις συνθήκες των ανασκαφών και τα σχετικά ευρήματα της περιοχής. Κατά τη ερευνητική διαδικασία επίσης, ανακαλύφθηκε στο «κανάλι» του Δήμου Παύλου Μελά στο YouTube, αναρτημένο βίντεο με συνεντεύξεις ηλικιωμένων κατοίκων που αναφέρονται στην ιστορία της περιοχής.¹⁶ Επίσης ανακαλύφθηκε εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο βρίσκεται αναρτημένο στο διαδίκτυο στον ιστότοπο της Πύλης Παιδαγωγικού Υλικού Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και αφορά στους Νερόμυλους της Πολίχνης καθώς και παιδαγωγικό υλικό που αφορά στο στρατόπεδο Παύλου Μελά και είναι αναρτημένο στον ιστότοπο ww2istories.gr (Ταμουτσέλη, 2003; ww2istories.gr, χ.χ.). Το εκπαιδευτικό υλικό που αφορά στους Βυζαντινούς Νερόμυλους, είχε σχεδιαστεί και εκδοθεί, στα πλαίσια του Προγράμματος του προ - Καλλικρατικού Δήμου Πολίχνης (Ταμουτσέλη, 2003). Το υλικό αυτό, εκτός

¹⁶ Η αναφορά αυτή γίνεται, καθώς το βίντεο βρέθηκε τυχαία στο YouTube και δε γίνεται καμία αναφορά για αυτό στην σχετική με τον πολιτισμό ιστοσελίδα στον ιστότοπο του Δήμου Παύλου Μελά.

της ψηφιοποιημένης του μορφής, είχε εκδοθεί και σε έντυπη μορφή και είχε διαμοιραστεί στα σχολεία της περιοχής.

Οι σημαντικότερες «λέξεις κλειδιά», που επέτρεψαν την εύρεση πληθώρας πηγών, αποδεδείχθησαν ο «Α' Παγκόσμιος Πόλεμος» και τα τοπωνύμια «Λεμπέτ», «Ζέιτενλικ» και «Καραϊσίν» ή «Καραχουσεϊν». Ειδικά πρέπει να αναφερθεί ότι τα τοπωνύμια Ζέιτενλικ και Λεμπέτ, που είναι συνδεδεμένα με τις περιοχές της Σταυρούπολης και της Ευκαρπίας, είναι ευρύτερα συνδεδεμένα με την περίοδο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και χρησιμοποιούνται στα μεταδιδόμενα των ψηφιοποιημένων αρχείων, διάφορων συλλογών παγκοσμίως.

Ενδεικτικά αναφέρονται ακολούθως κάποιοι από τους ιστοτόπους που χρησιμοποιήθηκαν:

- Academia (<https://www.academia.edu/>).
- Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης (<http://www.amth.gr/el>).
- Αρχαιολογία και Τέχνες (<http://www.archaiologia.gr/>).
- heiDOK, Πλατφόρμα Ανοιχτής Πρόσβασης του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης (<http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/volltextserver/>).
- Persée , Πύλη διάδοσης επιστημονικών δημοσιεύσεων. Ο ιστοτόπος αποτελεί μία σύμπραξη του Πανεπιστημίου της Λυών, του Εθνικού Κέντρου Επιστημονικής Έρευνας της Γαλλίας, του École Normale Supérieure de Lyon και του Γαλλικού Υπουργείου Παιδείας, Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και Έρευνας (<http://www.persee.fr/>).
- Ιδρυματικό Καταθετήριο Επιστημονικών Εργασιών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (<http://ikee.lib.auth.gr/>).
- Issue, Δωρεάν Πλατφόρμα Έκδοσης Ψηφιοποιημένων Εντύπων (<https://issuu.com>).
- Λούβρο (<http://www.louvre.fr/>).
- Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, ψηφιακή βιβλιοθήκη (<http://portal.tee.gr/>).
- Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, ψηφιοποιημένα τεύχη του περιοδικού «Μακεδονικά» (<http://www.ems.gr/>).
- Δήμος Θεσσαλονίκης, ιστότοπος αφιερωμένος στα πολιτιστικά τεκμήρια που έχουν ψηφιοποιηθεί και βρίσκονται στο Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης (<http://culture.thessaloniki.gr/>).

- MAP, *Médiathèque de l' Architecture ET du Patrimoine* (<http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/>).

Εκτός του προαναφερθέντος ψηφιακού αποθέματος, υπάρχει και αρκετή σχετική βιβλιογραφία, καθώς και επιστημονικές μελέτες, οι οποίες μπορούν να αντιμετωπισθούν και ως δευτερογενείς ιστορικές πηγές, καθώς περιλαμβάνουν πολύτιμες πληροφορίες για όλες τις ιστορικές περιόδους της περιοχής. Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στο συγγραφικό έργο που υπάρχει και στο οποίο γίνεται περιγραφή της τοπικής ιστορίας των τριών Δημοτικών Ενοτήτων ξεχωριστά. Συγκεκριμένα

- για τη Σταυρούπολη αλλά και την ευρύτερη περιοχή της, υπάρχουν τα βιβλία του Λαζαρίδη Σπύρου (μέρος των οποίων είναι σε έκδοση του προ της εφαρμογής του Καλλικράτη, Δήμου Σταυρούπολης και της Μονής Λαζαριστών),
- για την Πολίχνη, το βιβλίο του Πρωτοπρεσβύτερου/Εκπαιδευτικού Αναστασίου Π. Παρούτογλου (έκδοση του, προ της εφαρμογής του Καλλικράτη, Δήμου Πολίχνης),
- για την Ευκαρπία, το βιβλίο του Πρωτοπρεσβύτερου Νικηφόρου Καλαϊτζίδη, «Αμπέλων Εύκαρπος» (έκδοση του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Ευκαρπίας).

4.2 Δημιουργία ιστοτόπου

Το διαδίκτυο μπορεί να αποτελέσει ένα διδακτικό εργαλείο για το μάθημα της ιστορίας, καθώς τα παιδιά κατά τη διάρκεια της φοίτησης τους στο δημοτικό σχολείο αρχίζουν να αναπτύσσουν τις πρώτες δεξιότητες στη διαδικασία της διαδικτυακής αναζήτησης και αξιολόγησης της ιστορικής πληροφορίας (Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σσ. 110-111). Στο πλαίσιο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη το ψηφιακό πολιτιστικό απόθεμα που υπάρχει στο διαδίκτυο και αφορά στο Δήμο Παύλου Μελά, δημιουργήθηκε ένας ιστοτόπος, που ως κύριο σκοπό είχε να αποτελέσει:

1. εναλλακτικό περιβάλλον εκπαίδευσης που θα μπορεί να αξιοποιηθεί στα πλαίσια του σχολείου, καθώς θα συνεισφέρει στη διαδικασία της ιστορικής έρευνας των μαθητών και αλλά και στην προβολή των ερευνητικών τους αποτελεσμάτων (κεφ. 2.3, 2.4)

2. ένα εναλλακτικό περιβάλλον ενίσχυσης της αυτόβουλης μάθησης του παιδικού κοινού, μέσω παιχνιδιών ή άλλων δραστηριοτήτων (κεφ. 2.3, 2.4),
3. ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που απευθύνεται πρωτίστως στους εκπαιδευτικούς. Δευτερευόντως απευθύνεται στους διαδικτυακούς επισκέπτες που θέλουν να γνωρίσουν την τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά καθώς και στους πολιτιστικούς συλλόγους και φορείς της περιοχής (κεφ. 2.4).

Ο ιστότοπος έχει τη λειτουργία ενός *aggregator* και σκοπεύει να ενισχύσει τις πρακτικές του πληθοπορισμού και γι αυτό το λόγο κατά τη διάρκεια της δημιουργίας του, λήφθηκαν υπόψη:

- οι καλές πρακτικές μουσείων και οργανισμών που αφορούν στην αξιοποίηση των ψηφιοποιημένων τεκμηρίων και χρήσης μεταδεδομένων (κεφ. 2.3)
- τα πρότυπα καλών πρακτικών επικοινωνίας από εγκεκριμένους φορείς, όπως το Δίκτυο Μινέρβα¹⁷
- οι σχετικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εκδημοκρατισμό, διάχυση της γνώσης και συμμετοχικότητα της κοινωνίας (About Minerva, 2004).

Ο εκπαιδευτικός και μαθησιακός χαρακτήρας, του ιστοτόπου βασίζεται κυρίως στη συνάθροιση εκπαιδευτικού και επιστημονικού υλικού και ψηφιοποιημένων ιστορικών πηγών, «μεταπηγών, που σχετίζονται με την ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά. Ο ιστότοπος δημιουργήθηκε στο WordPress, με την επιλογή του δωρεάν πακέτου για τη δημιουργία ιστοτόπου, στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://topikistoriadimospavloumela.wordpress.com>.

Η επιλογή του WordPress, έγινε λόγω του ότι θεωρείται ως ένα από τα πιο αποτελεσματικά Ανοιχτά Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου Ιστού και παρέχει δωρεάν αρκετό αποθηκευτικό χώρο και εργαλεία στους δημιουργούς των ιστοτόπων¹⁸ (Patel, Rathod, & Prajapati, 2011). Λόγω του ότι ο ιστότοπος αποτελούσε μέρος της παρούσης διπλωματικής και καθώς η άδεια που δόθηκε από το Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης και από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους ήταν

¹⁷ Σύμφωνα με τον οδηγό της Μινέρβα, που αφορά στις Αρχές ποιότητας για πολιτιστικούς δικτυακούς κόμβους, ένας κόμβος πρέπει να είναι: διαφανής, αποδοτικός, συντηρήσιμος, προσβάσιμος, ανθρωποκεντρικός, αλληλεπιδραστικός, διαλειτουργικός, διαχειρίσιμος και διατηρήσιμος (Ομάδα Εργασίας 5 του Minerva, 2005, σσ. 10-11).

¹⁸ Επιπλέον εργαλεία, παράληψη διαφημίσεων, επιλογή domain name δίχως την εμφάνιση του λεκτικού WordPress, είναι παροχές που προσφέρονται κατόπιν της καταβολής οικονομικής συνδρομής.

αποκλειστικά για τους σκοπούς της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής, η πρόσβαση στον ιστότοπο δεν είναι ελεύθερη, παρά γίνεται μόνο κατόπιν ειδικής πρόσκλησης από τη διαχειρίστρια του.

4.2.1 Κύρια εκπαιδευτικά μέσα / εργαλεία, του ιστοτόπου

- είναι μία χρονογραμμή / χρονολόγιο - ιστοριογραμμή¹⁹ (timeline), στην οποία αποτυπώνεται, με τη βοήθεια φωτογραφιών - ιστορικών πηγών, η ιστορία της ανθρώπινης παρουσίας στο Δήμο Παύλου Μελά (Β' παράρτημα, εικ.14) (Γκόλια, Κασκαμανίδης, & Βαμβακίδου, 2015, σσ. 75-77)
- το Google Earth (Β' παράρτημα, εικ.15) στο οποίο, για τις ανάγκες του ιστοτόπου, δημιουργήθηκε ένας χάρτης της περιοχής του Δήμου Παύλου Μελά, στον οποίο υπάρχει αναρτημένο σχετικό φωτογραφικό υλικό και εντοπίζονται, κατηγοριοποιημένα, όλα τα στοιχεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά (Το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο με βάση τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και τα νέα βιβλία, χ.χ.).
- γλωσσάρι (Το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο με βάση τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και τα νέα βιβλία, χ.χ.; Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 11).
- ιστορικοί χάρτες . Ψηφιοποιημένοι χάρτες του Ιστορικού Αρχείου Μακεδονίας των Γενικών Αρχείων του Κράτους, που χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες του ιστοτόπου κατόπιν άδειας χρήσης.
- ψηφιοποιημένες φωτογραφίες, που βρέθηκαν σε ιστοτόπους και χρησιμοποιούνται ελεύθερα καθώς υπάρχει σχετική άδεια χρήσης για εκπαιδευτικό σκοπό.

4.2.2 Θεματολογία του ιστοτόπου

Η θεματολογία του ιστοτόπου είναι διαχωρισμένη με σαφήνεια και κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης δίνονται επιλογές και κατευθύνσεις στο χρήστη, για την επιλογή της επόμενης σελίδας που θα αναγνώσει (Β' παράρτημα εικ.16). Έχοντας ως κύριο οδηγό

¹⁹ το χρονολόγιο - ιστοριογραμμή, αποτελεί ένα βασικό εκπαιδευτικό εργαλείο στο μάθημα της ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο (Το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο με βάση τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και τα νέα βιβλία, χ.χ.)

το χρονολόγιο - ιστοριογραμμή, κάθε σελίδα του ιστοτόπου αναφέρεται σε ξεχωριστή ιστορική περίοδο (Β' παράρτημα εικ.17). Η συγγραφή των κειμένων έγινε λαμβάνοντας υπόψη την έννοια της πολυτροπικότητας (Χοντολίδου, 1999). Όλα τα κείμενα και οι σελίδες, κατηγοριοποιούνται και τους έχουν προστεθεί ετικέτες (tags), προκειμένου να εντοπίζονται εύκολα στο διαδίκτυο αλλά και να μπορούν να συνδέονται θεματικά, κατά τη διάρκεια αναζήτησης, στον ιστότοπο. Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσής της κάθε σελίδας εντοπίζονται στον αναγνώστη, με χρωματισμένα διακριτά γράμματα, που είναι συνδεδεμένα με υπερσύνδεση εφόσον είναι εφικτό, η σχετική βιβλιογραφία και οι ιστότοποι που αποτέλεσαν πηγές για τη δημιουργία του κειμένου. Κατά αυτόν τον τρόπο, δίνεται η δυνατότητα στον αναγνώστη, να κάνει τη δική του περαιτέρω έρευνα σε όποιο θέμα τον αφορά ειδικότερα.

4.2.3 Παιχνίδια - Δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης υπάρχουν δραστηριότητες για το παιδικό κοινό, οι οποίες βασίζονται στην παρατηρητικότητα και στην ανάπτυξη της ικανότητας ανάγνωσης των ιστορικών πηγών. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- δραστηριότητες παρατηρητικότητας: συγκεκριμένα παρατίθενται φωτογραφίες της περιόδου του Α' Παγκοσμίου Πολέμου που απεικονίζουν γνωστά σημεία της περιοχής του Δήμου Παύλου Μελά, τα οποία καλούνται τα παιδιά να τα αναγνωρίσουν (Β' παράρτημα, εικ.18.),
- δημιουργία πάζλ: στον ιστότοπο four.flash-gear.com, δημιουργήθηκε ένα πάζλ με μία φωτογραφία της Μονής Λαζαριστών, το οποίο και καλούνται τα παιδιά να συνθέσουν. Η ιστοσελίδα του πάζλ²⁰ έχει συνδεθεί με υπερσύνδεση στον ιστότοπο (Β' παράρτημα, εικ.19).

Επίσης υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό, που βρέθηκε ελεύθερο στο διαδίκτυο και προτείνεται στους εκπαιδευτικούς, για τη δημιουργία δραστηριοτήτων σχετικά με τους Βυζαντινούς Νερόμυλους και το Στρατόπεδο Παύλου Μελά (Ταμουτσέλη, 2003; ww2istories.gr, χ.χ.β).

²⁰ Το πάζλ βρίσκεται στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://four.flash-gear.com/npuz/puz.php?c=f&o=1&id=4003923&k=30530093&s=60&w=600&h=420>

4.2.4 Εργασίες - έρευνες

Στον ιστότοπο υπάρχει σχετική πρόβλεψη για ανάρτηση, σε ειδική σελίδα, εργασιών, μελετών και ερευνητικού υλικού από δυνητικούς συνεργάτες του ιστοτόπου, όπως σχολεία και πολιτιστικοί σύλλογοι, προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή και η διάδραση με ομάδες της τοπικής κοινωνίας.

4.2.5 Εκπαιδευτικοί στόχοι του ιστοτόπου

Λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες που αναφέρονται στα νέα Διαθεματικά Αναλυτικά Προγράμματα, το περιεχόμενο του ιστοτόπου περιλαμβάνει στους εκπαιδευτικούς του στόχους, την ανάπτυξη γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων του παιδικού του κοινού.

Σε ότι αφορά τις στάσεις αποσκοπεί στο (Θεοχαρίδου, Α., 2014):

- να απομυθοποιήσουν την ευρεία αντίληψη ότι η ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης συνδέεται με το ιστορικό της κέντρο,
- να αποκτήσουν άλλη αντίληψη για την περιοχή όπου διαμένουν,
- να αρχίσουν να δημιουργούν εκπαιδευτικές δράσεις, οι οποίες θα έχουν θεματολογία από την ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά, με σκοπό την ευαισθητοποίηση των ενήλικων δημοτών σχετικά με τη διάσωση, διατήρηση και ανάδειξη των σημείων πολιτισμικής αναφοράς της περιοχής.

Σε ότι αφορά τις δεξιότητες, αποσκοπεί στο (Θεοχαρίδου, Α., 2014):

- να γίνουν ικανά τα παιδιά, να αντιληφθούν την ιστορία της περιοχής και τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος
- να μπορούν να πραγματοποιούν μία σύντομη ξενάγηση στην περιοχή αλλά και μία ψηφιακή ξενάγηση με τη βοήθεια του Google Maps.
- να μπορούν κατανοούν και να επεξεργάζονται τις ιστορικές πηγές

Σε ότι αφορά τις γνώσεις, αποσκοπεί στο (Θεοχαρίδου, Α., 2014):

- να μπορούν να ορίζουν τα γεωγραφικά όρια του Δήμου Παύλου Μελά και των Δημοτικών του Ενοτήτων, όπως επίσης και τις τοποθεσίες εγκατάστασης πληθυσμών στη διάρκεια των χρόνων
- να γνωρίζουν τη σχέση της ιστορίας του Δήμου Παύλου Μελά με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης, τον περιβαλλοντικό πλούτο της

περιοχής, την καταγωγή των κατοίκων της περιοχής, την επίδραση του Α' Παγκοσμίου Πολέμου στην διαμόρφωση του Δήμου Παύλου Μελά,

- να ονοματίζουν, ιστορικές περιόδους στις οποίες υπάρχει ανθρώπινη δραστηριότητα στο Δήμο Παύλου Μελά, τα τοπωνύμια και τις τοποθεσίες ιστορικού ενδιαφέροντος και τέλος τα μνημεία της περιοχής.

Κεφάλαιο 5

Διεξαγωγή συνεντεύξεων- ανάλυση – αποτελέσματα

Έχοντας υπόψη ότι οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, αποτελούν:

1. μια ομάδα διαμεσολαβητών των υλικών και άυλων καταλοίπων του παρελθόντος στο παιδικό κοινό,
2. τους «οδηγούς» των μαθητών στη διαδικασία της ιστορικής έρευνας,
3. μια ομάδα ενδιαφέροντος, που αποδίδει στην πολιτιστική κληρονομιά και εν γένει στην τοπική ιστορία, αξία εκπαιδευτική (Πούλιος, 2015, σ. 33)
4. καθώς και τις αρχικές παραδοχές,

θεωρήθηκε σκόπιμο, να γίνουν συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς, της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, του Δήμου Παύλου Μελά, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματά τους, στην κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης καθώς και στη βελτίωση της πρότασης της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής.

5.1 Περιγραφή δείγματος, συνεντεύξεων και των βασικών ερωτήσεων

Το επιλεγθέν δείγμα των συνεντευξιζόμενων, επιδιώχθηκε να αποτελεί αντιπροσωπευτικό υποσύνολο της ομάδας των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Παύλου Μελά. Κύριος σκοπός της επιλογής του δείγματος

ήταν να υπάρχει όσο το δυνατό μεγαλύτερη εκπροσώπηση των κύριων βασικών χαρακτηριστικών: φύλο, ηλικία, προϋπηρεσία, σπουδές. Επίσης, θεωρήθηκε σημαντικό να υπάρχουν εκπαιδευτικοί και από τις τρεις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου, καθώς και να υπάρχουν εκτός των εκπαιδευτικών της κατηγορίας ΠΕ70 και εκπαιδευτικοί της κατηγορίας ΠΕ71. Για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων, οι συνεντεύξεις εμφανίζονται ως ανώνυμες και τα στοιχεία των συνεντευξιαζόμενων είναι στη διάθεση της Τριμελούς Επιτροπής.

Οι μετρήσεις των ομαδοποιήσεων των βασικών χαρακτηριστικών του δείγματος των συνεντευξιαζόμενων, έγινε όπως περιγράφεται ακολούθως στον Πίνακα 1:

Μέτρηση από τη Δημοτική Ενότητα του δημοτικού σχολείου όπου διδάσκουν οι συνεντευξιαζόμενοι	Σταυρούπολη	Πολίχνη	Ν. Ευκαρπία		
Μέτρηση από ηλικία	21-30 χρ.	31-40 χρ.	41-50 χρ.	51 χρ. και άνω	
Μέτρηση από φύλο	Άνδρας	Γυναίκα			
Μέτρηση από προϋπηρεσία	0 -5 έτη	6 -10 έτη	11-20 έτη	21-30 έτη	31 έτη και άνω
Μέτρηση από ειδικότητα	ΠΕ70	ΠΕ71			
Μέτρηση από δεύτερο τίτλο σπουδών	Ναι	Όχι			
Μέτρηση από μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών	Ναι	Όχι			
Μέτρηση από διδακτορικό τίτλο σπουδών	Ναι	Όχι			

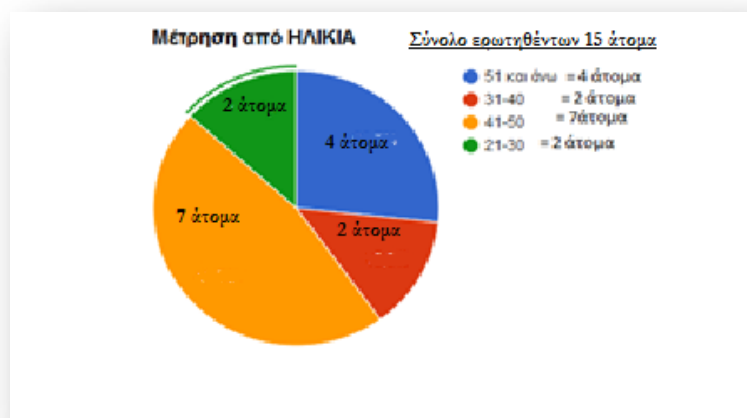
Πίνακας 1 : Περιγραφή του τρόπου ομαδοποίησης των βασικών χαρακτηριστικών του δείγματος των συνεντευξιαζόμενων.

Η ανάλυση των χαρακτηριστικών του δείγματος έγινε βάσει των εργαλείων ανάλυσης που προσφέρουν οι φόρμες των ερωτηματολογίων της Google. Τα κύρια χαρακτηριστικά του δείγματος εισήχθησαν σε φόρμα Google και στη συνέχεια συμπληρώθηκαν 15 ερωτηματολόγια, τα οποία αντιστοιχούν σε καθένα ξεχωριστά από τους συνεντευξιαζόμενους. Τα αποτελέσματα εξήχθησαν σε γραφήματα των οποίων τα αποτελέσματα αποτυπώνουν συνοπτικά τα κύρια χαρακτηριστικά του δείγματος και είναι ως ακολούθως:

- Δημοτική Ενότητα του δημοτικού σχολείου όπου διδάσκουν οι συνεντευξιαζόμενοι:

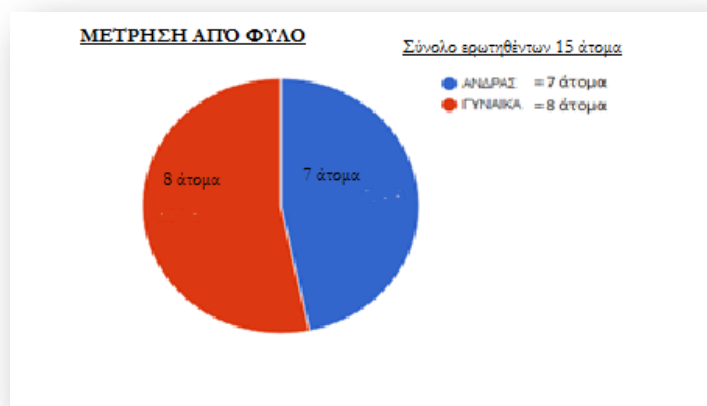
Γράφημα 1. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στη Δημοτική Ενότητα που υπάγονται τα σχολεία που διδάσκουν οι συνεντευξιαζόμενοι.

- Ηλικία:

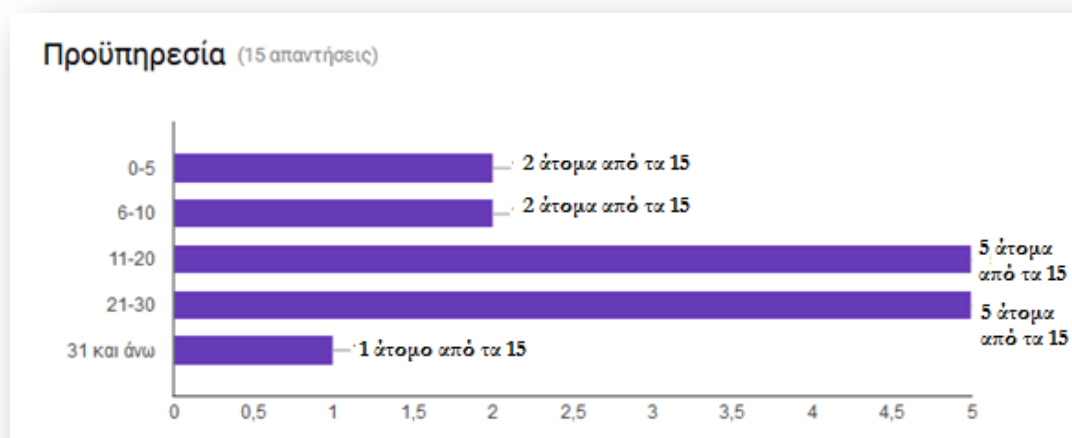
Γράφημα 2. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ηλικία του δείγματος.

➤ Φύλο:

Γράφημα 3. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στο φύλο του δείγματος

➤ Προϋπηρεσία:

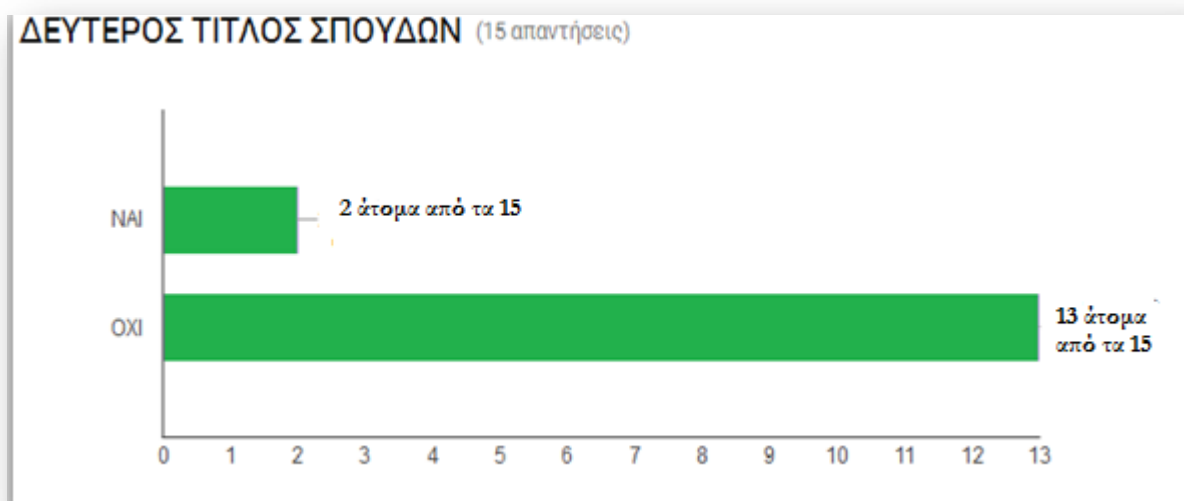
Γράφημα 4. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην προϋπηρεσία του δείγματος.

➤ Ειδικότητα:

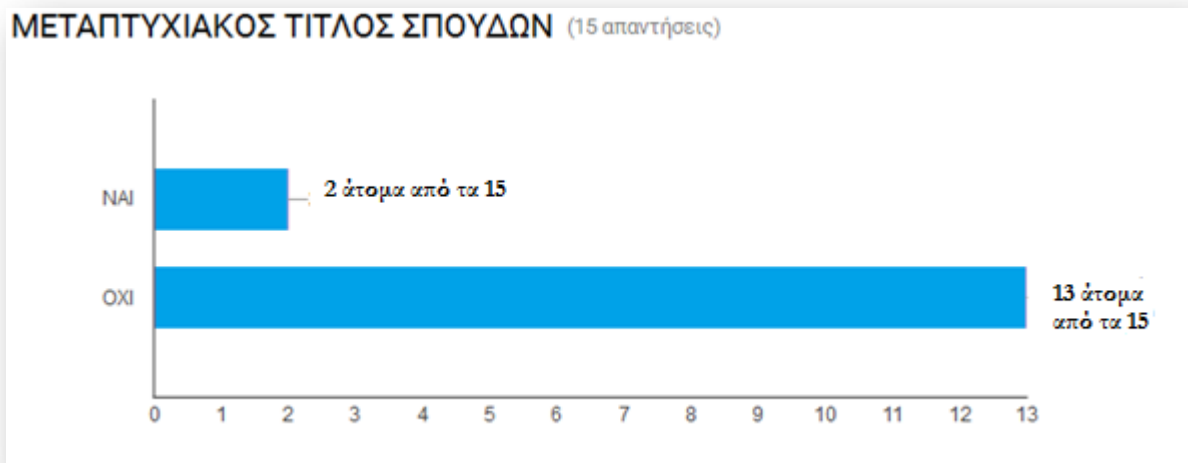

Γράφημα 5. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ειδικότητα του δείγματος

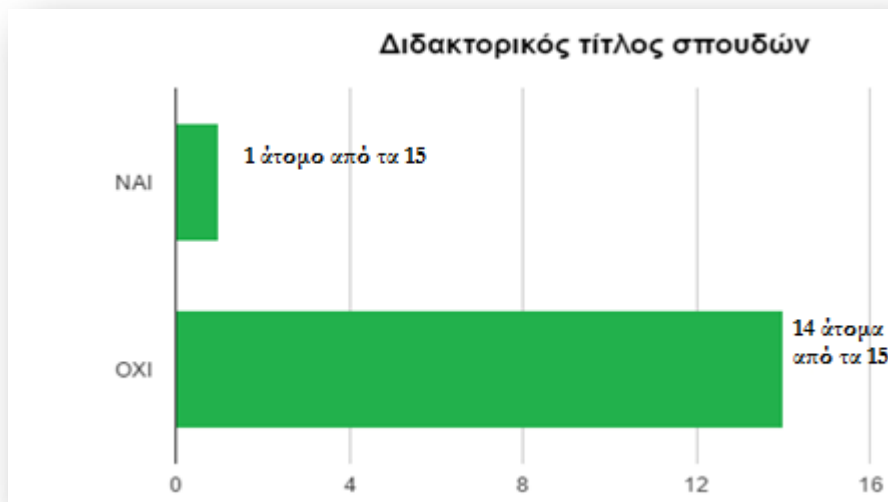
➤ Τίτλοι σπουδών:

Γράφημα 6. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην κατοχή δεύτερου τίτλου σπουδών του δείγματος.

Γράφημα 7. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του δείγματος.

Γράφημα 8. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην κατοχή διδακτορικού τίτλου σπουδών του δείγματος.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα από 13 Απριλίου 2016 έως και 22 Απριλίου 2016 και απεικονίζονται στον ακόλουθο πίνακα συνοπτικά:

Αριθμός συνεντεύξεων	Ημερομηνία διεξαγωγής συνεντεύξεων	Τόπος διεξαγωγής συνέντευξης	Ώρες διεξαγωγής των συνεντεύξεων	Διάρκεια συνεντεύξεων	Εργαλεία συνεντεύξεων
15 εκπαιδευτικοί	13 Απριλίου 2016 έως και 22 Απριλίου 2016	Στο καφέ της Μονής Λαζαριστών (χώρος ήσυχος κατά τις μεσημεριανές/ απογευματινές ώρες, το κτίριο όπου στεγάζεται σχετίζεται με το θέμα της έρευνας, διαθέτει wi -fi)	Μεταξύ 12 πμ. και 6 μ.μ.	από μία έως δύο ώρες	1.δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο 2. σημειώσεις χειρόγραφες 3.δύο φορητοί Η/Υ

Μέθοδος διεξαγωγής των συνεντεύξεων

Οι συνεντεύξεις είχαν τη μορφή ημιδομημένης συνέντευξης γιατί αυτή η μορφή δίνει δυνατότητα, εκτός των τυποποιημένων ερωτήσεων, να γίνει μία ανάλυση σε βάθος ώστε να αποσπαστούν περισσότερες πληροφορίες για το υπό διερεύνηση θέμα. (Mitchell & Jolley, 2013, σ. 301). Η κάθε συνέντευξη χωρίστηκε σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος πραγματοποιήθηκε η κύρια συνέντευξη. Μετά το πέρας του πρώτου μέρους, δόθηκε δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να περιηγηθεί στον ιστότοπο. Μετά το πέρας της περιήγησης ακολούθησε η ανατροφοδότηση από τον εκπαιδευτικό, σχετικά με τη λειτουργικότητα της ιστοσελίδας. Σκοπός της ανατροφοδότησης ήταν, να διαπιστωθεί το κατά πόσο μπορεί να λειτουργήσει ένας ισότοπος της προτεινομένης μορφής, από την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, ως εκπαιδευτικό εργαλείο στο σχολείο και όχι μόνο.

Πίνακας 2. Συνοπτική περιγραφή του τρόπου διεξαγωγής των συνεντεύξεων.

Οι ερωτήσεις που τέθηκαν στους συνεντευξιζόμενους είχαν ως στόχο να απαντηθούν τα ερωτήματα της έρευνας της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής. Καθώς οι συνεντεύξεις είχαν ημιδομημένη μορφή, δεν είχαν πάντα ακριβώς την ίδια διατύπωση σε όλους τους συνεντευξιζόμενους (Bell, 1997, σ. 147). Επίσης, κάποιες ερωτήσεις

δεν τέθηκαν σε κάποιους, καθώς το σχετικό ερώτημα μπορεί να είχε ήδη απαντηθεί κατά της διάρκειας της απάντησης μίας άλλης ερώτησης. Οι βασικές ερωτήσεις που τέθηκαν ήταν οι εξής:

- Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;
- Προτείνετε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού περιεχομένου στους μαθητές σας;
- Χρησιμοποιείτε στο μάθημα της ιστορίας οπτικοακουστικό υλικό; (στο μάθημα της ιστορίας οπτικοακουστικό υλικό νοούνται οι ψηφιοποιημένες πρωτογενείς / δευτερογενείς πηγές).
- Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματά σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά, υλικό "υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;
- Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;
- Έχετε ασχοληθεί ποτέ με τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας;
- Πώς αντιδρούν τα παιδιά με την χρήση εκπαιδευτικού υλικού που αφορά στην περιοχή που μένουν;
- Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;
- Σας έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κ.ά.) του Δήμου Παύλου Μελά;
- Γνωρίζετε εάν υπάρχει/ουν ιστοσελίδες που να αφορούν στην ιστορία μιας περιοχής και να έχουν και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό;
- Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;
- Εάν υπήρχε, σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε μία ιστοσελίδα, θα την χρησιμοποιούσατε στα μαθήματά σας;
- Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν; ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;

5.2 Ανάλυση συνεντεύξεων

Τα κείμενα των συνεντεύξεων καταγράφηκαν σε πίνακες, οι οποίοι βρίσκονται στο παράρτημα Γ'. Σε ότι αφορά στη διαδικασία ανάλυσης, καθώς γίνεται με την περιγραφική μορφή, ακολουθήθηκε η εξής διαδικασία:

Σε φόρμα του Google drive καταχωρήθηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά των συνεντευξιζόμενων, τα οποία και εξήχθησαν σε υπολογιστικό φύλλο αλλά και γράφημα. Το προαναφερόμενο υπολογιστικό φύλλο, χρησιμοποιήθηκε ως βάση, στην οποία καταχωρήθηκαν οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων και οι σχετικές απαντήσεις που δόθηκαν.

Οι απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων αναλύθηκαν και καταχωρήθηκαν ως εξής:

1. Καθώς ο βασικός σκοπός των συνεντεύξεων ήταν πρωταρχικά, να αποτυπωθεί η αρνητική είτε η θετική στάση των ερωτώμενων, οι απαντήσεις που δόθηκαν εγγράφηκαν στο υπολογιστικό φύλλο με κωδικοποιημένες τις απαντήσεις, βάσει λέξεων κλειδιών.
2. Κατόπιν, οι ερωτήσεις ομαδοποιήθηκαν σε γενικές ομάδες ερωτήσεων, που δημιουργήθηκαν προκειμένου να δοθεί μία συνολική αποτύπωση των απαντήσεων σε ένα γενικότερο ερώτημα ή στάση.
3. Στη συνέχεια, έγινε ανάλυση των συνεντεύξεων με τη μορφή της περιγραφικής ανάλυσης, προκειμένου να αποτυπωθούν ομαδοποιημένα, μέρη των απόψεων ή των τάσεων του δείγματος, τα αποτυπώνονται στα αντίστοιχα γραφήματα των σχετικών υποενοτήτων. Τα σχετικά γραφήματα έγιναν κατόπιν της καταχώρησης των ερωτήσεων και κωδικοποιημένων απαντήσεων σε φόρμα της Google. Η επιλογή αυτή έγινε, λόγω του ότι τα γραφήματα που προκύπτουν από αυτήν την ανάλυση είναι πιο περιγραφικά και πιο αναλυτικά.

5.2.1 Ενασχόληση των εκπαιδευτικών με την τοπική ιστορία

Στόχος της ερώτησης που ακολουθεί ήταν να μπορέσει να διαπιστωθεί κατά πόσο διδάσκεται η τοπική ιστορία της περιοχής του Δήμου Παύλου Μελά, σε ποιά μορφή, και εάν υπάρχει σχετική εμπειρία των εκπαιδευτικών από τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας σε άλλες περιοχές της Ελλάδος.

Κύριος σκοπός: Η ερώτηση, αυτή λειτουργεί ως σφυγμομέτρηση προκειμένου να αποτυπωθεί μία γενική εικόνα για τη διδασκαλία και τους τρόπους της διαθεματικής χρήσης της τοπικής ιστορία στο Δήμο Παύλου Μελά.

Γράφημα 9. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «Έχετε διδάξει / ασχοληθεί διαθεματικά με την τοπική ιστορία;»

Από το σύνολο των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών της κατηγορίας ΠΕ70, έχει ασχοληθεί με την τοπική ιστορία.

Συγκεκριμένα:

Έξι άτομα δεν ασχολήθηκαν καθόλου έως σήμερα. Τα άτομα που δήλωσαν ότι ασχολήθηκαν είναι εννέα και μπορούμε να τους διαχωρίσουμε ως εξής:

- Ενασχόληση με την τοπική ιστορία της περιοχής του σχολείου, στα πλαίσια περιβαλλοντικού ή διαθεματικού προγράμματος /project, ένα άτομο.
- Ενασχόληση με την τοπική ιστορία στο πλαίσιο διδασκαλίας του μαθήματος της ιστορίας: Οκτώ άτομα, από τα οποία
 - τρία άτομα, ασχολήθηκαν με το ευρύτερο πλαίσιο της ιστορίας της πόλης της Θεσσαλονίκης, στα πλαίσια διδασκαλίας της Βυζαντινής ιστορίας
 - ένα ήταν το άτομο που ενέταξε στο πλαίσιο διδασκαλίας της Βυζαντινής ιστορίας, στοιχεία της ιστορίας του Δήμου Παύλου Μελά (Βυζαντινούς νερόμυλους)
 - τρία άτομα, ασχολήθηκαν με την τοπική ιστορία της Δημοτικής Ενότητας Σταυρούπολης.

- ο ένα άτομο ασχολήθηκε με την τοπική ιστορία της Δημοτικής Ενότητας Πολίχνης.

5.2.2 Χρήση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία: αποτελέσματα / περιορισμοί.

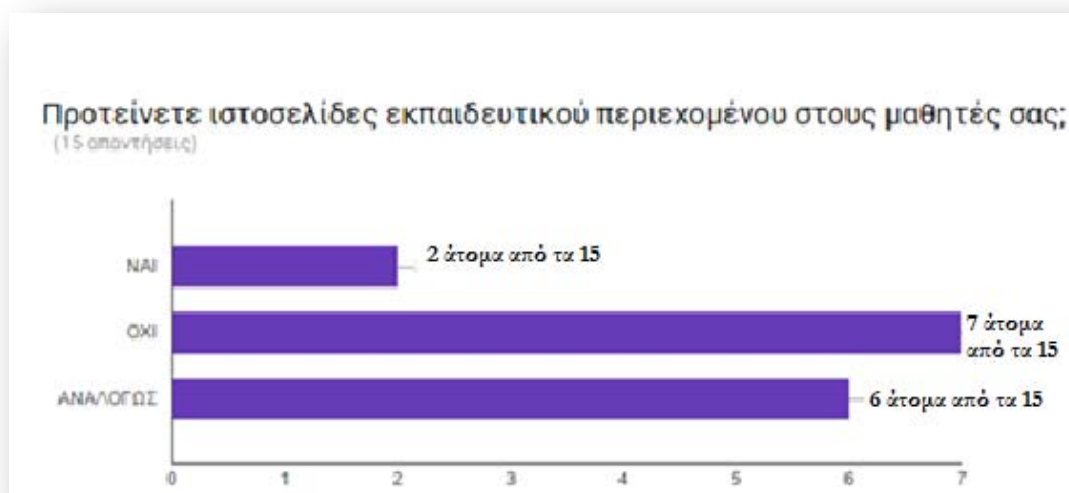
Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων είχε ως στόχο να μπορέσει να διαπιστωθεί, το κατά πόσο χρησιμοποιούνται τα ΤΠΕ στην εκπαίδευση και το διαδίκτυο, αλλά και να εντοπίσει περιορισμούς και οφέλη.

Κύριος σκοπός: να μπορεί να διαπιστωθεί εάν όντως η προτεινόμενη πρακτική, από τη παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, θα μπορέσει να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο στα «χέρια» των εκπαιδευτικών αλλά και των μαθητών τους.

Απόδοση των απαντήσεων σε γραφήματα:

Γράφημα 10. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση « Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;»

Γράφημα 11. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «Προτείνετε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού περιεχομένου στους μαθητές σας;»

Απαντήσεις στις σχετικές ερωτήσεις:

Στην πρώτη ερώτηση της πρώτης ομάδας των ερωτήσεων, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, απάντησε θετικά. Κύρια άποψη των πλειοψηφούντων ήταν **οι ΤΠΕ, αποτελούν εργαλεία που βοηθούν στην καλύτερη εμπέδωση της διδασκόμενης ύλης από τους μαθητές τους.**

Οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής απάντησαν ειδικότερα, ότι η χρήση των ΤΠΕ σε τμήμα ένταξης ή σε μαθητές που έχουν παράλληλη στήριξη είναι απαιτητή, καθώς λόγω του ότι **υποκαθιστούν τις μαθησιακές αδυναμίες των παιδιών** και τους βοηθούν να αποκτήσουν **πρόσβαση στη γνώση**, θεωρούνται **απαραίτητο εργαλείο της μαθησιακής διαδικασίας.**

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων τέθηκε από μερίδα εκπαιδευτικών το πρόβλημα της πεπαλαιωμένης υλικοτεχνικής υποδομής ή της έλλειψης κατάλληλων συνθηκών στα σχολεία, που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην τάξη.

Στην ερώτηση που τέθηκε, για το εάν ενθαρρύνουν την αναζήτηση στο διαδίκτυο και για το εάν προτείνουν διαδικτυακές πηγές στους μαθητές τους, οι μισοί περίπου εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά αλλά θέτοντας υπόψη προϋποθέσεις και περιορισμούς όπως η ηλικία των μαθητών και οι ανάγκες του κάθε μαθήματος.

Σε ότι αφορά την ομάδα των εκπαιδευτικών που απάντησε αρνητικά στην ερώτηση, τέθηκαν πολλοί παράγοντες οι οποίοι δικαιολογούν αυτήν τους την πρακτική. Ένας βασικός παράγοντας είναι η **ηλικία των μαθητών**, ειδικά στις πρώτες τάξεις του δημοτικού, καθώς σύμφωνα με μία εκπαιδευτικό από δημοτικό σχολείο της Πολίχνης: «η διαδικτυακή ερευνητική διαδικασία είναι απαγορευτική καθώς τίθεται το θέμα της **ασφάλειας του διαδικτύου**». Δύο ακόμα ανασταλτικοί παράγοντες τέθηκαν από εκπαιδευτικούς της Πολίχνης και της Σταυρούπολης αντίστοιχα. Ο πρώτος εκπαιδευτικός είπε χαρακτηριστικά ότι: «τα παιδιά είναι μικρά και στο δημοτικό σχολείο μπορεί διδάσκεται η πληροφορική, αλλά διδάσκονται στην αρχή τα βασικά εργαλεία. [...] τα παιδιά της πρώτης να μάθουν να χειρίζονται αρχικά το "ποντίκι" κ.τ.λ., τα παιδιά της τετάρτης και της πέμπτης τάξης μαθαίνουν να εργάζονται στο περιβάλλον του Word και άλλων λογισμικών προγραμμάτων, πράγματα που απαιτούν πολύ χρόνο ..[.]». Η εκπαιδευτικός της Σταυρούπολης ανέφερε ότι ένας από τους λόγους που δεν προτείνει ιστοτόπους στους μαθητές της είναι, λόγω του ότι δουλεύουν όλοι μαζί στη τάξη, καθώς **τα παιδιά δε μπορούν να δουλέψουν ομαδικά εκτός σχολείου λόγω έλλειψης χρόνου**.

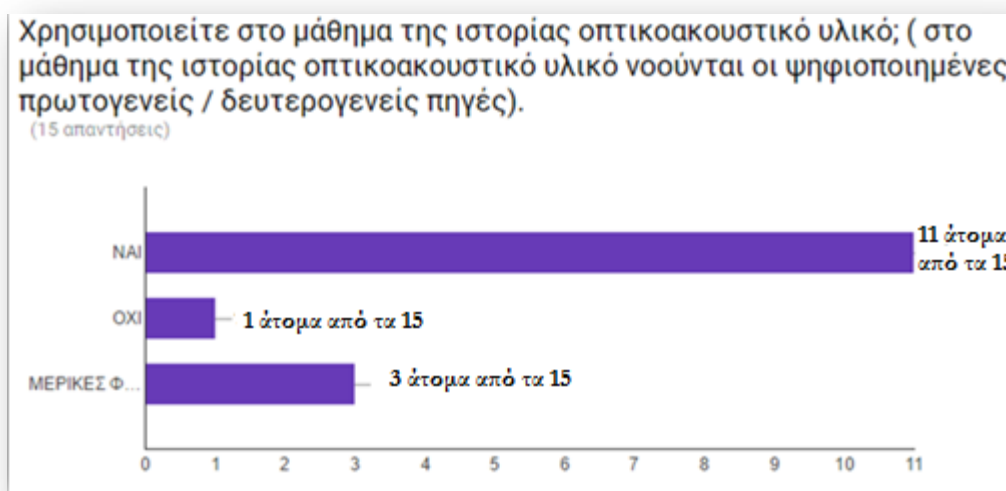
Άλλα προβλήματα που αναφέρθηκαν σχετικά είναι η **έλλειψη δεξιοτήτων των παιδιών στην επεξεργασία των πηγών**. Δεξιότητα η οποία, σύμφωνα με εκπαιδευτικό της Σταυρούπολης, σχετίζεται με την εγκυρότητα μίας πληροφορίας. Ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός θεωρεί ότι τα παιδιά δεν έχουν αναπτυγμένη ακόμα τη δεξιότητα, επεξεργασίας των διαδικτυακών πηγών, «[...] **δεν είναι ακόμα ικανά να φιλτράρουν την εγκυρότητα της πληροφορίας**» και για αυτό το λόγο θεωρεί απαραίτητη την **ύπαρξη σχεδίου εργασίας**, που θα αποτελεί **οδηγό στη διάρκεια της έρευνας**. Στη χρησιμότητα των σχεδίων εργασίας, κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης των διαδικτυακών πηγών, αναφέρθηκε και εκπαιδευτικός της Σταυρούπολης, που θεωρεί ότι μπορούν να αποτελέσουν τον οδηγό των παιδιών που δουλεύουν ομαδικά «επάνω» στους ιστοτόπους που τους έχει υποδείξει ή τους βρίσκουν μόνα τους.

Το **ζήτημα της αξιοπιστίας** των διαδικτυακών πηγών αποτελεί ένα πρόβλημα όμως που, όπως φαίνεται, **απασχολεί κατά πολύ και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς**. Όπως χαρακτηριστικά τέθηκε από εκπαιδευτικό της Πολίχνης, **οι εκπαιδευτικοί αφιερώνουν πάρα πολύ χρόνο προκειμένου να αξιολογήσουν την εγκυρότητα μιας πληροφορίας**.

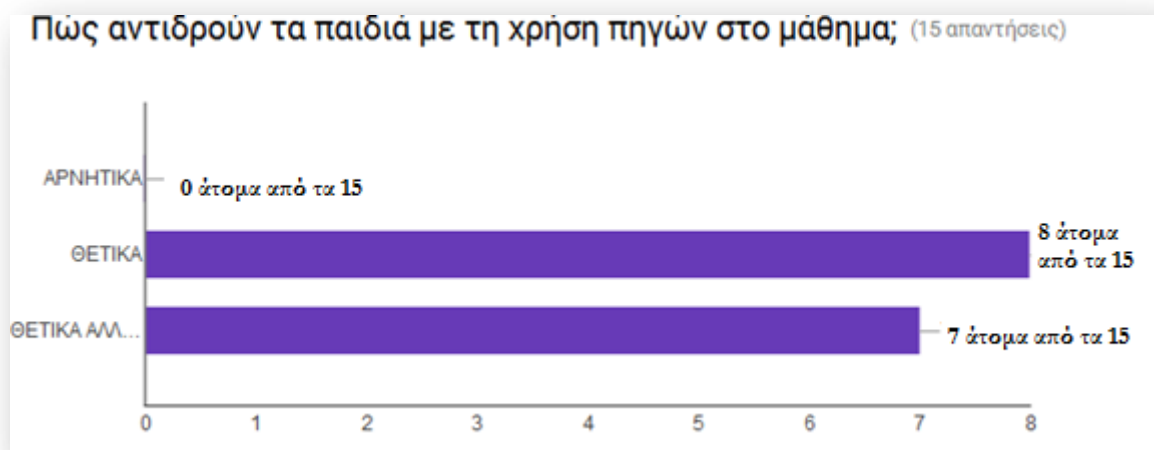
5.2.3 Συμβολή της χρήσης ιστορικών πηγών στη μαθησιακή διαδικασία

Η δεύτερη ομάδα ερωτήσεων είχε ως στόχο να μπορέσει να διαπιστωθεί, το κατά πόσο χρησιμοποιούνται οι ιστορικές πηγές κατά τη διάρκεια των μαθημάτων της ιστορίας και της τοπικής ιστορίας και το πώς αντιδρούν τα παιδιά στη χρήση ιστορικών πηγών, ιδιαίτερα στη χρήση πηγών που αφορούν στην περιοχή όπου κατοικούν, κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των μαθημάτων.

- Κύριος σκοπός: Να ερευνηθεί το κατά πόσο θα είναι χρήσιμο το προτεινόμενο εκπαιδευτικό εργαλείο, στην τάξη.
- Απόδοση των απαντήσεων σε γραφήματα:

Γράφημα 12. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «χρησιμοποιείτε στο μάθημα της ιστορίας οπτικοακουστικό υλικό;»

Γράφημα 13. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;»

- Απαντήσεις στις σχετικές ερωτήσεις:

Στο ερώτημα για το εάν γίνεται χρήση οπτικοακουστικού υλικού, ως ιστορική πηγή, κατά τη διάρκεια του μαθήματός της ιστορίας, η πλειοψηφία απάντησε θετικά.

Το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι η **χρήση πηγών** δίνει ένα **επιπλέον κίνητρο** στη μαθησιακή διδασκαλία καθώς **κεντρίζει το ενδιαφέρον των παιδιών**. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι **τα παιδιά ανταποκρίνονται θετικά στη χρήση οπτικοακουστικού υλικού και ειδικότερα στις οπτικοποιημένες πηγές**. Εκπαιδευτικός της Πολίχνης ανέφερε συγκεκριμένα ότι «τα παιδιά αντιδρούν θετικά με τη χρήση πηγών στο μάθημα, **αρκεί να μπορούν να τις κατανοήσουν εύκολα**».

Οι εκπαιδευτικοί που χρησιμοποιούν στην τάξη πηγές, θεωρούν ότι το μείζον πρόβλημά της χρήσης πηγών στην τάξη, είναι το **ζήτημα κατανόησης του νοήματος τους** από τα παιδιά. Ενδεικτικά αναφέρθηκε από αρκετούς, ότι **τα παιδιά ανταποκρίνονται καλύτερα σε πηγές που έχουν στοιχεία πρωτοτυπίας και πληροφορίες που τους κεντρίζουν το ενδιαφέρον**. Όπως αναφέρθηκε σχετικά από εκπαιδευτικό της Σταυρούπολης: «η αντίδραση των παιδιών, σχετικά με τη χρήση πηγών στο μάθημα, **εξαρτάται από το ύφος, τη γλώσσα και το περιεχόμενό τους**». Για τον ίδιο λόγο, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι, πολλές φορές **επεξεργάζονται πρώτα τις πηγές προκειμένου να μπορέσουν να γίνουν κατανοητές από τα παιδιά** και όπως πρόσθεσε χαρακτηριστικά στην απάντησή του,

εκπαιδευτικός της ειδικής αγωγής: **«τα βίντεο και οι εικόνες είναι πάντα πιο ευχάριστα για ένα παιδί».**

Σε ότι αφορά για το **είδος των πηγών στο οποίο ανταποκρίνονται θετικότερα οι μαθητές**, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών ανέφερε τις **εικόνες και τα βίντεο**. Εκπαιδευτικός της Πολίχνης είπε ότι, η αφήγηση ενός μαθήματος με τη βοήθεια εικόνας ήχου και άλλων μέσων βοηθά πάρα πολύ τα παιδιά. Συγκεκριμένα ανέφερε ότι, «τα διάφορα σεμινάρια που κάναμε πριν κανά δύο χρόνια, όταν γινόταν τέτοιες δράσεις, πάντοτε έλεγαν ότι πρέπει να εμπλουτιστεί η μαθησιακή διαδικασία, με εικόνα, βίντεο, ακόμα και δράση θεατρική όταν υπάρχει χρόνος, ιδίως στο μάθημα της ιστορίας και για τα υπόλοιπα δε το συζητάμε... Ακόμα και στο μάθημα της γεωγραφίας, έτσι όπως το διδάσκουμε εμείς ή και για ιστορία της τρίτης και τετάρτης τάξης, η αφορμή του να σχολιάσεις την εικόνα είναι πάρα πολύ σημαντική από το να διαβάσεις μόνο απλά ένα κείμενο. Όπως επίσης και ο σχολιασμός του κειμένου μετά, με τη βοήθεια της εικόνας... [...]. Σκοπός είναι η καλλιέργεια της κριτικής προσέγγισης αλλά αυτό είναι δύσκολο στα μικρά παιδιά, όμως σιγά - σιγά μπαίνουν σε μία διαδικασία, αργά αλλά είναι ένα βήμα μπροστά.»

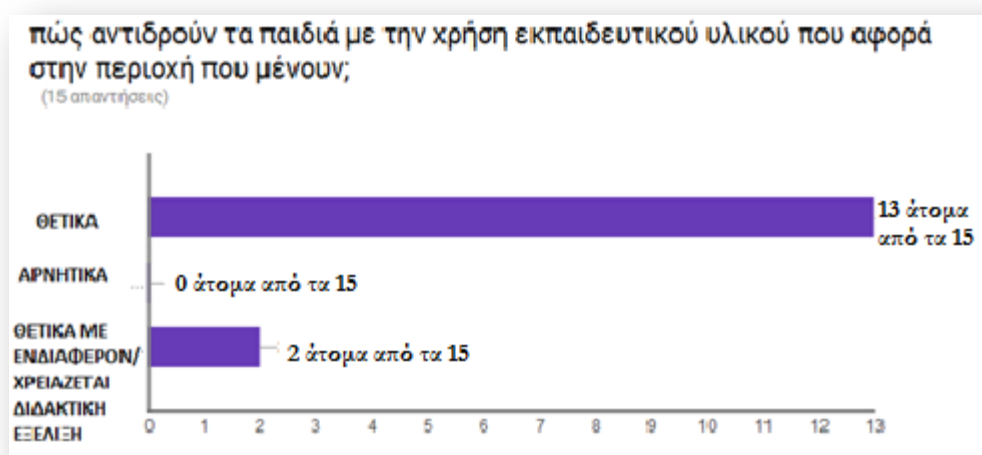
Μία άλλη τοποθέτηση, σχετικά με τη χρήση πηγών στο μάθημα της ιστορίας έκανε σχετικά, εκπαιδευτικός της Σταυρούπολης, η οποία είπε: «Από τη δική μου περσινή εμπειρία **τα παιδιά δεν έδειξαν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Εννοώ για τις πηγές που περιείχε το βιβλίο**. Ακόμα και στον υπολογιστή όταν δείχναμε πράγματα αλλά και στον βιντεοπροβολέα, δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Θεωρώ ότι **η πηγή πρέπει να έχει μια πρωτοτυπία για να κερδίσει το ενδιαφέρον τους**. Σε αυτό όμως που δείχνουν **πραγματικό ενδιαφέρον** τα παιδιά είναι **όταν επισκεπτόμαστε τα μνημεία που αποτελούν και αυτά πηγές**, στέκονται και συζητάνε τις πληροφορίες, τους κινεί το ενδιαφέρον.»

Στη **θετική αντίδραση των παιδιών κατά τη διάρκεια επισκέψεων**, αναφέρθηκε και εκπαιδευτικός της Πολίχνης, λέγοντας ότι «τα παιδιά κατά τη διάρκεια της φετινής τους επίσκεψης στους Βυζαντινούς Νερόμυλους της Πολίχνης, έδειξαν **πραγματικά μεγάλο ενδιαφέρον και ενθουσιασμό**. Επεξεργαστήκαν το χώρο, φωτογράφησαν, βιντεοσκόπησαν, και συγκράτησαν όλες τις σχετικές πληροφορίες που τους δόθηκαν, κατά τη διάρκειά της επίσκεψης τους, από την υπάλληλο του Δήμου Παύλου Μελά, που έκανε στους μαθητές ξενάγηση στο χώρο».

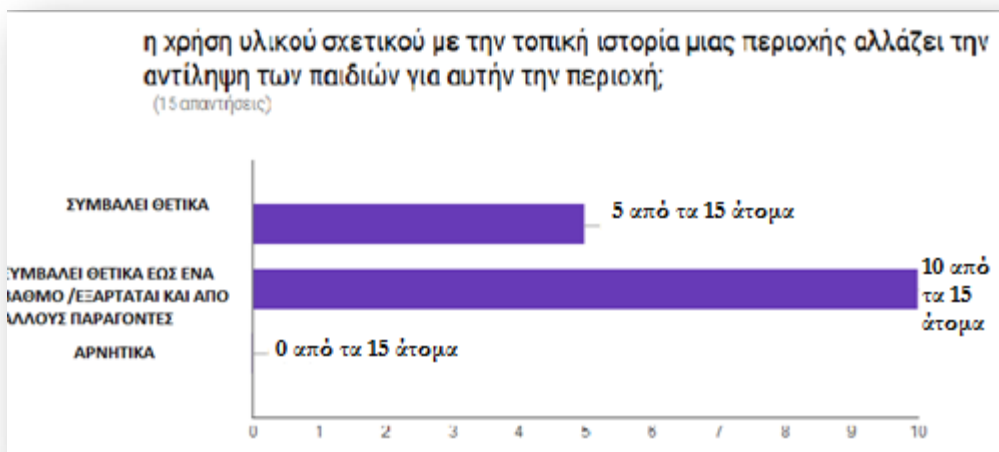
5.2.4 Μαθησιακά αποτελέσματα χρήσης εκπαιδευτικού υλικού - ιστορικών πηγών που αφορούν στον τόπο κατοικίας του μαθητή

Η τρίτη ομάδα ερωτήσεων είχε ως στόχο να μπορέσουν να διαπιστωθούν τα αποτελέσματά της χρήσης εκπαιδευτικού υλικού σχετιζόμενου με την περιοχή κατοικίας των μαθητών.

- Κύριος σκοπός: Να ερευνηθεί το κατά πόσο θα είναι χρήσιμο στην τάξη, το προτεινόμενο εκπαιδευτικό εργαλείο.
- Απόδοση των απαντήσεων σε γράφημα:

Γράφημα 14. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «πώς αντιδρούν τα παιδιά με την χρήση εκπαιδευτικού υλικού που αφορά στην περιοχή που μένουν;»

Γράφημα 15. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «η χρήση σχετικού υλικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;»

- Απαντήσεις στις σχετικές ερωτήσεις:

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι, **τα παιδιά αντιδρούν θετικά όταν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, τους γίνονται αναφορές και συνδέσεις με την τοπική ιστορία της περιοχής τους**²¹. Θεωρούν ότι **συμβάλει στο να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται την περιοχή γύρω τους, να την επαναξιολογήσουν, δίνει μία άλλη διάσταση στον τόπο που κατοικούν.** Τα παιδιά αρχίζουν να αισθάνονται ενδιαφέρον, υπερηφάνεια και ένα σωρό άλλα θετικά συναισθήματα.

Εκπαιδευτικός της Ν. Ευκαρπίας, περιγράφοντας την εμπειρία που αποκόμισε από την ενασχόληση της με το πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής στη Σαντορίνη, ανέφερε χαρακτηριστικά ότι :

«Εγώ, εκείνη τη στιγμή είχα συνειδητοποιήσει ότι ενώ βρισκόμουν **σε ένα μικρό νησί, υπήρχαν παιδιά που δεν ήξεραν τί υπάρχει πέρα από το χωριό τους** · μπορεί να μην είχαν πάει ποτέ στο γειτονικό χωριό και έδειχναν τρομερό ενδιαφέρον να γνωρίσουν την περιοχή τους. Κάποια παιδιά, τα οποία γνώριζαν πράγματα για την περιοχή τους, βοηθούσαν, λειτουργούσαν κατά κάποιο τρόπο ως διευκολυντές. Ενώ τα παιδιά που δε γνώριζαν, με μεγάλη περιέργεια προσπαθούσαν να μάθουν πληροφορίες για τους μύλους κ.λ.π.. Μου είχε κάνει μεγάλη εντύπωση, γιατί για

²¹ Σημειώνουμε εδώ ότι κάποιοι εκπαιδευτικοί απαντούν διευρυμένα στην ερώτηση, εντάσσοντας στην έννοια της τοπικής ιστορίας, την πόλη της Θεσσαλονίκης στο ευρύτερο της πλαίσιο.

παράδειγμα υπήρχαν παιδιά ηλικίας δέκα ετών, που ενώ υπήρχαν μύλοι που τους έβλεπαν κάθε μέρα, δε γνώριζαν τίποτα για αυτούς, γιατί δεν είχε βρεθεί κανένας να τους εξηγήσει για τη λειτουργία των ανεμόμυλων, γιατί χρησιμοποιούνταν, πότε χρησιμοποιούνταν κ.λ.π.»

Παρόλο όμως που δε γίνεται **διαθεματική χρήση εκπαιδευτικού υλικού που αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά**, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι οι μαθητές αντιδρούν διαφορετικά σε ένα μάθημα όταν αυτό συνοδεύεται από πληροφορίες που αφορούν στην περιοχή που κατοικούν (το συμπέρασμα αυτό εξάγεται από την εκπαιδευτική εμπειρία στο σύνολο και από τη χρήση εκπαιδευτικού υλικού που αφορά στο σύνολό της πόλης της Θεσσαλονίκης).

Τέλος, στο ερώτημα που τέθηκε **εάν η ενασχόληση με την τοπική ιστορία αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για την περιοχή που μένουν, η πλειοψηφία των συνεντευξιζόμενων απάντησε ότι, θεωρεί ότι υπάρχει θετική συμβολή**. Πρέπει να σημειωθεί όμως, ότι υπήρξαν εκπαιδευτικοί που τόνισαν ότι **τα αποτελέσματα είναι περισσότερο μακροπρόθεσμα** και ότι η ενασχόληση με την τοπική ιστορία δεν αρκεί, γιατί **στη διαμόρφωσή της αντίληψης των παιδιών συνάδουν και άλλοι παράγοντες**, όπως τα **εποπτικά μέσα σε συνδυασμό με τις κατά τόπους επισκέψεις** καθώς και **η στάση των γονέων και το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον**. Κάποιοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν επίσης, ότι **τα αποτελέσματα είναι διαφορετικά στον κάθε μαθητή, εξαιτίας των προηγούμενων εμπειριών του, που συμβάλουν κατά πολύ στον τρόπο οικοδόμησης της νέας γνώσης**.

5.2.5 Δήμος Παύλου Μελά : ιστορικές πηγές εκπαιδευτικό υλικό

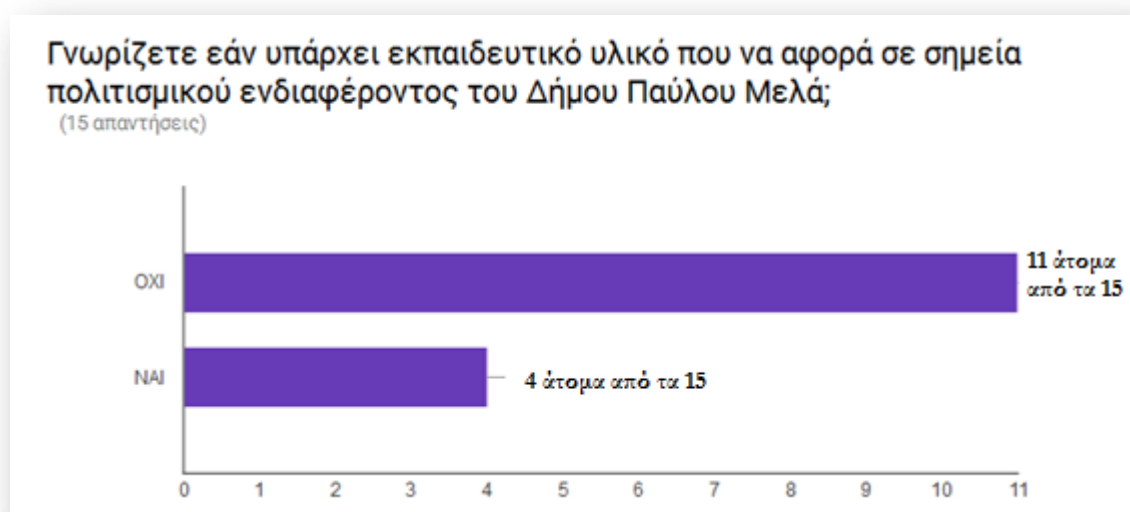
Η ομάδα αυτή των ερωτήσεων είχε ως στόχο να μπορέσει να μετρηθεί το κατά πόσο χρησιμοποιούνται πηγές που αφορούν στο Δήμο Παύλου Μελά καθώς και ποιό είδος ιστορικών πηγών και εκπαιδευτικού υλικού που αφορούν στο Δήμο Παύλου Μελά χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς της περιοχής.

Κύριος σκοπός: Να ερευνηθεί εάν το προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό της ιστοσελίδας είναι χρήσιμο στους εκπαιδευτικούς καθώς και ποιό είναι οι λόγοι για τους οποίους δε χρησιμοποιούνται διαθεματικά, ιστορικές πηγές και εκπαιδευτικό υλικό που αφορά στο Δήμο Παύλου Μελά.

- Απόδοση των απαντήσεων σε γραφήματα:

Γράφημα 16. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;»

Γράφημα 17. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;»

- Απαντήσεις στις σχετικές ερωτήσεις:

Στη σχετική ερώτηση που τέθηκε στους εκπαιδευτικούς, για το αν γνωρίζουν εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά, η πλειοψηφία, των εκπαιδευτικών απάντησε αρνητικά. Ουσιαστικά μόνο τέσσερις, στο σύνολο των δεκαπέντε, ήταν οι εκπαιδευτικοί που γνώριζαν εκπαιδευτικό υλικό που

αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά. Οι εκπαιδευτικοί που απάντησαν θετικά, ήταν από αυτούς που είχαν δηλώσει ότι έχουν ασχοληθεί με την τοπική ιστορία της περιοχής και συγκεκριμένα της περιοχής του σχολείου τους. Εξετάζοντας αναλυτικότερα τις απαντήσεις, βλέπουμε ότι, οι εκπαιδευτικοί της Σταυρούπολης γνωρίζουν τα βιβλία του κυρίου Λαζαρίδη²² και ο εκπαιδευτικός της Πολίχνης γνωρίζει το σχετικό βιβλίο που αφορά στην ιστορία της περιοχής της Πολίχνης καθώς και το βιβλίο με το εκπαιδευτικό υλικό που αφορά στους Βυζαντινούς Νερόμυλους, το οποίο είχε διανεμηθεί παλαιότερα στα σχολεία της Πολίχνης. Ουσιαστικά οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν **αποκλειστικά εκπαιδευτικό υλικό που αφορά στη Δημοτική Ενότητα όπου υπάγεται το σχολείο όπου διδάσκουν.**

Στο ερώτημα που τέθηκε αναφορικά με τη διαθεματική χρήση πληροφοριών και πηγών, που αφορούν στην περιοχή του Δήμου Παύλου, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών απάντησε αρνητικά. Εκπαιδευτικός της Πολίχνης, ανέφερε, ότι κατά τη διάρκεια της έρευνας που πραγματοποιήθηκε για τους Βυζαντινούς Νερόμυλους της Πολίχνης, βρήκαν στο ίντερνετ μόνο δύο-τρεις σχετικές αναφορές σε blog. Οι βασικές όμως πληροφορίες για την εργασία των μαθητών για τους Νερόμυλους, πάρθηκαν από μία επιστημονική μελέτη, που αφορούσε σε μελέτη - πρόταση αξιοποίησης τους και από ένα βιβλίο που αφορούσε στην τοπική ιστορία της Πολίχνης. Σημαντική παρατήρηση σε αυτό το σημείο είναι ότι, **αρκετοί ήταν οι εκπαιδευτικοί που αναφέρθηκαν στη δυσκολία εύρεσης εκπαιδευτικού υλικού.** Πιο συγκεκριμένα έγιναν οι ακόλουθες τοποθετήσεις :

- Εκπαιδευτικός της Πολίχνης: «...πρέπει να σημειώσω ότι είναι περισσότερο δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία, για κάποιον δάσκαλο που δεν είναι κάτοικος της περιοχής. Οι δάσκαλοι που είναι κάτοικοι γνωρίζουν γενικώς πού πρέπει να απευθυνθούν προκειμένου να αντλήσουν πληροφοριακό υλικό».
- Εκπαιδευτικός της Ν. Ευκαρπίας ανέφερε, ότι για την πραγματοποίησή του προγράμματος περιβαλλοντικής αγωγής στη Σαντορίνη ως πηγές, χρησιμοποίησε υλικό που υπήρχε στη βιβλιοθήκη του σχολείου, ενώ για τη διαδικτυακή έρευνα ανέφερε χαρακτηριστικά : « Χρειαζόταν να βάλω, ουσιαστικά, φίλτρα ειδικά, κατά την αναζήτηση, που δε μπορούσα να βρω.

²² Σχετικά με την ερευνητική εργασία του Λαζαρίδη Σπύρου, πρέπει να αναφερθεί, ότι είχε υποστηριχθεί, από τον τότε Δήμο Σταυρούπολης με διάφορους τρόπους, όπως έκδοση βιβλίων, δημιουργία ντοκιμαντέρ με υλικό του Γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού και τη δημιουργία εκδηλώσεων. (Λαζαρίδης, 2016)

Ήταν χρονοβόρο, αλλά γίνονταν στη διάρκεια των μηνών οπότε βγήκε αποτέλεσμα».

- Εκπαιδευτικός της Σταυρούπολης ανέφερε, ότι την περίοδο που εκπονήθηκε το πρόγραμμα στη Σαντορίνη, δεν υπήρχε σχετική ελληνική βιβλιογραφία αναφερόμενη στην αρχαία Θύρα · υπήρχε όμως γερμανική, η οποία μεταφράστηκε με τη βοήθεια μίας αρχαιολόγου που βοήθησε στην εκπόνηση του προγράμματος.
- Εκπαιδευτικός της ειδικής αγωγής, έθεσε ειδικά το ζήτημά της **επιπλέον δυσκολίας** που αντιμετωπίζουν οι **αναπληρωτές εκπαιδευτικοί**. Συγκεκριμένα είπε: «κάθε χρονιά πρέπει να μπαίνουμε στη διαδικασία να κάνουμε μία τεράστια έρευνα, προκειμένου να μπορέσουμε να εντοπίσουμε υλικό σχετικό με την περιοχή όπου κληθήκαμε να διδάξουμε.»

5.2.6 Πολιτιστική πολιτική Δήμου Παύλου Μελά και Διερεύνηση για τον τρόπο ένταξης της εκπαίδευσης στην πολιτιστική πολιτική του Δήμου Παύλου Μελά.

Η ερώτηση αυτή είχε ως στόχο να μπορέσει να αποτυπωθεί ο τρόπος με τον οποίο, ο Δήμος Παύλου Μελά επικοινωνεί στα σχολεία, τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος.

Κύριος σκοπός: Να ερευνηθεί η στάση του Δήμου Παύλου Μελά απέναντι στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές, ως ομάδες ενδιαφέροντος της εφαρμοσμένης από αυτόν πολιτιστικής πολιτικής.

- Απόδοση των απαντήσεων σε γράφημα:

Γράφημα 18. Αποτελέσματα της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «σας έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό;»

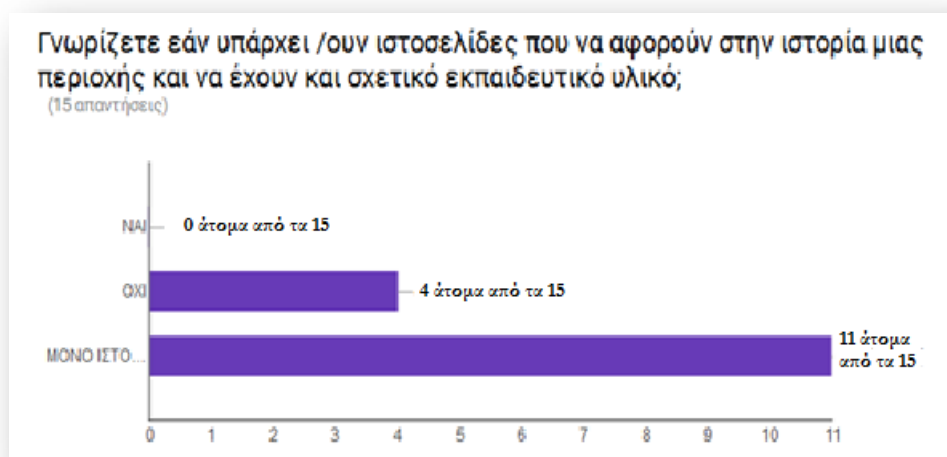
- Απαντήσεις στη σχετική ερώτηση:

Στην ερώτηση αυτή, η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων απάντησε αρνητικά. Οι θετικές απαντήσεις ήταν τέσσερις, εκ των οποίων οι τρεις αφορούσαν σε ενημέρωση για τους Βυζαντινούς Νερόμυλους. Επίσης υπάρχει και η πρόσφατη εμπειρία εκπαιδευτικού της Πολίχνης, που δείχνει ότι η επίσκεψη και η ενημέρωση του σχολείου έγινε από δική τους πρωτοβουλία. Πάραυτα, ο Δήμος στήριξε την πρωτοβουλία αυτή, με την παραχώρηση λεωφορείου, κάτι που δεν έγινε έως τώρα με κανένα άλλο σχολείο. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι μόνοι οι δύο εκ των τεσσάρων θετικών απαντήσεων αφορούν σε πρόσφατη σχετικά ενημέρωση, αποδεικνύεται η έλλειψη συγκροτημένης πολιτιστικής πολιτικής από πλευράς, του Δήμου Παύλου Μελά.

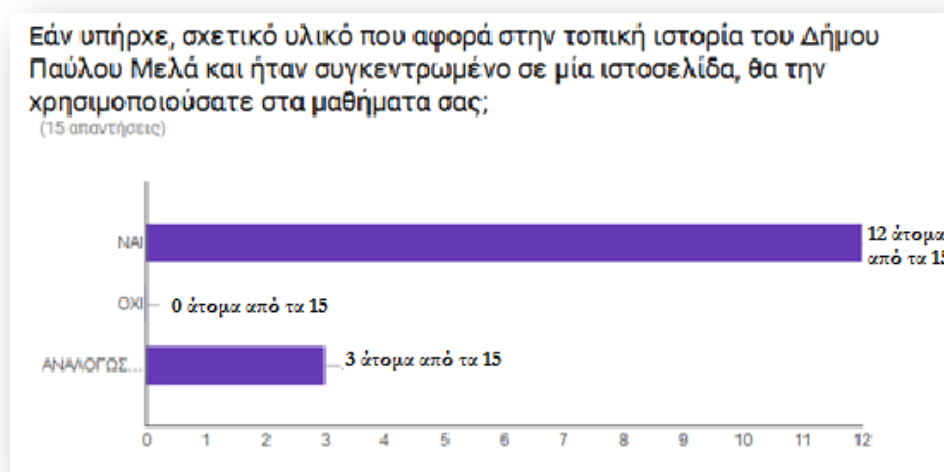
5.2.7 Εκπαιδευτικοί - διαδίκτυο και τοπική ιστορία

Η ομάδα αυτή των ερωτήσεων, είχε ως στόχο να διαπιστωθεί τί είδους ιστοσελίδες σχετικές με την τοπική ιστορία μίας περιοχής γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί και εάν είναι διατεθειμένοι να χρησιμοποιήσουν στα μαθήματα τους έναν ιστότοπο όπως ο προτεινόμενος από την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή.

- Κύριος σκοπός: Να διερευνηθεί η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην πρόταση χρήσης ενός εκπαιδευτικού εργαλείου, όπως του προτεινόμενου, αλλά προ της επίδειξης του.
- Απόδοση των ερωτήσεων - απαντήσεων σε γραφήματα:

Γράφημα 19. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «γνωρίζετε εάν υπάρχει/ ουν ιστοσελίδες που να αφορούν στην ιστορία μίας περιοχής και να έχουν σχετικό εκπαιδευτικό υλικό;»

Γράφημα 20. Αποτελέσματά της μέτρησης που αφορά στην ερώτηση «εάν υπήρχε σχετικό υλικό που να αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε μία ιστοσελίδα, θα την χρησιμοποιούσατε στα μαθήματά σας;»

- Απαντήσεις στις σχετικές ερωτήσεις:

Στην ερώτηση που τέθηκε για το αν γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί, ιστοσελίδες που να αφορούν στην ιστορία ενός τόπου και περιέχουν και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό, το σύνολο απάντησε ότι γνωρίζει μόνο ιστοσελίδες τουριστικού ενδιαφέροντος, που περιέχουν πληροφορίες σχετικά με την ιστορία μίας περιοχής, δίχως όμως σχετικό εκπαιδευτικό υλικό.

Τέλος, στην ερώτηση που τους τέθηκε, για το αν θα χρησιμοποιούσαν, σε περίπτωση που υπήρχε, μία ιστοσελίδα η οποία θα περιείχε συγκεντρωμένο εκπαιδευτικό υλικό, σχετικό με την ιστορία μιας περιοχής, το σύνολο των απαντήσεων ήταν θετικό. Δύο ήταν οι εκπαιδευτικοί, που δήλωσαν σχετική επιφύλαξη η οποία αφορούσε στο περιεχόμενο της ιστοσελίδας και στο εάν είναι αρκετή μόνο μία ιστοσελίδα για να γνωρίσουν την ιστορία ενός τόπου οι μαθητές.

5.2.8 Η άποψη των εκπαιδευτικών αναφορικά με το με ποιά τοπική ιστορία συνδέονται τα παιδιά;

Η τελευταία ερώτηση που τέθηκε σχεδόν σε όλες τις συνεντεύξεις, αφορούσε στην αποτύπωση των απόψεων των εκπαιδευτικών αναφορικά με το με ποιά μικροϊστορία, συνδέονται τα παιδιά; Της περιοχής τους ή της ευρύτερης πόλης της Θεσσαλονίκης; Σε αυτήν την ερώτηση, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών απάντησε ότι τα παιδιά συνδέονται με την πόλη της Θεσσαλονίκης και οι περισσότεροι αιτιολόγησαν ότι αυτό γίνεται λόγω της Βυζαντινής ιστορίας της Θεσσαλονίκης, όπου και είναι ζώσα μέσω των μνημείων της, και διδάσκεται στην τάξη μέσω του μαθήματος της ιστορίας. Η μόνη διαφοροποιημένη απάντηση, ήρθε από την εκπαιδευτικό στη Δημοτική Ενότητα της Ν. Ευκαρπίας που απάντησε ότι: «Στην Ευκαρπία, αν και θεωρείται ένα από τα παλιά χωριά της πόλης, υπάρχει διαχωρισμός στην αντίληψη της τοπικής της ιστορίας από τους μαθητές. Ο λόγος είναι η καταγωγή των μαθητών, δηλαδή εάν κατάγονται από το παλιό χωριό ή αν είναι νέοι κάτοικοι ` γιατί η Ευκαρπία, αποτελεί έναν τόπο επιλογής κατοικίας για πολλές καινούργιες οικογένειες αλλά και παλινοστούτων».

Η προαναφερόμενη άποψη της εκπαιδευτικού, μαζί τις αντίστοιχες απόψεις των συναδέλφων της, αφήνει να γίνει κατανοητό ότι, τα παιδιά σήμερα δεν γνωρίζουν την ιστορία του τόπου που κατοικούν. Θετικό γεγονός όμως αποτελεί, το ότι η εμπειρία των εκπαιδευτικών που ασχολήθηκαν με την τοπική ιστορία έδειξε ότι, τα παιδιά παρόλο που δε γνωρίζουν την ιστορία του τόπου όπου κατοικούν, **λειτουργούν με ενδιαφέρον για μάθηση, προβληματισμούς και σε συνεργατικό περιβάλλον.** Το υλικό που παράγεται από τις **εργασίες** αυτές, πλέον **αναρτάται στο διαδίκτυο**, στους **ιστοτόπους των σχολείων**, ενώ δυστυχώς οι παλαιότερες προσπάθειες, εξ αιτίας πολλών παραγόντων, κυρίως οικονομικών, δεν έχουν διασωθεί, κάτι που ίσως γινόταν εάν είχε προβλεφθεί η **ψηφιοποίηση του υλικού.** Πολλές φορές **το αποτέλεσμα των εργασιών** που παράγεται από τα παιδιά είναι **πρωτότυπο** και

επιστημονικά έγκυρο και μπορεί να αποτελέσει και **δευτερεύουσα πηγή για άλλους ερευνητές**, όπως στις περιπτώσεις που μας στις οποίες αναφέρθηκαν οι δύο εκπαιδευτικοί της Σταυρούπολης και Πολίχνης.

5.2.9 Σχολιασμός ιστοτόπου από τους εκπαιδευτικούς

Μετά από την επίδειξη του ιστοτόπου στους συνεντευξιαζόμενους, που είχε ως σκοπό την εξακρίβωση της χρησιμότητας του προτεινόμενου ιστοτόπου ως εκπαιδευτικού εργαλείου για την διδασκαλία της τοπικής ιστορίας, ακολούθησε η ανατροφοδότηση.

Μετά την περιήγηση στον ιστότοπο, το σύνολο το εκπαιδευτικών, απάντησε με θετικά σχόλια αναφορικά με τη λειτουργία του. Η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων χαρακτήρισε τον ιστότοπο «εύκολο», ως προς την πλοήγηση. Τα **εργαλεία** που σχολιάστηκαν περισσότερο από όλα ήταν η **χρονογραμμή** (timeline) και η ύπαρξη του **χάρτη στο Google Maps**, καθώς θεωρήθηκε ότι αποτελούν τα εργαλεία που μπορούν απευθείας να **αποτυπώσουν συνοπτικά την ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και να εντοπίσουν τα σχετικά σημεία της ανθρώπινης δραστηριότητας στη διάρκεια των χρόνων**. Εκπαιδευτικός της Σταυρούπολης είπε ότι, τα παιδιά βλέποντας το **χάρτη** θα μπορούσαν να αποκτήσουν μία **ολοκληρωμένη εικόνα για την περιοχή, να κατανοήσουν την ιστορία της περιοχής και το τι συνέβη γύρω τους**. Θετικός σχολιασμός υπήρξε και για την ύπαρξη **φωτογραφικού υλικού και βίντεο** (εκπαιδευτικό υλικό που η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι λειτουργεί ενισχυτικά στη μαθησιακή διαδικασία).

Κατά την ανατροφοδότηση επισημάνθηκε επίσης από τους περισσότερους, το γεγονός της **παραπομπής του ιστοτόπου στην πρωτογενή πηγή** από όπου αντλήθηκαν οι σχετικές πληροφορίες, κείμενα ή ψηφιοποιημένες πηγές, κάτι το οποίο **ενισχύει την ερευνητική διαδικασία μαθητών, εκπαιδευτικών** αλλά και όλων των **ενδιαφερομένων**. Πολλοί ήταν οι εκπαιδευτικοί που σχολίασαν ότι η ιστοσελίδα με την **δομή** που έχει, μπορεί να «δουλεύει» από τα **μικρά παιδιά του δημοτικού με τη βοήθεια και καθοδήγηση του εκπαιδευτικού**, ενώ τα μεγαλύτερα μπορούν να πλοηγηθούν μόνα τους. Το σύνολο των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι θα χρησιμοποιούσε έναν τέτοιο ιστότοπο για το σχεδιασμό των μαθημάτων της τάξης.

Άλλες σχετικές παρατηρήσεις που έγιναν από τους εκπαιδευτικούς ήταν ότι:

- η δομή του ιστοτόπου μπορεί να αποτελέσει εργαλείο για τον εκπαιδευτικό, προκειμένου να δημιουργήσει το αναλυτικό πρόγραμμα της τάξης του.
- ο ιστότοπος θα μπορούσε να λειτουργήσει και με τη βοήθεια τρίτων, ερευνητών, που θα αναρτούν τη δουλειά τους,
- μόνο η πρακτική εφαρμογή, θα δείξει το κατά πόσο είναι λειτουργικός.
- δε μπορεί να κριθεί η λειτουργικότητα του ιστοτόπου πλήρως, καθώς δεν έχει ολοκληρωθεί.
- σε ότι αφορά τη δομή και το σκεπτικό του, ο ιστότοπος φαίνεται να εξυπηρετεί το σκοπό για τον οποίο φτιάχτηκε.
- ένας τέτοιος ιστότοπος εκτός από τους εκπαιδευτικούς και μαθητές μπορεί να έχει διευρυμένο κοινό,
- ένας τέτοιος ιστότοπος πρέπει να περιέχει παιχνίδια , προκειμένου να είναι πιο ελκυστικός στα παιδιά.
- καλό θα ήταν ο ιστότοπος να μπορεί να δίνει τη δυνατότητα ανατροφοδότησης ή να εμπεριέχει ένα forum.
- η δομή του ιστοτόπου, δίνει τη δυνατότητα της διαθεματικής του συμπλήρωσης, με τη διαφορά όμως ότι έχει την οπτική του ενήλικα και όχι των παιδιών.

Κεφάλαιο 6

Προτάσεις βελτίωσης

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων σε συνάρτηση με την όλη διεξαχθείσα, για τις ανάγκες της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής, έρευνα ανέδειξε σημαντικά σημεία τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση του προτεινόμενου εκπαιδευτικού εργαλείου.

6.1 Βελτίωση Λειτουργικότητας ιστοτόπου για το παιδικό κοινό και τους δασκάλους

Τα αποτελέσματα της έρευνας, σε συνδυασμό με το θεωρητικό μέρος της παρούσας διατριβής, ανέδειξαν έναν αριθμό σημείων στα οποία θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου ένας ιστότοπος που απευθύνεται, κατά κύριο λόγο, στο παιδικό κοινό και έχει ως κύριο σκοπό την παρουσίαση της τοπικής ιστορίας να είναι πιο λειτουργικός. Για να επιτευχθεί η λειτουργικότητα του ιστοτόπου θα πρέπει, όπως προαναφέρθηκε και στην υποενότητα 4.2, να πληρούνται οι κανόνες των καλών πρακτικών δημιουργίας και διαχείρισης των ιστοτόπων, σε συνδυασμό όμως με τους σκοπούς και τις ανάγκες του μαθήματος της τοπικής ιστορίας, όπως αναφέρονται στο κεφάλαιο 2.

Καθώς ο ιστότοπος απευθύνεται άμεσα και έμμεσα, μέσω των εκπαιδευτικών, στο παιδικό κοινό, η δομή του πρέπει να είναι όσο το περισσότερο δυνατό απλή και λειτουργική προκειμένου να είναι και ελκυστική (Ομάδα Εργασίας 5 του Minerva, 2005, σ.19). Στο πλαίσιο της λειτουργικότητας του ιστοτόπου και της ενίσχυσης και διευκόλυνσης της ερευνητικής διαδικασίας του παιδικού κοινού, ιδιαίτερα του μικρότερου σε ηλικία, κρίνεται απαραίτητη η προσθήκη του χάρτη του ιστοτόπου. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των συνεντεύξεων έδειξαν ότι, η ιστοριογραμμή/timeline κάνει μία πλήρη επισκόπηση της τοπικής ιστορίας μιας περιοχής, δίνοντας

ταυτόχρονα, στον επισκέπτη του ιστοτόπου, την ευκαιρία επιλογής θέματος. Παρόμοιο εργαλείο, που αφορά όμως στη λειτουργικότητα του ιστοτόπου, μπορεί να επιτελέσει ο χάρτης του ιστοτόπου. Ο χάρτης, μπορεί να συμβάλει κατά πολύ στην περιληπτική αποτύπωση των περιεχομένων του ιστοτόπου και να συντελέσει στο να μπορεί ο διαδικτυακός επισκέπτης με μία ματιά να δει και να κατανοήσει τα θέματα της τοπικής ιστορίας της υπό διερεύνηση περιοχής αλλά και να έχει τη δυνατότητα επιλογής της θεματικής ενότητας που τον ενδιαφέρει.

Συμβολή μεγάλη στην ερευνητική διαδικασία αλλά και στο σχεδιασμό των μαθημάτων και των project των εκπαιδευτικών, έχει και η δυνατότητα γρήγορου εντοπισμού των πληροφοριών που ζητούνται. Όπως αναφέρθηκε από πολλούς εκπαιδευτικούς, πολλές φορές η ερευνητική διαδικασία είναι χρονοβόρα και αναποτελεσματική. Αυτό εξάλλου αποδείχθηκε και από τη σχετική διενεργηθείσα έρευνα της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής, κατά την διάρκεια της οποίας, αρκετές ήταν οι ιστορικές πηγές που βρέθηκαν κατόπιν μεγάλης δυσκολίας, καθώς δεν βοηθούσαν τα μεταδεδομένα που τους είχαν δοθεί. Για αυτό το λόγο, ο προσδιορισμός κατάλληλων λέξεων κλειδιών, σε συνδυασμό με την ύπαρξη μηχανής αναζήτησης στον ιστότοπο, αποτελούν εργαλεία απαραίτητα για την ενίσχυση της ερευνητικής διαδικασίας αλλά και της απλής πλοήγησης. Εξάλλου οι κατάλληλες λέξεις κλειδιά επιτρέπουν και τον εντοπισμό του ιστοτόπου από τις μηχανές αναζήτησης, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα της διεύρυνσης του κοινού του. Με τη διεύρυνση του κοινού του ιστοτόπου μπορεί να ενισχυθεί και η διαδικασία της ανατροφοδότησης, πρακτική η οποία ενισχύεται και με τη δημιουργία forum, όπως παρατήρησε και κατά τη διάρκεια της συνέντευξης του εκπαιδευτικός της Σταυρούπολης. Η δημιουργία forum μπορεί να ενισχύσει τη διαδικασία συλλογής επιπλέον χρήσιμου υλικού και πληροφοριών για την τοπική ιστορία μίας περιοχής. Ουσιαστικά πρόκειται για την υιοθέτηση της διαδικασίας του crowdsourcing, πρακτικής η οποία εφαρμόζεται από πολλούς ιστοτόπους, ανάμεσα στους οποίους βρίσκονται οι ιστότοποι της Ορλεάνης και του Καλαμαζού, οι οποίοι και παρουσιάστηκαν στην υποενότητα 4.4 (Les Archives municipales d'Orléans, χ.χ.α; Kalamazoo Public Library, χ.χ.α).

Βέβαια, η διαδικασία του crowdsourcing πολλές φορές ενέχει κινδύνους σχετικά με την αξιοπιστία του υλικού και των πληροφοριών που προσφέρονται. Ο ενδεδειγμένος έλεγχος των ιστορικών τεκμηρίων είναι μία απαραίτητη διαδικασία της ιστορικής έρευνας (Ασωνίτης & Παππάς, χ.χ., σσ. 12-13). Στο πλαίσιο αυτό, λειτουργεί και η

Europeana, η οποία συνεργάζεται με ειδικό επιστημονικό προσωπικό, το οποίο ελέγχει τα προσφερόμενα από το διαδικτυακό κοινό ιστορικά τεκμήρια (*Europeana*, χ.χ.α). Η συνεργασία ενός ιστοτόπου με ειδικό επιστημονικό προσωπικό δεν είναι κάτι το ανέφικτο, καθώς πολλοί είναι οι φορείς και τα πρόσωπα που διατίθενται να συνεργαστούν σε τέτοια ερευνητικά εγχειρήματα, όπως για παράδειγμα η Αρχαιολογική Υπηρεσία που συνεργάστηκε με Δημοτικό Σχολείο της Σαντορίνης, όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικά στη σχετική συνέντευξη εκπαιδευτικού της Σταυρούπολης. Η ύπαρξη ενός επιστημονικού συνεργάτη μπορεί να θεωρηθεί κατά πολύ ωφέλιμη, καθώς κατά αυτόν τον τρόπο αποφεύγονται τα προβλήματα που δημιουργούνται κατά την ερευνητική διαδικασία της τοπικής ιστορίας. Επίσης, δημιουργείται και μία επιπλέον ασφάλεια στους εκπαιδευτικούς, σχετικά με την εγκυρότητα του εκπαιδευτικού εργαλείου, όπως σχετικά αναφέρθηκε και στις συνεντεύξεις (κεφ.3.2.2) (Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, 2013, σσ. 5-6).

6.2 Βελτίωση περιεχομένου

Σε ότι αφορά στη βελτίωση του περιεχομένου του ιστοτόπου, τα αποτελέσματά της ανάλυσης των συνεντεύξεων ανέδειξαν ένα σημαντικό αριθμό ζητημάτων, που σχετίζονται με τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας και προβληματίζουν τους εκπαιδευτικούς.

Όπως διαπιστώθηκε από την ανάλυση των συνεντεύξεων αλλά και από τη σχετική με την τοπική ιστορία βιβλιογραφία, το είδος των πηγών και ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζονται, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για τον βαθμό κατανόησης τους από τους μαθητές. Η επεξεργασία των πηγών και η εκ νέου νοηματοδότηση τους είναι μία διαδικασία απαιτητή, προκειμένου να μην είναι ακατανόητες και αδιάφορες στα παιδιά (Ρεπούση & Τσιβάς, 2011, σ. 11). Στο πλαίσιο αυτό και γνωρίζοντας την εκπαιδευτική αλλά και μουσειακή πρακτική της μεταποίησης των ιστορικών πηγών, προκειμένου οι πηγές να μπορούν να γίνουν αντιληπτές στα παιδιά, ένας ιστοτόπος μπορεί να φιλοξενήσει παρουσιάσεις ιστορικών τεκμηρίων, μέσα σε ένα καινούργιο νοηματοδοτικό πλαίσιο, πρακτική που εφαρμόζει και η *Europeana* (Wicklett, Doerr, Meghini, Isaac, & Fenlon, 2014). Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα νέας νοηματοδότησης ιστορικών τεκμηρίων, μέσω της χρήσης ΤΠΕ, αναφέρεται η δράση του Ε.Λ.ΙΑ., της ψηφιακής αφήγησης της ιστορίας της Αθήνας μέσω φωτογραφιών και καρτ-ποστάλ (Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, χ.χ.).

Η χρήση του οπτικοακουστικού υλικού δίνει την πολυτροπική ιδιότητα στα κείμενα του ιστοτόπου και όπως ανέδειξαν και τα σχετικά αποτελέσματα της ανάλυσης των συνεντεύξεων, κάνει ενδιαφέρουσα τη μαθησιακή διαδικασία και ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών, καθώς η ερευνητική διαδικασία γίνεται σε πιο ευχάριστο περιβάλλον (Χοντολίδου, 1999). Επίσης, εκτός των αφηγήσεων μέσω κειμένων με χρονολογική εξέλιξη, ένας ιστότοπος που λειτουργεί ως εκπαιδευτικό εργαλείο, μπορεί να περιλαμβάνει και ειδική σελίδα στην οποία να περιέχονται τίτλοι ειδικών θεμάτων που αφορούν στην τοπική ιστορία μιας περιοχής και οι οποίοι τίτλοι μπορούν, μέσω υπερσύνδεσης, να οδηγούν σε νέα σελίδα στην οποία υπάρχει συγκεντρωμένο εκπαιδευτικό υλικό και κείμενα που αφορούν στο σχετικό τίτλο. Ένα τέτοιο σχετικό παράδειγμα υπάρχει στον ιστότοπο της Ορλεάνης, στον οποίο, σε ειδική σελίδα, υπάρχει και η περιγραφή των παλαιών βιομηχανιών / βιοτεχνιών και της παραγωγικής διαδικασίας της περιοχής.

Εκτός της ποιότητας των πηγών, σημαντικές ήταν και οι παρατηρήσεις που έγιναν από τους εκπαιδευτικούς αναφορικά με την ανάγκη των παιδιών να προσεγγίζουν βιωματικά τα μνημεία ως ιστορικές πηγές, κάτι που αναφέρεται και στους σκοπούς της διδασκαλίας της τοπικής ιστορίας (Κασβίκης & Ανδρέου, 2014, σ. 127; Λεοτσίνης Γ., 2006, σ. 52). Σε αυτό το σημείο τίθεται και το θέμα της αξιοποίησης των μνημείων της περιοχής, τουλάχιστο για εκπαιδευτικό σκοπό. Η χρήση των ΤΠΕ, μπορεί να αποτελέσει μια καλή λύση καθώς, όπως ανέδειξε η εφαρμογή στα σχολεία του προγράμματος eTwinning αλλά και τα αποτελέσματα της ανάλυσης των συνεντεύξεων, η χρήση των εργαλείων ψηφιακής χαρτογράφησης μπορεί να αποβεί πολύ ωφέλιμη στο παιδικό κοινό για την ενίσχυση της κατανόησης της ιστορικότητας του τόπου όπου διαμένει (Αποστολοπούλου, 2014). Η πρακτική αυτή μπορεί να συνδυαστεί με τη δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών, οι οποίες θα συνοδεύονται και από σχετικό εκπαιδευτικό υλικό και θα προτείνονται σε ειδική σελίδα του ιστοτόπου.

Ο εμπλουτισμός των ψηφιακών χαρτών με φωτογραφικό υλικό αλλά και παιχνίδια και δραστηριότητες μπορεί να δώσει μία άλλη διάσταση στην ερευνητική διαδικασία και στα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος της τοπικής ιστορίας. Η ύπαρξη παιχνιδιών, δραστηριοτήτων καθώς και πλούσιου οπτικοακουστικού υλικού, κεντρίζει το ενδιαφέρον των παιδιών και κάνει τη μαθησιακή διαδικασία πιο ευχάριστη, όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να λειτουργήσει στον ιστότοπο και ειδική σελίδα η οποία θα

περιλαμβάνει θεματικές δραστηριότητες που θα απευθύνονται σε ομάδες σχολείων αλλά και διάφορες άλλες ομάδες παιδικού κοινού και θα έχει ως σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας των σχολείων και των μικρών κατοίκων της περιοχής, σε θέματα τοπικής ιστορίας και πολιτισμού.

6.3.Γενικές προτάσεις

Η τοποθέτηση των εκπαιδευτικών απέναντι στα θέματα της τοπικής ιστορίας του Δήμου Παύλου Μελά ανέδειξε ένα μεγάλο πρόβλημα, αυτό της έλλειψης σωστής πληροφόρησης από πλευράς του Δήμου. Οι σχετικές απαντήσεις των εκπαιδευτικών, σε ότι αφορά την ιστορία και τον πολιτισμό της υπό μελέτης περιοχής, έδειξαν την ύπαρξη ιδιαίτερου ενδιαφέροντος αναφορικά με τη χρήση στην τάξη ενός εκπαιδευτικού εργαλείου που θα έχει τις προτεινόμενες, από την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, προδιαγραφές.

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων τονίστηκε επίσης και το θέμα της ασφαλούς πλοήγησης στο διαδίκτυο κάτι που επιτρέπει στην εξαγωγή του συμπεράσματος ότι η δημιουργία ενός ιστοτόπου σαν και τον προτεινόμενο, μπορεί να αποτελέσει μία λύση στο πρόβλημα αυτό. Η εγκυρότητα και η σωστή λειτουργικότητα ενός τέτοιου εκπαιδευτικού εργαλείου μπορεί να ενισχυθεί με τη λειτουργία του, υπό τη «σκέπη» ενός Δήμου ή μίας Περιφέρειας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της ανάλυσης των συνεντεύξεων αλλά και τη σχετική, με τη διαθεματική χρήση της τοπικής ιστορίας, βιβλιογραφία μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το παιδικό κοινό πληροί αρκετές από τις προϋποθέσεις ενός δυναμικού δυνητικού κοινού, γεγονός που ενισχύει τη δημιουργία και διατήρηση ενός ιστοτόπου όπως και του προτεινόμενου.

Γενικό συμπέρασμα της έρευνας αποτελεί ότι τα παιδιά έχουν διάθεση να μάθουν τον τόπο που κατοικούν. Συμμετέχουν με μεράκι στα projects και στις διάφορες έρευνες που γίνονται στα πλαίσια τις διαθεματικής προσέγγισης της τοπικής ιστορίας και ότι παρατηρούν και «διαβάζουν» τον τόπο τους με μια άλλη ματιά. Η δημιουργία ενός ιστοτόπου, όπως και του προτεινόμενου, δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές της εκάστοτε περιοχής, να αναπτύξουν διαφορετικά την αντίληψη τους σχετικά με την ιστορικότητα της περιοχής όπου κατοικούν και μακροπρόθεσμα να αλλάξει η στάση

τους, κάτι που περιγράφεται εξάλλου και στο διαθεματικό αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του δημοτικού (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ. β, σ. 212).

Κεφάλαιο 7

Επίλογος

Σύμφωνα με το θεωρητικό μέρος της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής, ένα από τα δομικά χαρακτηριστικά του ψηφιακού ιστορικού υλικού είναι το ότι σχετίζεται με το περιεχόμενο της συλλογής όπου ανήκει και επίσης, όπως και τα μουσειακά τεκμήρια, μπορεί να έχει πολλαπλές αναγνώσεις και νοήματα (Vergo, 1999, σ. 51). Εκτός των διάφορων ψηφιοποιημένων τεκμηρίων υπάρχει και πληθώρα ερευνητικών εργασιών και ψηφιοποιημένων βιβλίων, τα οποία είναι ανοιχτά και προσβάσιμα στο κοινό αλλά δεν αξιοποιούνται κατάλληλα περεταίρω. Προκειμένου να γίνει η περαιτέρω αξιοποίηση των προαναφερόμενων ιστορικών πηγών, χρειάζεται να συμπεριληφθούν σε μία άλλη αφήγηση, πρακτική που χρησιμοποιείται και στις μουσειακές εκθέσεις. Κατά αυτήν την πρακτική νοηματοδοτείται εκ νέου το περιεχόμενο τους και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πληροφορία σε μία έρευνα επιστημονική, μαθητική αλλά και ως απλή γνώση σε έναν ανώνυμο περιηγητή του διαδικτύου (Γιαννακίδης, 2015, σ. 134).

Πληροφορίες όμως δε δίνει μόνο το ψηφιακό αλλά και το φυσικό περιβάλλον, καθώς το τοπίο και τα φυσικά κατάλοιπα του παρελθόντος, μπορούν να συμβάλλουν ως παράγοντες κατανόησης του παρελθόντος (Νικονάνου, Κασβίκης, & κά, 2014, σσ. 125-127). Το ανθρωπογενές τοπίο, η ταυτότητα ενός τόπου, ανάγεται κατά αυτό τον τρόπο σε ιστορική πηγή και συμβάλει στην κατανόηση του παρελθόντος στο πλαίσιο το τοπικό, περιφερειακό, το εθνικό, το παγκόσμιο (Ρεπούση, 2000β, σ. 7; Καραχάλης, Ν, 2012). Ίδιο έργο στην ιστορική έρευνα επιτελούν και οι υπόλοιπες ιστορικές πηγές, όπως φωτογραφίες, αντικείμενα, ηχητικά τεκμήρια και αλλά πολλά. Αυτά αποτελούν και τα κύρια εργαλεία της τοπικής ιστορίας.

Η τοπική ιστορία, δεν αποτελεί, όπως παλαιότερα συνήθεια των ιστοριογράφων και των ιστοριοδιφών (Ρεπούση, 2000α, σ. 6). Τη συναντούμε στο σχολείο και στα προγράμματα που διοργανώνουν διάφοροι πολιτιστικοί φορείς. Με διαφορετική

προσέγγιση αμφότεροι, έχουν ως στόχο να γνωρίσουν τα παιδιά την ιστορία ενός τόπου. Η διαφορά της «σχολικής» τοπικής ιστορίας είναι, ότι μαθαίνει στα παιδιά, μέσω της εμπλοκής τους με την ερευνητική διαδικασία, να αξιολογούν τις πηγές προκειμένου να πάρουν τις πληροφορίες για το παρελθόν του τόπου τους (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.χ.β, σ. 212; Ρεπούση, 2000α, σ. 1).

Με ποιά μέσα όμως μπορεί να γίνει η σχολική έρευνα, όταν κάποιοι «τόποι» δεν έχουν αξιοποιήσει ή γνωστοποιήσει τις υπάρχουσες ιστορικές πηγές με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η σχολική έρευνα; Σε αυτήν την περίπτωση η χρήση των ΤΠΕ μπορεί να αποδειχτεί μία καλή πρακτική, καθώς πληροφορίες για έναν τόπο υπάρχουν, συνήθως, παντού στο διαδίκτυο. Ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή, όπου η ανάπτυξη και διάδοση της πολιτισμικής πληροφορίας αποτελεί προτεραιότητα σε πολλά κράτη.

Στο πλαίσιο των διαφόρων πολιτικών σε εθνικό, ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο, πολλές είναι οι πρακτικές που ενισχύονται, οι οποίες έχουν ως κύριο στόχο τη διάδοση της χρήσης του πολιτιστικού αποθέματος με σκοπό τον εκδημοκρατισμό της γνώσης. Στα πλαίσια λοιπόν πολλών καλών πρακτικών, η ψηφιοποιημένη πληροφορία, που λειτουργεί και ως ιστορική πηγή, διαχέεται, συγκεντρώνεται, συσσωρεύεται από διάφορους φορείς, αλλά και το ίδιο το κοινό, με σκοπό να ωφελήσει το ευρύτερο διαδικτυακό κοινό με γνώση και πληροφορίες (aggregation). Οι καλές αυτές πρακτικές, όπως της *Europeana*, με τη δημιουργία ψηφιακών συλλόγων δίνουν μία άλλη νοηματοδότηση στα μεταδεδομένα (Wicklett, Doerr, Meghini, Isaac, & Fenlon, 2014; Estermann, 2014; Carletti, McAuley, Price, Giannachi, & Benford, April 17-20, 2013).

Την πρακτική του aggregation, αλλά και παρόμοιες πρακτικές χρησιμοποιούν και πολλοί κρατικοί, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς παγκοσμίως, προκειμένου, να γνωστοποιήσουν σε κατοίκους, ερευνητές, σχολεία και άλλους ενδιαφερόμενους, την ιστορία ενός τόπου. Στην Ελλάδα, δυστυχώς, τέτοιες πρακτικές δεν εφαρμόζονται, καθώς ως πληροφορία για την ιστορία ενός τόπου νοείται η πληροφορία που απευθύνεται στους επισκέπτες και τουρίστες μιας πόλης, έχοντας ως αποτέλεσμα, μεγάλο μέρος του ελληνικού ψηφιακού πολιτισμικού αποθέματος, να παραμένει αναξιοποίητο.

Έχοντας ως περίπτωση μελέτης το Δήμο Παύλου Μελά και λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά αποτελέσματά της έρευνας, που έγινε στο πλαίσιο της παρούσης

μεταπτυχιακής διατριβής της, διαπιστώθηκε ότι η δημιουργία ενός ιστοτόπου όπου θα περιέχει ψηφιοποιημένο πολιτισμικό απόθεμα και θα αξιοποιεί παράλληλα επιστημονικό υλικό, μέσα σε ένα μαθησιακό/εκπαιδευτικό περιβάλλον αποτελεί μία καλή και σχετικά οικονομική λύση για την ανάδειξη και προβολή ενός τόπου. Όπως ανέδειξαν και τα αποτελέσματα της ανάλυσης των συνεντεύξεων των εκπαιδευτικών, η πρακτική αυτή μπορεί να εισχωρήσει στο χώρο της εκπαίδευσης και να λειτουργήσει ως εκπαιδευτικό εργαλείο με διαθεματική χρήση. Η ανάλυση των συνεντεύξεων ανέδειξε επίσης, ότι ο λόγος που οι εκπαιδευτικοί δεν ασχολούνται με την τοπική ιστορία μιας περιοχής είναι η έλλειψη της σωστής πληροφόρησης, από τους αρμόδιους φορείς, σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος μίας περιοχής, καθώς και η έλλειψη συγκεντρωμένων, επιστημονικά έγκυρων, υλικού και πληροφοριών σε μία συγκεκριμένη τοποθεσία /βιβλιοθήκη, «φυσική» ή ψηφιακή.

Οι αναλύσεις των συνεντεύξεων ανέδειξαν επίσης ότι εκτός των εκπαιδευτικών, ενδιαφέρονται και τα παιδιά να ερευνήσουν και να μάθουν σχετικά με την ιστορία του τόπου όπου διαμένουν, αρκεί να έχουν τα κατάλληλα εκπαιδευτικά εργαλεία και το κατάλληλο ιστορικό και επιστημονικό υλικό. Οι καλές πρακτικές, που εξετάστηκαν στο 3^ο κεφάλαιο της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής, ανέδειξαν ένα νέο τρόπο διάδοσης του πολιτιστικού αποθέματος στο πλαίσιο της διευκόλυνσης της ιστορικής έρευνας. Η μελέτη των πρακτικών αυτών, σε συνδυασμό με τις ανάγκες και τους σκοπούς του μαθήματος της τοπικής ιστορίας καθώς και τα αποτελέσματά της ανάλυσης των συνεντεύξεων των εκπαιδευτικών, μπορούν συμπερασματικά να ορίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας ιστότοπος που ασχολείται με την ανάδειξη και προβολή της τοπικής ιστορίας στο παιδικό κοινό και τα οποία είναι:

- Να είναι σχεδιασμένος με τέτοιο τρόπο, ώστε να έχει μία κατανοητή ιστορική αφήγηση η οποία θα ενισχύει την ερευνητική διαδικασία, παραπέμποντας κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης, στις αρχικές πηγές.
- Να έχει κείμενα σε απλή και κατανοητή γλώσσα πλαισιωμένα από οπτικοακουστικό υλικό.
- Να περιέχει εκπαιδευτικά εργαλεία που βοηθούν τη μαθησιακή διαδικασία, όπως, χάρτες, ιστοριογραμμή/ time line, γλωσσάρι.

- Να περιέχει εκπαιδευτικά παιχνίδια, βασιζόμενα στις ψηφιοποιημένες ιστορικές πηγές, ώστε να ενισχύεται η αυτόβουλη μάθηση.
- Να περιέχει ειδική σελίδα, όπου θα αναρτάται όλο το σχετικό εκπαιδευτικό υλικό (πηγές, φύλλα εργασίας, σχέδια μαθήματος) και θα αφορά στους εκπαιδευτικούς της περιοχής.
- Να λαμβάνει υπόψη τους εκπαιδευτικούς στόχους των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Να προτείνει πολιτιστικές διαδρομές, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα σχεδιασμού επισκέψεων στους φυσικούς χώρους των σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος.
- Να υπάρχει ειδικός χώρος για διάδραση μεταξύ των σχολείων, αλλά και ειδικός χώρος όπου θα αναρτώνται οι σχετικές εργασίες των παιδιών.
- Να υπάρχει ειδικός χώρος, για εφαρμογή της πρακτικής του crowdsourcing, όπου θα δέχεται υλικό σχετικό με την ιστορία ενός τόπου αλλά και σχετικές με αυτόν πληροφορίες .
- Να υπάρχει ειδικός χώρος όπου θα φιλοξενείται το σχετικό, με την τοπική ιστορία της περιοχής, υλικό των διάφορων πολιτιστικών συλλόγων.

Και τέλος, ο ιστότοπος, θα πρέπει να παρακολουθείται καθημερινά και να ενημερώνει το υλικό του τακτικά, προκειμένου να μην υπάρχει στους διαδικτυακούς επισκέπτες η αίσθηση της «εγκατάλειψης», παρά αυτή της ενεργής και δραστήριας κοινότητας, που προσπαθεί να μάθει και να διαδώσει τον πολιτισμό της περιοχής της και μακροπρόθεσμα, έχοντας τον κατανοήσει, θα μπορεί να συμβάλει στον όποιο σχεδιασμό πολιτιστικής πολιτικής που έχει ως στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη του τόπου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γραμμένος, Δ., & Κώτσος, Σ. (2002). *Σωστικές Ανασκαφές στο Νεολιθικό Οικισμό της Σταυρούπολης*. Θεσσαλονίκη: Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Βορείου Ελλάδος.

Δεληγιάννης, Ι., & Παπαϊωάννου, Γ. (2014). Μουσείο και αξιοποίηση πολιτισμικού αποθέματος με χρήση ψηφιακής τεχνολογίας και διαδραστικών πολυμέσων. Στο Γ. Δ. Μπίκος, & Α. Κανιάρη (Επιμ.), *Μουσειολογία, Πολιτιστική διαχείριση και εκπαίδευση* (σσ. 113-155). Αθήνα: Γρηγόρη.

Έως 30/10 η 2η Μπιενάλε Μνημείων και Ιστορικών Συνόλων στο Δήμο Παύλου Μελά. (2013, Οκτώβριος 15). *Τεχνογράφημα* (471), σ. 17.

Θεοχαρίδου, Α. , 2014, *Σχεδιάστε μία διδακτική ενότητα διάρκειας 25 διδακτικών ωρών η οποία πρόκειται να υλοποιηθεί στο πλαίσιο ενός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων από ένα Κέντρο Δια Βίου Μάθησης: «Τοπική Ιστορία Δήμου Παύλου Μελά»* (Αδημοσίευτη Εργασία). Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών - Πρόγραμμα Εκπαίδευσης από Απόσταση Διάρκειας 100 ωρών (ΚΔΒΜ).

Κασβίκης, Κ., & Ανδρέου, Α. (2014). Περιβάλλοντα ιστορικής εκπαίδευσης εκτός σχολείου: ιστορικό τοπίο, αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία, μνημεία και "τόποι" πολιτισμικής αναφοράς. Στο Α. Ανδρέου, Σ. Γκότσης, Ε. Δημαράκη, Κ. Κασβίκης, Κ. Κωστάκης, Χ. Μαυροπούλου-Τσιούμη, και συν., Ν. Νικονάνου, & Κ. Κασβίκης (Επιμ.), *Εκπαιδευτικά Ταξίδια στο χρόνο -Εμπειρίες και ερμηνείες του παρελθόντος* (2η έκδοση εκδ., σσ. 122-153). Αθήνα: Εκδ. Πατάκη.

Κόκκινος, Γ., & Γατσώτης, Π. (2008). Επιστημολογία της Ιστορίας, Διδακτική της Ιστορίας και εκπαιδευτική έρευνα. Στο Γ. Κόκκινος, Δ. Κ. Μαυροσκούφης, Α. Ανδρέου Π., Δ. Σ. Μαζούρης, Κ. Κασβίκης, Π. Γατσώτης, και συν., & Α. Π. Ανδρέου (Επιμ.), *Η διδακτική της Ιστορίας στην Ελλάδα και η έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια* (σσ. 389-444). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κόλλιας, Σ. (2007, Μάρτιος). Εθνικός ιστός πολιτισμικής γνώσης. *Τετράδια Πολιτισμού*, σσ. 7-16.

Λαζαρίδης, Σ. (1997). *Από το Βαρδάρη ως το Δερβένι - Ιστορική Καταγραφή μέχρι το 1920*. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.

Λαζαρίδης, Σ. (2016). *Εκείθεν της Αγίας Παρασκευής - Το τοπίο της Δυτικής Υπαίθρου της Θεσσαλονίκης (1914-1919)*. Θεσσαλονίκη: Univercity Studio Press.

- Λε Γκοφ, Ζ. (1998). *Ιστορία και μνήμη*. (Γ. Κουμπουρλής, Μεταφρ.) Αθήνα: Νεφέλη.
- Λεοτσίνης, Γ. (2006). *Διδακτική της Ιστορίας -γενική - τοπική ιστορία και περιβαλλοντική εκπαίδευση*. Αθήνα.
- Νικονάνου, Ν. (2013). *Μουσειοπαιδαγωγική- από τη θεωρία στην πράξη* (5η εκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Νικονάνου, Ν., Κασβίκης, Κ., & κά. (2014). *Εκπαιδευτικά ταξίδια στο χρόνο* (2η εκδ.). Αθήνα: Πατάκη.
- Παπαϊωάννου, Γ. (2010). *Πρόσληψη και προβολή του παρελθόντος*. Λευκωσία: Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Παληκίδης, Α. (2010). Διδακτική της Τοπικής Ιστορίας. Σε Ν. Ρουδομέτωφ (επιμ.) *Στοιχεία Ιστορίας του Νομού Καβάλας - Πρακτικά του Σεμιναρίου Τοπικής Ιστορίας που διοργανώθηκε από το Δήμο Καβάλας (27 Ιανουαρίου -22 Μαρτίου 2010)* (σσ. 13-52). Καβάλα: Δήμος Καβάλας.
- Ρεπούση, Μ., & Τσιβάς, Α. (2011). *Από τα ίχνη στις μαρτυρίες*. Θεσσαλονίκη: Γράφημα.
- Υ.Π.Ε.Θ. (2011, Νοέμβριος 10). Φ.Ε.Κ. 2685/Β'/10-11-2011. *Έγκριση Προγράμματος Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την Πιλοτική Εφαρμογή του διδακτικού αντικειμένου/μαθήματος Τοπική Ιστορία (Β)*. Αθήνα.
- Φουρλίγκα, Ε., Γαβριηλίδου, Ι., & Βεροπουλίδου, Ρ. (2004). *Ανακαλύπτοντας το Παρελθόν- βιβλίο για τον εκπαιδευτικό*. Θεσσαλονίκη: Βυζαντινό Μουσείο.
- Χαρίτος, Χ. (1988). Από την τοπική ιστορία στην αυτογνωσία. *Εκπαιδευτικά* (12), σσ. 92-98.
- Bell, J. (1997). *Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Κοινωνικής Έρευνας - οδηγός για φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες* (2η εκδ.). (Α.-Β. Ρήγα, Επιμ.) Αθήνα: Gutenberg.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society: The Information Age: Economy, Society, and Culture* (2nd ed., Vol. 1). Singapore: Wiley - Blackwell.
- Freund, G. (1996). *Φωτογραφία και Κοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Περιοδικού ΦΩΤΟγράφος.

Gavra, E., & Vlasidis, V. (2006). Military Cemeteries of the first World War in Macedonia Region: Routes of Reading History in search the common Cultural Heritage. *Conference on Monumental Cemeteries: Knowledge, Conservation, Restyling and Innovation* (σσ. 179-189). Modena, Italy: Arcane editrice S.r.l.

Hein, G. E. (2012). Μουσειακή εκπαίδευση. Στο S. McDonald, R. Mason, G. Fyfe, D. Preziosi, A. A. Shelton, S. A. Crane, και συν., & S. McDonald (Επιμ.), *Μουσειακή Εκπαίδευση* (Δ. Παπαβασιλείου, Μεταφρ., σσ. 471-478). Αθήνα: Π.Ι.Ο.Π.

Keene, S. (2001). *Digital Collections - museums and the information age*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Mitchell, M. L., & Jolley, J. M. (2013). *Research Design Explained*. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Αποστολοπούλου, Α. (2014, Νοέμβριος 14-16). *Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στα συνεργατικά σχολικά προγράμματα*. Ανάκτηση Μάρτιος 24, 2016, από conf2014.etwinning.gr: <http://conf2014.etwinning.gr/images/praktika/praktika.pdf>

Ασωνίτης, Σ., & Παππάς, Θ. (χ.χ.). *Τοπική Ιστορία Γ' Γυμνασίου Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 15, 2016, από ebooks.edu.gr: <http://ebooks.edu.gr/courses/DSGYM-C105/document/4bdf347z613/4bed2a6b0uqy/4e68b4dc5j8p.pdf>

Γιαννακίδης, Α. (2015). Οι ψηφιακές τεχνολογίες ως εργαλεία στη διάθεση της τοπικής κοινωνίας. Στο Ι. Πούλιος, Μ. Αλιβιζάτου, Γ. Αραμπατζής, Α. Γιαννακίδης, Ν.-Γ. Καραχάλης, Ε. Μάσχα, και συν., *Πολιτισμική Διαχείριση, Τοπική Κοινωνία και Βιώσιμη Ανάπτυξη* (σσ. 134-141). Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανάκτηση Μάρτιος 24, 2016, από repository.kallipos.gr: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2392>

Γιαννούτσου, Ν., Μπούνια, Α., Ρούσσου, Μ., & Αβούρης, Ν. (2011). Αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών με στόχο τη μάθηση σε χώρους πολιτισμού: μία κριτική θεώρηση επιλεγμένων παραδειγμάτων. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην*

Εκπαίδευση, 4 (1-3), 139-149. Ανάκτηση Μάρτιος 5, 2016, από Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση:
<http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete/article/view/112/74>

Γκόλια, Π., Κασκαμανίδης, Ι., & Βαμβακίδου, Ι. (2015, Ιανουάριος 8). Η χρήση των διαδικτυακών πηγών στη διδασκαλία της ιστορίας. Μια διδακτική προσέγγιση για την ιστορία της Στ' τάξης του δημοτικού. *Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο* (8), σσ. 68-83. Ανάκτηση Απρίλιος 2, 2016, από pre.aegean.gr:
<http://www.pre.aegean.gr/revmata/issue3/5%20%CE%98%CE%95%CE%A9%CE%A1%CE%95%CE%99%CE%9F%20%CE%93%CE%9A%CE%8C%CE%9B%CE%99%CE%91%20%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9C%203.pdf>

Δημάση, Μ. (2009). Πολυτροπικότητα και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στο δημοτικό σχολείο: Η περίπτωση των εγχειριδίων "Λέξεις...Φράσεις...Κείμενα" της Στ' τάξης. *Κίνητρο*, 10, σσ. 69-84. Ανάκτηση Μάρτιος 28, 2016, από utopia.duth.gr:
<http://utopia.duth.gr/~mdimasi/cv/cv37.pdf>

Δήμος Αθηναίων. (χ.χ.). *Δήμος Αθηναίων - Επισκέπτες*. Ανάκτηση Απρίλιος 20, 2016, από www.cityofathens.gr: <https://www.cityofathens.gr/episkeptes>

Δήμος Θεσσαλονίκης. (χ.χ.). *Δήμος Θεσσαλονίκης - Επισκέπτες - Ταξιδεύοντας στη Θεσσαλονίκη*. Ανάκτηση Απρίλιος 20, 2016, από thessaloniki.gr:
[http://www.thessaloniki.gr/portal/page/portal/TouristikosOdigos/Tourist Page1](http://www.thessaloniki.gr/portal/page/portal/TouristikosOdigos/Tourist%20Page1)

Δήμος Θεσσαλονίκης. (2015). *Νέος Κύκλος του Εκπαιδευτικού Πολιτιστικού Προγράμματος: «Θεσσαλονίκη: Μαθήματα Ιστορίας*. Ανάκτηση Μάρτιος 3, 2016, από thessaloniki.gr:
<http://www.thessaloniki.gr/portal/page/portal/DioikitikesYpiresies/GenDnsiDioikOikonYpiresion/DnsiEkpAthlismou/TmimaProgrDiaViouMathisis/Anakoinoseis/4055CE7093EA4F8CA6880AB1C0EF4960>

Δήμος Παύλου Μελά. (2015). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014-2019 Δήμος Παύλου Μελά*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 28, 2016, από pavlosmelas.gr:
[http://www.pavlosmelas.gr/images/stories/anakinosis/2015/Epixeirisiako Program ma Oristiko/Epixeirisiako Meros 1.pdf](http://www.pavlosmelas.gr/images/stories/anakinosis/2015/Epixeirisiako%20Programma%20OristikO/Epixeirisiako%20Meros%201.pdf)

Δήμος Παύλου Μελά. (2016, Απρίλιος 1). *Ξεκίνησαν οι επισκέψεις σχολείων στους Βυζαντινούς νερόμυλους Πολίχνης του Δήμου Παύλου Μελά*. Ανάκτηση Μάρτιος 29,

2016, από pavlosmelas.gr: <http://www.pavlosmelas.gr/index.php/2015-01-02-08-22-46/topmenu-1454/10046-xekinisan-oi-episkepseis-sxoleion-stous-vyzantinous-neromyλους-polichnis-dimou-pavlou-mela>

Δήμος Παύλου Μελά. (χ.χ.α). *Μονή Λαζαριστών*. Ανάκτηση Απρίλιος 2, 2016, από pavlosmelas.g:

<http://www.pavlosmelas.gr/index.php/component/content/article?id=3638>

Δήμος Παύλου Μελά (χ.χ.β). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Παύλου Μελά, Σύνοψη*. Ανάκτηση Μάρτιος 5, 2016, από pavlosmelas.gr:

http://www.pavlosmelas.gr/images/stories/anakinosis/2015/epixeirisiako_programma/synoptiki_parousiasi_epixeirisiakou_programmatos.pdf

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.α). *Προϊστορικός Οικισμός (Τράπεζα Πολίχνης)*. Ανάκτηση Μάρτιος 28, 2016, από listedmonuments.culture.gr:

<http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6329&v17=>

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.β). *Προϊστορικός Οικισμός (Τούμπα Λεμπέτ)*. Ανάκτηση Μάρτιος 16, 2016, από listedmonuments.culture.gr:

<http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6330&v17=>

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.γ). *Κλασσικό νεκροταφείο*. Ανάκτηση Απρίλιος 16, 2016, από listedmonuments.culture.gr:

<http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6340&v17=>

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.δ). *Προϊστορικός Οικισμός Νεολιθικής Εποχής*. Ανάκτηση Μάρτιος 26, 2016, από listedmonuments.culture.gr:

<http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6339&v17=>

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.ε). *Τρεις Νερόμυλοι*. Ανάκτηση Μάρτιος 26, 2016, από listedmonuments.culture.gr:

<http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6332&v17=>

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.στ'). Ληνός. Ανάκτηση Μάρτιος 26, 2016, από [listedmonuments.culture.gr:
http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6333&v17=](http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6333&v17=)

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.ζ). *Κτίριο του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών*. Ανάκτηση Μάρτιος 26, 2016, από [listedmonuments.culture.gr:
http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6343&v17=](http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=6343&v17=)

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.η). *Κτίριο της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου*. Ανάκτηση Μάρτιος 26, 2016, από [listedmonuments.culture.gr:
http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID_FEKYA=1137143362&v17=](http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID_FEKYA=1137143362&v17=)

Διαρκής Κατάλογος Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος. (χ.χ.θ). *Κτήρια του Στρατοπέδου Παύλου Μελά*. Ανάκτηση Απρίλιος 26, 2016, από [listedmonuments.culture.gr:
http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=1208863047&v17=](http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=1208863047&v17=)

Διαρκής Κατάλογος των Κυρηγμένων Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδας. (χ.χ.). Ανάκτηση Μάρτιος 28, 2016, από [http://listedmonuments.culture.gr/:](http://listedmonuments.culture.gr/)
http://listedmonuments.culture.gr/search_declarations.php

Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο. (χ.χ.). *Ματιές στο παρελθόν*. Ανάκτηση Μάρτιος 14, 2016, από [http://kaleidoscope.gr/:](http://kaleidoscope.gr/) <http://kaleidoscope.gr/a/synergasies-elia/>

ΕΚΤ. (2010, Οκτώβριος 11). *Συμπόσιο "Η Europeana" στην Ελλάδα*. Ανάκτηση Απρίλιος 4, 2016, από Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης: <http://archive.ekt.gr/news/releases/101011.htm>

ΙΜΕ. (χ.χ.). *Περιγραφή Έργου*. Ανάκτηση Μάιος 2, 2016, από [http://local.e-history.gr/:](http://local.e-history.gr/)
<http://local.e-history.gr/pages/viewpage.action?pageId=1933737>

Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης. (χ.χ.). *Η διαδρομή των Εβραίων στη Θεσσαλονίκη ανά τους αιώνες*. Ανάκτηση Μάιος 2, 2016, από [hri.org:](http://www.hri.org)
[http://www.hri.org/culture97/gr/eidika_programmata/koinothtes/jewish communit
y/#AA9](http://www.hri.org/culture97/gr/eidika_programmata/koinothtes/jewish_community/#AA9)

Καβακλή, Ε., & Μπακογιάννη, Σ. (2004). Διαχείριση της πληροφορίας στα μουσεία. *2ο Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας «Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς: Διαχείριση – Εκπαίδευση – Επικοινωνία»*. Μυτιλήνη. Ανάκτηση Μάιος 4, 2016, από ct.aegean.gr: http://www.ct.aegean.gr/people/vkavakli/MIS/14_ICM_2004.pdf

Καλεσοπούλου, Δ. (2014, Δεκέμβριος 22). *Παιδί και Μουσείο: Μια σχέση με πολλές διαστάσεις*. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από archaiologia.gr: <http://www.archaiologia.gr/blog/2014/12/22/%CF%84%CE%B1-%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%8D%CE%B3-13/>

Καραχάλης, Ν. (2012, Μάρτιος 12). Ν.Καραχάλης: Αποτελεσματικό εργαλείο για τον τουρισμό το branding τόπου. (Καραχάλης, Ν. συνέντευξη στην Π. Σουρτζή για το tourismpress.gr). Ανάκτηση Μάρτιος 2, 2016, από [tourismpress.g](http://tourismpress.gr): <http://tourismpress.gr/karachalis-branding>

ΚΔΒΜ. (2013, Ιανουάριος 22). *ΚΔΒΜ*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 17, 2016, από [gsae.edu.gr](http://www.gsae.edu.gr): <http://www.gsae.edu.gr/el/geniki-ekpaidefsi-enilikon/i-dia-viou-mathisis-stous-dimous/k-d-v-m-kentra-dia-viou-mathisis/mathe-gia-ta-kdvm>

ΚΜΣΤ. (χ.χ.). *Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για Λύκεια ΚΜΣΤ & Dot2dot*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 16, 2016, από [greekstatemuseum.com](http://www.greekstatemuseum.com): <http://www.greekstatemuseum.com/kmst/pressroom/article/1065.html>

Κοινοφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση. (2013, Δεκέμβριος). *Τοπική Ιστορία: Θεωρία και Μεθοδολογία για ερευνητικές και εκπαιδευτικές δράσεις*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 29, 2016, από [latsis-foundation.org](http://www.latsis-foundation.org): http://www.latsis-foundation.org/content/actions/action_287/inline/ell/actionInline_287_554caa0f74baf.pdf

Κουζέλη, Λ. (2014, Ιούνιος 16). Τζιλ Κάζινς: Τα τεκμήρια του Μεγάλου Πολέμου. *Το Βήμα*. Ανακτήθηκε Μάιος 2, 2016, από [tovima.gr](http://www.tovima.gr): <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=603236>

Κυπριακή Βιβλιοθήκη. (χ.χ.). *Europeana 1914-1918, 100 Χρόνια Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, Εικόνες, Επιστολές, Αναμνήσεις*. Ανάκτηση Απρίλιος 4, 2016, από moec.gov: <http://www.moec.gov.cy/politistikes yporiesies/archeia/europeana 1914 18 entypo.pdf>

Λεοτσίνης, Γ. (χ.χ.). *Τοπική ιστορία και διδακτική της ιστορίας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 1, 2016, από viokliron.gr: <http://www.viokliron.gr/documents/Τροκiki istoria kai didaktiki tis istorias.pdf>

Μονή Λαζαριστών. (χ.χ.). *Μονή Λαζαριστών*. Ανάκτηση Μάρτιος 15, 2016, από monilazariston.gr: <http://www.monilazariston.gr/39BB023F.el.aspx>

Μούλιου, Μ., & Μπούνια, Α. (1999, Μάρτιος). Εισαγωγή στη Μουσειολογία. *Αρχαιολογία και Τέχνες* (70), σ. 38. Ανάκτηση Μάρτιος 2, 2016, από archaiologia.gr: <http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/70-8.pdf>

Μπίλη, Β. (1995, Σεπτέμβριος). Μνημεία και εκπαίδευση: η συμβολή των δασκάλων. *Αρχαιολογία και Τέχνες* (56), σσ. 55-60. Ανάκτηση Μάρτιος 2, 2016, από archaiologia.gr: <http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/56-6.pdf>

Νάνου, Χ. (2015, Ιούνιος 1). Modern city: Μονή Λαζαριστών. *parallaxi*. Ανάκτηση Απρίλιος 2, 2016, από parallaximag.gr : <http://parallaximag.gr/parallax-view/modern-city-moni-lazariston>.

Ομάδα Εμπερογνωμόνων "ΚοινωνικέςΕπιστήμες-Ιστορία". (2011). *Τοπική Ιστορία - Οδηγός για τον Εκπαιδευτικό*. Αθήνα. Ανάκτηση Μάρτιος 15, 2016, από dide15.gresch.gr

<http://dide15.gresch.gr/attachments/article/455/%CE%A4%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1,%20%CE%92%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7%20%E2%80%94%20%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82%20%CE%93%CF%85%CE%BC%CE%BD%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BF%CF%85.pdf>

Ομάδα Εργασίας 5 του Minerva. (2005, Μάρτιος). *Αρχές ποιότητας για πολιτιστικούς δικτυακούς κόμβους: Οδηγός*. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από minervaeurope.org: http://www.minervaeurope.org/publications/qualitycommentary/qualitycommentary_el0504.pdf

Οδυσσεύς, ΥΠΠΟ. (χ.χ.). *Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης - Μόνιμες Εκθέσεις*. Ανάκτηση Απρίλιος 2, 2016, από [odysseus.culture.gr:](http://odysseus.culture.gr/)
http://odysseus.culture.gr/h/4/gh430.jsp?obj_id=14722

Οικονόμου, Μ. (1999, Σεπτέμβριος). Μουσεία για τους ανθρώπους ή τα αντικείμενα;. *Αρχαιολογία και Τέχνες*, σσ. 50-55. Ανάκτηση Μάρτιος 2, 2016, από [archaiologia.gr:](http://www.archaiologia.gr/)
<http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/72-12.pdf>

Οικονόμου, Μ. (2004). *Νέες Τεχνολογίες και Μουσεία: εργαλείο, τροχοπέδη ή σειρμός*;. Ανάκτηση Μάρτιος 15, 2016, από [makebelieve.gr.:](http://www.makebelieve.gr/)
http://www.makebelieve.gr/mr/teaching/UoA-MS/papers/EconomouMaria_2004.pdf

Ορφανίδη, Λ. (2003). *Εισαγωγή στη Μουσειολογία*. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου - Τμήμα Μεσογειακών σπουδών. Ανάκτηση Απρίλιος 3, 2016, από [neolithic.gr:](http://neolithic.gr/)
<http://neolithic.gr/pdf/museology.pdf>

Π.Λ.Ι. . (χ.χ.). *Εκπαιδευτικά προγράμματα*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 29, 2016, από [pli.gr:](http://www.pli.gr/)
<http://www.pli.gr/el/content/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1>

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (χ.χ.α). *Το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο με βάση τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και τα νέα βιβλία*. Ανάκτηση Μάρτιος 3, 2016, από [pi-schools.gr:](http://www.pi-schools.gr/)
http://www.pi-schools.gr/programs/epimorfosi/epimorfotiko_yliko/dimotiko/istoria.pdf

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (χ.χ.β). *Διαθεματικό Εννιαίο Πλάσιο Προγραμμάτων Σπουδών Ιστορίας*. Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2016, από [pi-schools.gr:](http://www.pi-schools.gr/)
http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/9deppsaps_Istorias.zip

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο . (χ.χ.γ). *Διαθεματικό Εννιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Πληροφορικής*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 15, 2016, από [pi-schools.gr:](http://www.pi-schools.gr/)
http://www.pi-schools.gr/lessons/computers/epps/18deppsaps_Pliroforikis.pdf

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2001). *Οδηγός για την Εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων - βιβλίο για τον καθηγητή*. Ανάκτηση Μάρτιος 10, 2016, από [pi-schools.gr:](http://www.pi-schools.gr/)

schools.gr: http://www.pi-schools.gr/download/programs/EuZin/books/odigos_eveliktis_kathigiti.pdf

Παπαδάκης, Σ., Φραγκούλης, Ι., Βελισσάριος, Α., & Φράγκος, Δ. (2003). Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας στο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο. Μία διδακτική προσέγγιση στα πλαίσια του διαθεματικού Προγράμματος Σπουδών. *2ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ*, σσ. 96-108. Σύρος, <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe706.pdf>

Παπαδόπουλος, Σ. (1999, Ιούνιος). Ο ρόλος του Μουσειολόγου - Μεταξύ "κοινών τόπων" και "ουτοπίας". *Αρχαιολογία και Τέχνες* (71), σσ. 44-47. Ανάκτηση Μάρτιος 8, 2016, από [www.archaiologia.gr: http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/71-12.pdf](http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/71-12.pdf)

Πούλιος, Ι. (2015). Διαχείριση Υλικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς Κοινωνία και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Στο Ι. Πούλιος, Μ. Αλιβιζάτου, Γ. Αραμπατζής, Α. Γιαννακίδης, Ν. Γ. Καραχάλης, Ε. Μάσχα, και συν., *Τοπική Κοινωνία και Βιώσιμη Ανάπτυξη. [ηλεκτρ. βιβλ. (σσ. 32-54)]*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2016, από [hdl.handle.net: http://hdl.handle.net/11419/2394](http://hdl.handle.net/11419/2394)

Προβολή της ταινίας «Δι' εγκαταστάσεως 1914» του Σπύρου Λαζαρίδη. (χ.χ.). Ανάκτηση Μάιος 3, 2016, από [cityportal.gr: http://cityportal.gr/articles_det1.asp?article_id=80330](http://cityportal.gr/articles_det1.asp?article_id=80330)

Ρεπούση, Μ. (2000α). Τοπικές ιστορίες στο σχολείο - Από το γενικό παρελθόν στο παρελθόν του τόπου. *Σύγχρονη Εκπαίδευση* (112), σσ. 97-108. Ανάκτηση Φεβρουάριος 3, 2016, από [dolihihnews.files.wordpress.com: https://dolihihnews.files.wordpress.com/2011/03/topikes-stories-sto-sxoleio.pdf](https://dolihihnews.files.wordpress.com/2011/03/topikes-stories-sto-sxoleio.pdf)

Ρεπούση, Μ. (2000β). Διδακτικές προσεγγίσεις της τοπικής Ιστορίας - Ιστορικό ερώτημα και ανάπτυξη σχεδίων εργασίας. *Φιλολόγος* (102), σσ. 590-606. Ανάκτηση Φεβρουάριος 3, 2016, από [users.auth.gr :http://users.auth.gr/marrep/PS_REPOUSI/EL/PUBLICATIONS/papers/didaktikes%20prosegiseis%20topikis%20istorias.pdf](http://users.auth.gr/marrep/PS_REPOUSI/EL/PUBLICATIONS/papers/didaktikes%20prosegiseis%20topikis%20istorias.pdf)

Ρεπούση, Μ. (2000γ). Εκπαιδευτικές διαδρομές στα ιστορικά μονοπάτια της πόλης της Θεσσαλονίκης. *Θεσσαλονικέων Πόλις* (3), σσ. 59-80. Ανάκτηση Φεβρουάριος 3, 2016, από users.auth.gr

:http://users.auth.gr/marrep/PS_REPOUSI/EL/PUBLICATIONS/papers/ekpaideytikes%20diadromes%20sti%20thessaloniki.pdf

Ρεπούση, Μ., & Τσιβάς, Α. (2003). Η Ιστορία διαφορετικά ή διαφορετική Ιστορία; ΤΠΕ & Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών: Συμβιωτικές Πρακτικές Διδασκαλίας και Μάθησης στην Ιστορία. 2ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ στην Εκπαίδευση, 9-11 Μαΐου, 2003 (σσ.188-200). Σύρος. Ανάκτηση Μάιος 2, 2016, από etpe.gr: <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe518.pdf>

Σακκά, Κ. (χ.χ.). *Η ιστορία στην εποχή του οπτικού πολιτισμού: Κινηματογράφος και διδασκαλία της ιστορίας. Νέα Παιδεία*, τ. 122, σ. 127-149. Ανάκτηση Ιούνιος 2016, από academia.edu:

https://www.academia.edu/903974/%CE%97_%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%A1%CE%99%CE%91_%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D_%CE%95%CE%A0%CE%9F%CE%A7%CE%97_%CE%A4%CE%9F%CE%A5_%CE%9F%CE%A0%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A5_%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%A4%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%

Ταμουτσέλη, Κ. (2003). *Το Μυλοτόπι της Πολίχνης - Εκπαιδευτικό υλικό για την περιβαλλοντική εκπαίδευση*. (Ε. Παπαδημητρίου, Επιμ.) Πολίχνη, Θεσσαλονίκη: Δήμος Πολίχνης. Ανάκτηση Φεβρουάριος 27, 2016, από env-edu.gr: <http://www.env-edu.gr/Documents/mylotopi-esoteriko.pdf>

Τζίμας, Σ. (2013). Τουρισμός της ξαπλώστρας. *Καθημερινή*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 15 2016, από kathimerini.gr: <http://www.kathimerini.gr/807167/opinion/epikairothta/politikh/toyrismos-ths-3aplwstras>.

Το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο με βάση τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και τα νέα βιβλία. (χ.χ.). Ανάκτηση Μάρτιος 28, 2016, από pi-schools.gr: http://www.pi-schools.gr/programs/epimorfosi/epimorfotiko_yliko/dimotiko/istoria.pdf

Το Ναύπλιο τον 19ο αιώνα. (χ.χ.). Ανάκτηση Μάρτιος 14, 2016, από yppo.gr: http://www.yppo.gr/5/g5161.jsp?obj_id=1573

Τμήμα Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης Υπηρεσίας Τεχνικών Έργων Κεντρικής Μακεδονίας, ΥΠΠΑ,2014, ΑΔΑ; 7ΜΡΟΓ-ΟΡΒ

Τσιβάς, Α. (2010). Στρατηγικές αξιοποίησης του ψηφιακού ιστορικού υλικού στο διαδίκτυο. Διδακτικές προτάσεις διερευνητικής ιστορικής μάθησης. *2ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Ημαθίας "Ψηφιακές και Διαδικτυακές εφαρμογές στην εκπαίδευση"*, (σφ. 1351-1366). Βέροια - Νάουσα. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από ekped.gr: <http://www.ekped.gr/praktika10/gen/122.pdf>

Τσιτιρίδης, Γ. (2014, Σεπτέμβριος 21). Οι ζωές των άλλων: Ο φύλακας στο Ζέιτενλικ. *paralaxi*. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2016, από parallaximag.gr: <http://parallaximag.gr/thessaloniki/prosopa/i-zoes-ton-allon-o-filakas-sto-zeitenl>.

Υ.Π.Ε.Θ. (χ.χ.). *Το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό με βάση τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και τα νέα βιβλία*. Ανάκτηση Μάρτιος 2, 2016, από [pi-schools.gr](http://www.pi-schools.gr): http://www.pi-schools.gr/programs/epimorfosi/epimorfotiko_yliko/dimotiko/istoria.pdf

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Γ/532/64683/19-11-2003. (χ.χ.). Ανάκτηση Μάρτιος 26, 2016, από listedmonuments.culture.gr: <http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID FEKYA=1217503928&v17=>

Χαλκιάδης, Α. (1910). *Μακεδονία : Βιλαέτια Θεσσαλονίκης - Μοναστηρίου*. Ανάκτηση Μάρτιος 22, 2016, από anemi.lib.uoc.gr: <http://anemi.lib.uoc.gr/metadata/f/7/e/metadata-01-0001414.tkl?dtab=m&search type=simple&search help=&display mode=overview&wf step=init&show hidden=0&number=10&keep number=&cclterm1=&cclterm2=&cclterm3=&cclterm4=&cclterm5=&cclterm6=&cclterm7=&cclterm8=&c>

Χοντολίδου, Ε. (1999). *ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟΤΗΤΑΣ*. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2016, από [komvos.edu.gr](http://www.komvos.edu.gr): <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/thematikes/3/index.htm>

Χριστοδούλου, Χ. (2008). *ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ: ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, 1980-2000* (Τόμ. Α.Π.Θ.: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/23577#page/1/mode/2up>).

Πλαστήρα, Ε. (2014). Behavioural modeling in online auctions using data analysis.

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών "Ανέμη". (χ.χ.). *Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών "Ανέμη"*. Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2016, από [anemi.lib.uoc.gr](http://anemi.lib.uoc.gr/?lang=el): <http://anemi.lib.uoc.gr/?lang=el>

Ψηφιακοί πολιτιστικοί Θησαυροί στο Διαδίκτυο. (2009, Μάρτιος - Απρίλιος). *Καινοτομία Έρευνα & Τεχνολογία* (71), σσ. 18-23. Ανάκτηση Απρίλιος 12, 2016, από http://www.ekt.gr/sites/ekt-site/files/magazine/feature-files/afierwma71_PshfiakoiPolitistikoiThisauroi.pdf

Anderson, J., Flinders University, Van Weert, T., & Chair of IFIP Working Party. (2002). *Information and Communication - Technology in Education - A Curriculum for Schools and Programme of Teacher Development*. France: UNESCO. Ανάκτηση Μάρτιος 5, 2016, από [unesco.org](http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001295/129538e.pdf): <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001295/129538e.pdf>

Athens walking tours. (χ.χ.). *Athens walking tours*. Ανάκτηση Μάρτιος 15, 2016, από [athenswalkingtours.gr](http://www.athenswalkingtours.gr/): <http://www.athenswalkingtours.gr/>

Autor. (χ.χ.). Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από [mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr](http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr): <http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/pages/recherche/bases/autor.html>

Avon Local History & Archeology. (χ.χ.). *Avon Local History & Archeology*. Ανάκτηση Απρίλιος 2016, από [alha.org.uk](http://www.alha.org.uk/aboutus.html): <http://www.alha.org.uk/aboutus.html>

Bamberger, M. (2014, Ιανουάριος 16). *Conférence inaugurale : la Médiathèque de l'architecture et du patrimoine, un nouvel équipement au service de la recherche*. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από Ecole doctorale: http://ed-histart.univ-paris1.fr/documents/file/Conference%20inaugurale%202016%20janvier%202014_1.pdf

Bibliothek. (χ.χ.). Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από [mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr](http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr): <http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/pages/recherche/bases/bibliothek.html>

Cambridge Dictionaries Online. (χ.χ.). *aggregator*. Ανάκτηση Μάιος 1, 2016, από dictionary.cambridge.org: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/aggregator>

Carletti, L., McAuley, D., Price, D., Giannachi, G., & Benford, S. (April 17-20, 2013). Digital Humanities and Crowdsourcing: An Exploration. *The annual conference of Museums and the Web*. Portland, Or, USA. In *Museums and the Web 2013*, N. Proctor & R. Cherry (eds). Silver Spring. Published February 5, 2013. Ανάκτηση Μάιος 10, 2016, από mw2013.museumsandtheweb : <http://mw2013.museumsandtheweb.com/>

Cornwall Family History Society. (χ.χ.). *Cornwall Family History Society*. Ανάκτηση Απρίλιος 16, 2016, από cornwallfhs.com: <http://www.cornwallfhs.com/>

Council of Europe. (2005). *Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society*. Ανάκτηση Μάιος 2, 2016, από rm.coe.int: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680083746>

Culture8. (χ.χ.). *Καστοριά, Ιστορία - Τέχνη - Πολιτισμός*. Ανάκτηση Μάρτιος 15, 2016, από culture8.gr: <http://www.culture8.gr/announcements.php>

De Stefani, E. (2014, Σεπτέμβριος 27). *Pioneers of the digital realm: MoMA goes digital*. Ανάκτηση Μάρτιος 8, 2016, από labgov.it: <http://www.labgov.it/2014/09/27/pioneers-of-the-digital-realm-moma-goes-digital/>

dot2dot. (χ.χ.). *dot2dot - δράσεις - διαδρομές*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 15, 2016, από dot2dot.gr:

<http://www.dot2dot.gr/%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82/%CE%B8%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%BA%CE%B7/>

eTwinning. (χ.χ.α). *eTwinning*. Ανάκτηση Απρίλιος 12, 2016, από etwinning.net: <https://www.etwinning.net/el/pub/index.htm>

eTwinning. (χ.χ.β). *Τι είναι το eTwinning*. Ανάκτηση Απρίλιος 12, 2016, από etwinning.net: [https://www.etwinning.net/el/pub/discover/what is etwinning.htm](https://www.etwinning.net/el/pub/discover/what%20is%20etwinning.htm)

eTwinning, 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο. (2014). Αξιοποίηση των ΤΠΕ στα συνεργατικά σχολικά προγράμματα. *1ο Πανελλήνιο Συνέδριο eTwinning «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στα συνεργατικά σχολικά προγράμματα»* Πάτρα 14, 15, 16 Νοεμβρίου 2014 υπό την Αιγίδα

του Υ.ΠΑΙ.Θ. Ανάκτηση Μάιος 8, 2016, από [conf2014.etwinning.gr:
http://conf2014.etwinning.gr/images/praktika/praktika.pdf](http://conf2014.etwinning.gr:conf2014.etwinning.gr/images/praktika/praktika.pdf).

Estermann, B. (2014). Diffusion of Open Data and Crowdsourcing among Heritage Institutions: Results of a Pilot Survey in Switzerland. *Journal of theoretical and applied electronic commerce research*, 9 (3), σσ. 15-31. Ανάκτηση Μάιος 8, 2016, από [scielo.cl:
http://dx.doi.org/10.4067/S0718-18762014000300003](http://dx.doi.org/10.4067/S0718-18762014000300003)

European Commission. (2008, Νοέμβριος 20). *Η Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη "Europeana", τώρα σε απευθείας σύνδεση*. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από [http://europa.eu/:](http://europa.eu/)

https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiYr-ysvPMAhVqI8AKHUTNCmgQFggaMAA&url=http%3A%2F%2Feuropa.eu%2Frapid%2Fpress-release_IP-08-1747_el.pdf&usq=AFQjCNEX5mdWqcV8WModoau_3ZVM5-jiPg&sig2=Fcmt-SgjRpnEwE1kiXb4kQ&bvm=bv.122676328,d.ZGg

Europeana. (χ.χ.α). Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από [Europeana 1914-1918:
http://www.europeana1914-1918.eu/el/about](http://www.europeana1914-1918.eu/el/about)

Europeana. (χ.χ.β). Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από [Europeana 1914-1918
http://www.europeana1914-1918.eu/el/contributor](http://www.europeana1914-1918.eu/el/contributor)

Kalamazoo Public Library. (χ.χ.α). *Kalamazoo Public Library*. Ανάκτηση Απρίλιος 16, 2016, από [kpl.gov: http://www.kpl.gov](http://www.kpl.gov)

Kalamazoo Public Library. (χ.χ.β). *Local History Online: KPL Digital Collections*. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2016, από [kpl.gov: http://www.kpl.gov/local-history/online/](http://www.kpl.gov/local-history/online/)

Kalamazoo Public Library. (χ.χ.γ). *All About Kalamazoo History*. Ανάκτηση Απρίλιος 16, 2016, από [kpl.gov: http://www.kpl.gov/local-history/all-about-kalamazoo/](http://www.kpl.gov/local-history/all-about-kalamazoo/)

La Médiathèque de l'architecture et du patrimoine. (χ.χ.). *La Médiathèque de l'architecture et du patrimoine*. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από [Μέdiathèque de l'architecture et du patrimoine \(MAP\):
http://www.mediathèque-patrimoine.culture.gouv.fr/pages/decouvrir/qui_sommes_nous/MAP.html](http://www.mediathèque-patrimoine.culture.gouv.fr/pages/decouvrir/qui_sommes_nous/MAP.html)

Lee, J. K. (2002, Αύγουστος). Digital History in the History / Social Studies Classroom. *The History Teacher*, 35 (4), (Aug., 2002) pp. 503-517. DOI: 10.2307/1512472

Les Archives municipales d'Orléans. (χ.χ.α). *Les Archives municipales d'Orléans*. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2016, από archives.orleans.fr: <http://archives.orleans.fr/>

Les Archives municipales d'Orléans. (χ.χ.β). *Enigmes résolues*. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2016, από archives.orleans.fr:
<http://archives.orleans.fr/article.php?larub=140&titre=enigmes-resolues>

Les Archives municipales d'Orléans. (χ.χ.γ). *Espace pédagogique*. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2016, από archives.orleans.fr:
<http://archives.orleans.fr/article.php?larub=64&titre=espace-pedagogique>

Lotherington, H., & Ronda, N. (2010). Gaming geography: Educational games and literacy development in the Grade 4 classroom. *Canadian Journal Of Learning And Technology / La Revue Canadienne De L'Apprentissage Et De La Technologie*, 35(3). Retrieved from: <http://www.cjlt.ca/index.php/cjlt/article/view/542>

Louvre. (χ.χ.). *Illyrian-style Helmet*. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από louvre.fr: <http://www.louvre.fr/en/oeuvre-notices/illyrian-style-helmet>

Médiathek. (χ.χ.). *Médiathek*. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr: <http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/pages/recherche/bases/mediathek.html>

Mémoire. (χ.χ.). Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr: <http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/pages/recherche/bases/memoire.html>

Merimee. (χ.χ.). Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr: <http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/pages/recherche/bases/merimee.html>

Minerva. (2004). *About Minerva*. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από minervaeurope.org: <http://www.minervaeurope.org/whatis.htm>

Nora, P. (χ.χ.). *Between Memory and History*. Ανάκτηση Ιούνιος 15, 2016, από ieas.unideb.hu: http://ieas.unideb.hu/admin/file_7422.pdf

Oomen, J., & Aroyo, L. (2011). Crowdsourcing in the Cultural Heritage Domain: Opportunities and Challenges. *Proceedings of the Fifth Communities and Technologies Conference 2011* (σσ. 138-149). Brisbane, Australia: ACM and The International Institute for Socio-Informatics. doi>[10.1145/2103354.2103373](https://doi.org/10.1145/2103354.2103373)

Palissy. (χ.χ.). Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr: <http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/pages/recherche/bases/palissy.html>

Patel, S. K., Rathod, V. R., & Prajapati, J. B. (2011, Μάιος). Performance Analysis of Content Management Systems- Joomla, Drupal and WordPress. *International Journal of Computer Applications* , 21 (4), σσ. 39-43. Ανάκτηση Απρίλιος 20, 2016, από ijcaonline.org: <http://www.ijcaonline.org/volume21/number4/pxc3873373.pdf>

The Rembrandt Database. (χ.χ.). *About The Rembrandt Database*. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2016, από rembrandt database.org: <http://www.rembrandtdatabase.org/Rembrandt/cms/about>

The Seattle Times Company. (χ.χ.). *150 Years Seattle by and by*. Ανάκτηση Απρίλιος 16, 2016, από old.seattletimes.com: http://old.seattletimes.com/news/local/seattle_history/

Vergo, P. (1999, Μάρτιος). Επανεξέταση της "Νέας Μουσειολογίας". *Αρχαιολογία και Τέχνες* (70), σσ. 50-52. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από archaiologia.gr: <http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/70-11.pdf>

Verleyen, J. (2009, 9-10). *Building Europeana v1.0:towards a Large-Scale Content Ingestion* Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2016, από lekythos.library.ucy.ac.cy: <http://lekythos.library.ucy.ac.cy/bitstream/handle/10797/14038/ECDL098.pdf?sequence=1>

Wickett, K. M., Doerr, M., Meghini, C., Isaac, A., & Fenlon, K. (2014, Μάιος - Ιούνιος). Representing Cultural Collections in Digital Aggregation and Exchange Environments. *D-Lib Magazine* , 20 (5/6). Doi:10.1045/may2014-wickett

ww2istories. (χ.χ.α). *ιστορίες για τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο*. Ανάκτηση Μάιος 2, 2016, από ww2istories: <http://ww2istories.gr/index.php?id=4>

ww2istories.gr. (χ.χ.β). *Ιστορίες για τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο*. Ανάκτηση Μάρτιος 2, 2016, από ww2istories.gr: <http://ww2istories.gr/index.php>

Παράρτημα Α

Φωτογραφίες σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος Δήμου Παύλου Μελά, που απεικονίζουν την υφιστάμενη κατάσταση

A.1 Κτίριο του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών, στη Σταυρούπολη(Μονή Λαζαριστών) (Κτίριο του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών)

Εικόνα 2. Άποψη του Κτιρίου του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών, στη Σταυρούπολη (Μονή Λαζαριστών) (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Μάιος 2016)

Εικόνα 3 Άποψη του Κτιρίου του Ιεροσπουδαστηρίου των Λαζαριστών, στη Σταυρούπολη (Μονή Λαζαριστών) (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016)

A.2 Κτίριο της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου

Εικόνα 4. Άποψη του κτιρίου της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Μάιος 2016)

Εικόνα 5. Άποψη του κτιρίου της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Μάιος 2016)

Εικόνα 6. Άποψη του κτιρίου της Μονής Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Μάιος 2016)

A.3 Βυζαντινοί Νερόμυλοι

Εικόνα 7. Άποψη από την περιοχή των Βυζαντινών Νερόμυλων(φωτ. Θεοχαρίδου Ά., Απρίλιος 2016)

Εικόνα 8. Άποψη από την περιοχή των Βυζαντινών Νερόμυλων(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016)

Εικόνα 9 . Άποψη από την περιοχή των Βυζαντινών Νερόμυλων(φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016)

A.4 Στρατόπεδο Παύλου Μελά

Εικόνα 10. Άποψη του Οθωμανικού τεμένους Χασάν Φεχμί Πασά στον ιστορικό τόπο του στρατοπέδου Παύλου Μελά (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016)

Εικόνα 11. Άποψη από το ένα εκ των κηρυγμένων νεότερων μνημείων του στρατοπέδου Παύλου Μελά (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016)

Α.5 Αρχαιολογικός χώρος Νεολιθικής Περιόδου πλατείας Κουντουριώτου

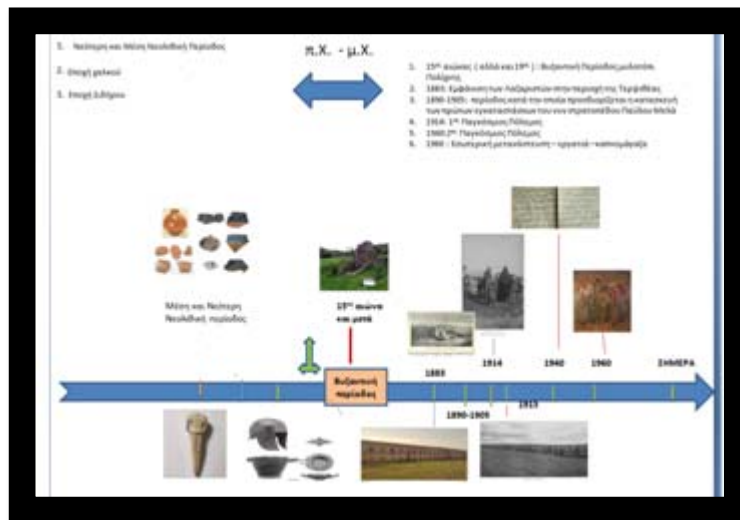
Εικόνα 12. Άποψη της πλατείας Κουντουριώτου (φωτ. Θεοχαρίδου Α., Απρίλιος 2016)

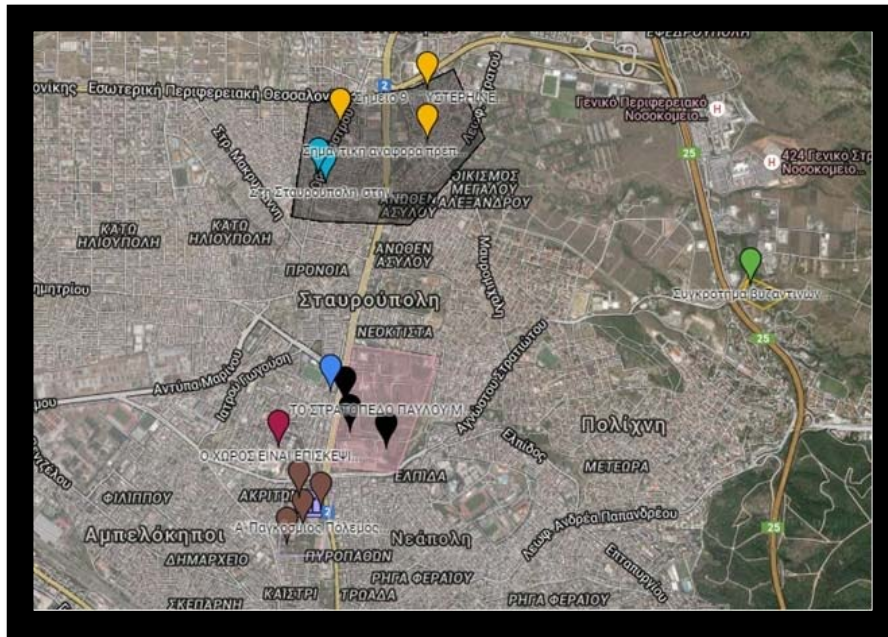
Εικόνα 13. Άποψη της πλατείας Κουντουριώτου από το Google Earth (ημερομηνία ανάκτησης 10 Φεβρουαρίου 2016)

Παράρτημα Β

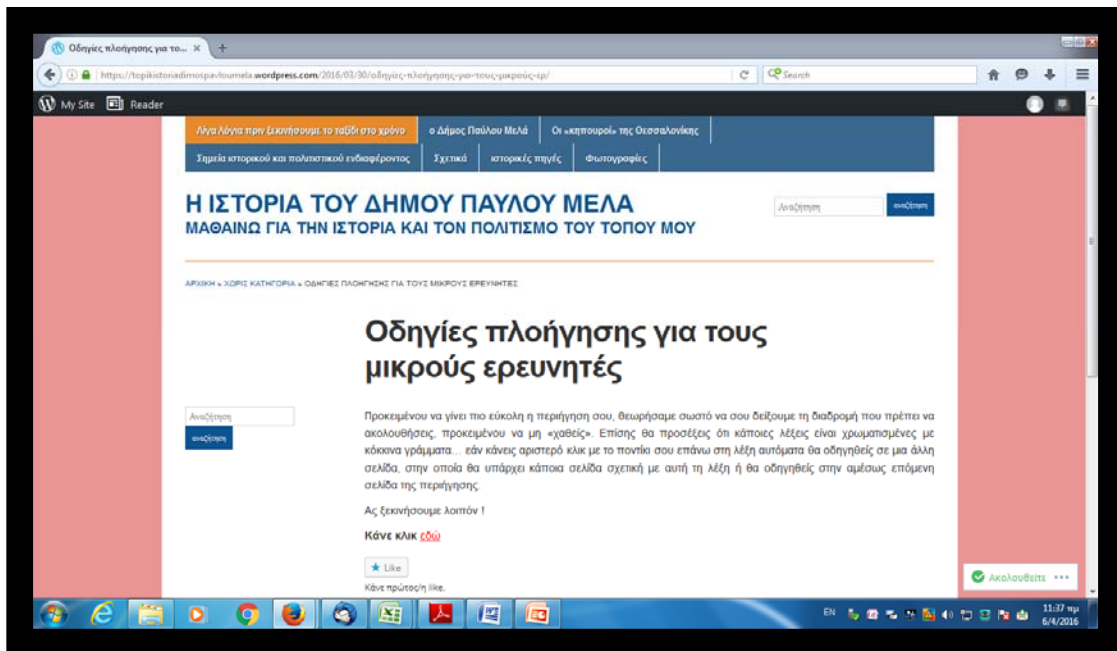
Screenshots (Περιγραφή λειτουργίας ιστοτόπου με εικόνες)

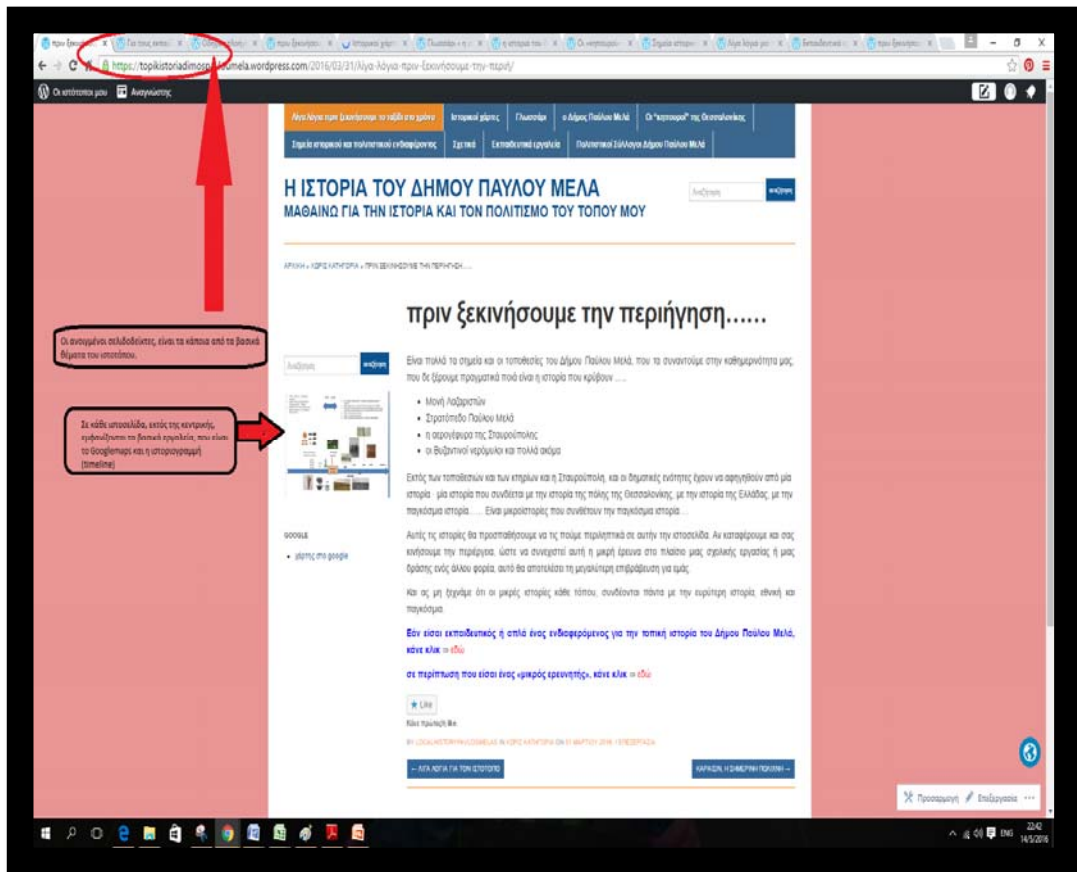
Εικόνα 14. Η χρονογραμμή (timeline)

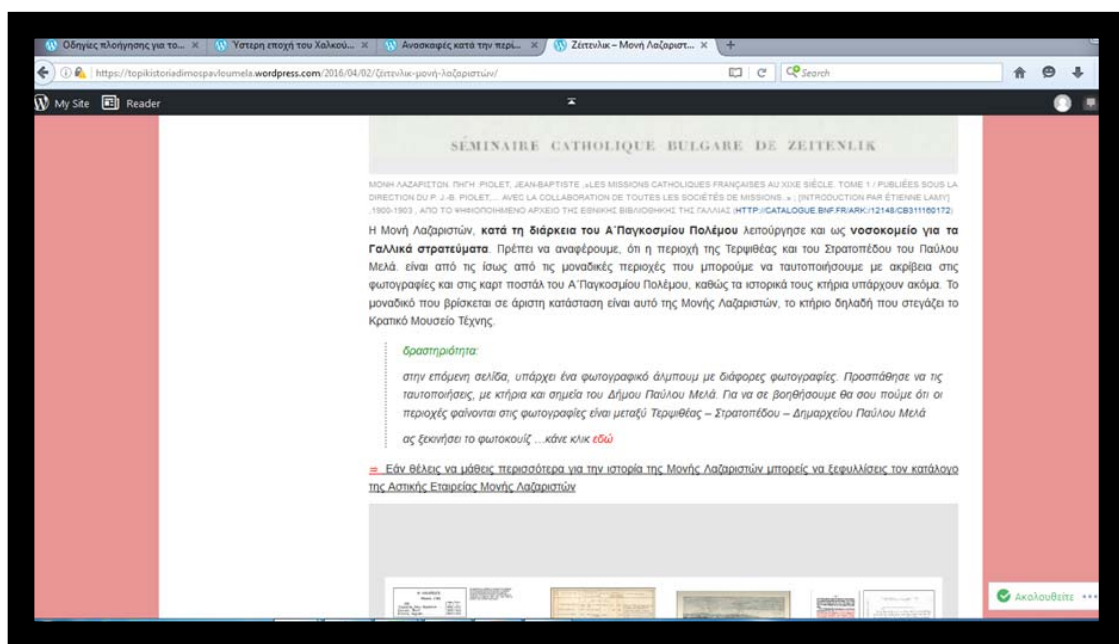
Εικόνα 15 Αποτύπωση στο Google maps, των σημείων πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά

Εικόνα 16. Οδηγίες για την πλοήγηση στον ιστότοπο

Εικόνα 17 Λεπτομέρεια στην οποία είναι εμφανής μέρος της θεματολογίας του ιστοτόπου

Εικόνα 18 Μαθησιακή δραστηριότητα σε σχέση με τις φωτογραφίες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Εικόνα 19. Δημιουργία πάζλ για τις ανάγκες της ιστοσελίδας

Παράρτημα Γ

Συνεντεύξεις

Γ.1 Συνέντευξη νο.1: Δάσκαλος σε Δ. Σ. της Πολίχνης

1	<p><u>ερώτηση</u>: Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι.</p>
2.	<p><u>ερώτηση</u>: Έχετε ασχοληθεί ποτέ με τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Προσωπικά όχι, αλλά έχει δουλευτεί από συνάδελφο, πρόγραμμα σχετικό με την ιστορία της περιοχής (Πολίχνη).</p>
3.	<p><u>ερώτηση</u>: Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι δε χρησιμοποιώ.</p>
4.	<p><u>ερώτηση</u>: Χρησιμοποιείτε στο μάθημα της ιστορίας οπτικοακουστικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι χρησιμοποιώ. Αλλά πρέπει, πρέπει να σημειώσω, σε ότι αφορά τη χρήση υλικού από την περιοχή ότι είναι περισσότερο δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία, για κάποιον δάσκαλο που δεν είναι κάτοικος της περιοχής. Οι δάσκαλοι που είναι κάτοικοι γνωρίζουν γενικώς πού πρέπει να απευθυνθούν προκειμένου να αντλήσουν πληροφοριακό υλικό.</p>
5.	<p><u>ερώτηση</u>: Σας έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Πρόσφατα όχι. Μόνο πολύ παλιά για τους Βυζαντινούς Νερόμυλους .</p>
6.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p>

	<u>απάντηση:</u> Όχι, δε γνωρίζω τίποτα σχετικό.
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Πιστεύετε ότι η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής, αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση:</u> Νομίζω ότι συμβάλει στο να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται, έστω και λίγο, διαφορετικά την περιοχή όπου κατοικούν και αυτό μπορούμε να το θεωρήσουμε ως θετικό. Και να την επαναξιολογήσουν θετικά και να την αγαπήσουν περισσότερο. Τα μνημεία, η ύπαρξη τους δίνει άλλη διάσταση στην οπτική των παιδιών για τον τόπο που κατοικούν.</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με την χρήση υλικού που αφορά στην περιοχή που μένουν;</p> <p><u>απάντηση:</u> Πάντα όταν κάτι από το μάθημα σχετίζεται με τον περιβάλλοντα χώρο των παιδιών, η αντίδραση είναι θετική και αποκτά η μαθησιακή διαδικασία μία άλλη υπόσταση.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Θετικά, αρκεί να μπορούν να τις κατανοήσουν εύκολα. Ιδιαίτερα με το οπτικοακουστικό υλικό και επίσης αν η πληροφορία είναι λίγο πρωτότυπη και τους κεντρίσει το ενδιαφέρον.</p>
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματά σας;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι.</p>
12.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να αφορούν στην ιστορία μιας περιοχής και να έχουν και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση:</u> Συνήθως οι μεγάλες πόλεις και οι τουριστικοί προορισμοί έχουν</p>

	ιστοσελίδες που αναφέρονται στην ιστορία της περιοχής.
13.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι, συνδέονται με την ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης στο σύνολο της, εκτός από αυτά που έχουν «δουλέψει» με θέματα σχετικά με την τοπική ιστορία και έχει αλλάξει ως ένα σημείο η αντίληψη τους.</p>
	Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση
	<p>Ο ιστότοπος είναι πολύ καλός, γιατί βοηθά τον δάσκαλο, και όποιον άλλο ενδιαφερόμενο να έχει ολοκληρωμένη εικόνα της τοπικής ιστορίας. Ενισχύει την έρευνα για την εύρεση πληροφοριακού υλικού. Νομίζω ότι αποτελεί έναν καλό οδηγό για τον εκπαιδευτικό προκειμένου να ξεκινήσει την έρευνα του. Πολλά από αυτά που υποδεικνύονται δεν είναι γνωστά.</p> <p>Ο ιστότοπος συνδέει την ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά σε μια σελίδα, με συνοχή και λογική σειρά. Κάτι τέτοιο θα έπρεπε να υπάρχει ως σελίδα σε κάθε Δήμο. Τα υποδεικνυόμενα εργαλεία, χάρτης και το time line είναι πάρα πολύ βοηθητικά. Αυτού του τύπου ο ιστότοπος θα έπρεπε να γίνει από κάθε Δήμο ή από κάθε Μητρόπολη, καθώς και οι Μητροπόλεις έχουν αρκετό αρχειακό υλικό και ασχολούνται πολλές φορές με θέματα τοπικής ιστορίας. Το γεγονός ότι αποτυπώνεται όλη η ιστορία του Δήμου συγκεντρωτικά συνοπτικά και αποδίδεται ενιαία συνδεόμενη με τις δημοτικές ενότητες, στη συνέχεια του χρόνου, αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο. Τα μεγάλα παιδιά, με την βοήθεια των δασκάλων θα μπορούν να λειτουργήσουν ως ερευνητές και να αποκομίσουν πληροφορίες για τις εργασίες τους, μπαίνοντας στη διαδικασία αξιολόγησης των πηγών. Οι χάρτες, το ψηφιοποιημένο αρχειακό υλικό, καλό θα ήταν να έχουν μία αντιπαραβολή με το σήμερα, προκειμένου να γίνεται κατανοητή η αντιπαραβολή του παρελθόντος με το παρόν.</p>

Γ2 Συνέντευξη νο.2: Δασκάλα σε Δ. Σ. της Πολίχνης

1.	<p><u>ερώτηση</u>: Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι, εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες.</p>
----	---

2.	<p><u>ερώτηση</u>: : Έχετε ασχοληθεί ποτέ με τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι, δεν έτυχε ακόμα, γιατί πάντα έχω μικρές τάξεις και έχω μικρή, σχετικά, προϋπηρεσία.</p>
3.	<p><u>ερώτηση</u>: Χρησιμοποίησατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά, και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι.</p>
4.	<p><u>ερώτηση</u>: Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση, στο σχολείο, από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό (βιβλιογραφία κτλ) που να αφορά στο Δήμο Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Από όσο γνωρίζω, όχι.</p>
5.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι, δεν έχει πέσει κάτι στην αντίληψη μου. Ούτε έχω βρει κάτι σχετικό στο διαδίκτυο ως τώρα.</p>
6.	<p><u>ερώτηση</u>: Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση</u>: Αν και δεν έχω εμπειρία από σχετική πρακτική εφαρμογή σε τάξη, πιστεύω ότι είναι λογικό να επηρεαστούν σε ένα βαθμό τα παιδιά, καθώς αντιλαμβάνονται, ότι πολλά από τα πράγματα που διδάσκονται αναφέρονται και στην περιοχή που μένουν.</p>
7.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι, δεν έχει πέσει κάτι στην αντίληψη μου. Ούτε έχω βρει κάτι σχετικό στο διαδίκτυο ως τώρα.</p>
8.	<p><u>ερώτηση</u>: Κατά τη διδασκαλία της ιστορίας χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι φυσικά , φυσικά , όποτε κρίνεται απαραίτητο για το μάθημα.</p>

9.	<p><u>ερώτηση</u>: Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση</u>: Γενικά τα παιδιά λειτουργούν θετικά, ειδικά με τη χρήση οπτικοακουστικού υλικού, καθώς δίνεται μια άλλη υπόσταση στο μάθημα και μια ευκαιρία για προβληματισμό και συζήτηση. Εννοείται πάντα, ότι οι πηγές είτε κείμενα είτε φωτογραφίες κ.τ.λ. υπόκεινται σε επεξεργασία, εφόσον κρίνεται απαιτητό, προκειμένου να γίνουν πιο κατανοητές από τα παιδιά. Οι φωτογραφίες, τα βίντεο και το ηχητικό υλικό είναι αυτά που τους είναι συνήθως πιο ευχάριστα.</p>
10.	<p><u>ερώτηση</u>: Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι, γιατί οι μαθητές μου είναι μικροί και δε θεωρώ το διαδίκτυο ασφαλές περιβάλλον. Εκτός αυτού είναι πολύ μικροί για να μπουν από μόνοι τους στην ερευνητική διαδικτυακή διαδικασία.</p>
11.	<p><u>ερώτηση</u>: Εάν υπήρχε, σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματά σας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Φυσικά.</p>
12.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση</u>: Από όσο γνωρίζω, συνήθως οι περιοχές με έντονο τουριστικό ενδιαφέρον καθώς και οι περιοχές στις οποίες έχουν συμβεί ιστορικά γεγονότα έχουν ιστοσελίδα με σχετικές αναφορές.</p>
13.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση</u>: Έχω την αίσθηση ότι συνδέονται με την ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης στο σύνολο της, λόγω των ιστορικών χώρων και μνημείων που είναι ορατά, αλλά και λόγω του ότι σε αυτά γίνονται οι περισσότερες αναφορές.</p>
	Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση
	Καθώς δεν είμαι κάτοικος της περιοχής, δεν γνώριζα ότι υπάρχει τέτοιο ιστορικό

	<p>παρελθόν στο Δήμο Παύλου Μελά. Επίσης μου κάνει εντύπωση το γεγονός, ότι υπάρχουν σχετικά εκθέματα στο Λούβρο. Έχω επισκεφθεί το Λούβρο και δεν είδα αυτά τα εκθέματα παρότι είχα ζητήσει από τον ξεναγό να δώσει προτεραιότητα στα εκθέματα τα ελληνικά και ιδιαίτερα να μας πει εάν υπάρχει κάτι σχετικό από τη Θεσσαλονίκη. Ευχαρίστως θα χρησιμοποιούσα μία τέτοια ιστοσελίδα προκειμένου να αντλήσω υλικό για τα μαθήματα μου, αλλά και να την προτείνω σε μαθητές, μεγαλύτερης ηλικίας, για να δουλέψουν με το υλικό της.</p>
--	--

Γ.3 Συνέντευξη νο.3: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Πολίχνης

1.	<p><u>ερώτηση</u>: Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;</p> <p><u>απάντηση</u>: Πάρα πολύ, όσο είναι δυνατό και όσο μας το επιτρέπουν τα μέσα που έχουμε στο σχολείο, που θεωρούνται πλέον απαρχαιωμένα...</p>
2.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι η αφήγηση ενός μαθήματος, μέσω της εικόνας, του ήχου και άλλων μέσων, βοηθά τα παιδιά; Πώς αντιδρούν με τη χρήση τους;</p> <p><u>απάντηση</u>: Δεν το συζητούμε αυτό.... Το θεωρούμε πλέον δεδομένο....Πρέπει να συμβαίνει και να γίνεται. Γιατί, και τα διάφορα σεμινάρια που κάναμε πριν κανά δύο χρόνια, όταν γινόταν τέτοιες δράσεις, πάντοτε έλεγαν ότι πρέπει να εμπλουτιστεί η μαθησιακή διαδικασία, με εικόνα, βίντεο, ακόμα και δράση θεατρική όταν υπάρχει χρόνος... ιδίως στο μάθημα της ιστορίας και για τα υπόλοιπα δε το συζητάμε ακόμα και στο μάθημα της γεωγραφίας, έτσι όπως το διδάσκουμε εμείς ή και για ιστορία της τρίτης και τετάρτης τάξης, η αφορμή το να σχολιάσεις την εικόνα είναι πάρα πολύ σημαντική και πιο ευχάριστη στα παιδιά από το να διαβάσεις μόνο απλά ένα κείμενο. Όπως επίσης και ο σχολιασμός του κειμένου μετά, με τη βοήθεια της εικόνας....Η χρήση των ιστορικών πηγών, σε βοηθά στο να εξετάσεις το κείμενο και να διαπιστώσεις εάν έχουν όντως σχέση με αυτά που σου λέει ο συγγραφέας ή εσύ έχεις σκεφτεί κάποια πράγματα που δεν έχει δώσει ο συγγραφέας αλλά και αυτά είναι σωστά; Σκοπός είναι η καλλιέργεια της κριτικής προσέγγισης αλλά αυτό είναι δύσκολο στα μικρά παιδιά, όμως σιγά - σιγά μπαίνουν σε μία διαδικασία, αργά αλλά είναι ένα βήμα μπροστά.</p>
3.	<p><u>ερώτηση</u>: Βρίσκετε πηγές που αφορούν το Δήμο Παύλου Μελά, προκειμένου να το χρησιμοποιήσετε ως υλικό;</p>

	<p><u>απάντηση:</u> Βρήκαμε αρκετά πράγματα, όχι τόσο για το Δήμο Παύλου Μελά όσο περισσότερο για την πόλη της Θεσσαλονίκης στο σύνολο της. Αυστηρά για την τοπική ιστορία, όχι.</p>
4.	<p><u>ερώτηση:</u> Χρησιμοποιείτε στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά, υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Αναλόγως των απαιτήσεων του μαθήματος. Όποτε υπάρχουν σχετικά στοιχεία, γίνονται αναφορές.</p>
5.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν βρίσκετε υλικό που να αφορά στο Δήμο Παύλου Μελά, το χρησιμοποιείτε στα μαθήματα σας.</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, φυσικά...Έτσι προσελκύεται περισσότερο το ενδιαφέρον των μαθητών, όταν είναι για το Δήμο τους, νομίζω ότι τους τραβά περισσότερο το ενδιαφέρον αλλά και εμάς σαν δασκάλους για να τους δώσουμε περισσότερα πράγματα.</p>
6.	<p><u>ερώτηση:</u> Το υλικό το συνδυάζετε και με επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, αυτό είναι το καλύτερο αλλά ενέχει και κάποιες δυσκολίες λόγω της όλης διαδικασίας (είναι αυστηρά εννέα στον αριθμό) αλλά και λόγω των χρημάτων. Για να πάμε για παράδειγμα στους Νερόμυλους, που πήγαμε πρόσφατα, πήγαμε με τη βοήθεια του Δήμου που μας παρείχε το λεωφορείο, γιατί η περιοχή είναι λίγο απρόσιτη λόγω του περιφερειακού²³.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Στους Νερόμυλους πήγατε από δική σας πρωτοβουλία ή ενημερωθήκατε πρόσφατα από το Δήμο;</p> <p><u>απάντηση:</u> Από δική μας. Είχαμε κάνει ένα σεμινάριο πριν από πολλά χρόνια, όταν δεν είχαν αναδειχθεί ακόμα οι Νερόμυλοι. Μας είχαν δώσει τότε και ένα ντοσιέ σχετικό με υλικό που βρίσκεται στο σχολείο μας και τώρα. Τότε ήταν δύσκολη η πρόσβαση και εκείνη την περίοδο δεν είχαμε ενδιαφερθεί γιατί κάναμε τότε άλλα πράγματα, αλλά φέτος ασχοληθήκαμε γιατί είπαμε να κάνουμε κάτι διαφορετικό.</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει σχετικό εκπαιδευτικό που αφορά στην περιοχή του</p>

²³ Περιφερειακή οδός Θεσσαλονίκης

	<p>Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Τώρα που ψάχναμε για το project, το βίντεο - ντοκιμαντέρ, έγινε με το σκεπτικό ότι δεν υπάρχει σχετικό οπτικοακουστικό υλικό στο διαδίκτυο, σε αυτή τη μορφή, που να αφορά στο θέμα. Το βίντεο τώρα δεν είναι άκρως επιστημονικό, είναι ένα υλικό που δημιουργήθηκε αποκλειστικά από τα παιδιά και τα κείμενα είναι των παιδιών. Εμείς το μόνο που κάναμε είναι να επιμεληθούμε την έκφραση εάν κάπου δεν ήταν καλή. Έτσι "ανεβάσαμε" το βίντεο στο διαδίκτυο ώστε να αναδεχθεί αυτή η περιοχή που δεν την ξέρει κανένας.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Το θέμα του ντοκιμαντέρ ποιά είναι;</p> <p><u>απάντηση:</u> " Το ιστορικό παρελθόν του τόπου μας, αποκαλύπτει τα μυστικά του (Βυζαντινοί Νερόμυλοι της Πολίχνης)".</p>
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Έχετε προσεγγίσει κάποιον επιστημονικό φορέα, εφορία αρχαιοτήτων, προκειμένου να βρείτε υλικό;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι, αλλά μας μίλησε η υπάλληλος του Δήμου, κα Συμαλίδου. Βέβαια, είχε προηγηθεί μία παρουσίαση της συνεργάτιδας - συναδέλφου κας Ελένης Κοκκίνη, με την οποία δόθηκε στα παιδιά όλο το ιστορικό πλαίσιο της περιοχής. Η κυρία Συμαλίδου μας ξενάγησε στους Νερόμυλους, συζητήσαμε σχολιάσαμε, τα παιδιά έβγαλαν φωτογραφίες, βίντεο, το υλικό δηλαδή που θα χρησιμοποιούσαμε για τις εργασίες τους. Η ενημέρωση που μας έγινε ήταν πάρα πολύ καλή, πράγματα που δεν τα είχαμε πει εμείς στα παιδιά για να μπορεί να υπάρχει και ένα ενδιαφέρον. Τα υπόλοιπα τα βρήκαμε στο ίντερνετ, σε ότι αφορά στη λειτουργία των νερόμυλων. Τα ιστορικά στοιχεία όμως, μας ειπώθηκαν στην ξενάγηση και ήταν πολύ ενθαρρυντικό ότι τα παιδιά θυμόταν όλα όσα είχαν ειπωθεί στη ξενάγηση. Στο ίντερνετ βρήκαμε δύο - τρεις αναφορές σε blog με γενικές πληροφορίες.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν βρίσκατε συγκεντρωμένο υλικό, σχετικό με το Δήμο, σε μία τοποθεσία (ιστότοπο) θα σας βοηθούσε, θα το χρησιμοποιούσατε; Υλικό όπως επιστημονικές εργασίες έρευνες προκειμένου να διασταυρώσετε και τις δικές σας πληροφορίες και να εξάγετε ορθά συμπεράσματα στις έρευνες σας.</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, αρκεί να είναι κατανοητό για τα παιδιά. Τα κείμενα πρέπει να είναι κατανοητά στα παιδιά. Και εμείς φυσικά θα το χρησιμοποιούσαμε γιατί πολλές φορές</p>

	<p>και εμείς ψάχνουμε για να διασταυρώσουμε τις πληροφορίες μας εάν είναι αληθείς. Σε αυτήν την εργασία πήραμε πληροφορίες από ένα τέτοιο άρθρο, μία εργασία συγκεκριμένα που αφορούσε σε μελέτη αξιοποίησης των Νερόμυλων. Τα στοιχεία για τους παλιούς κατοίκους της Πολίχνης τα βρήκαμε σε βιβλία που αφορούν στην περιοχή.</p>
12.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι από όλη αυτήν την εμπλοκή των παιδιών σε τέτοιου είδους προγράμματα με την τοπική ιστορία ότι αλλάζει η στάση των παιδιών για την περιοχή που μένουν και την αντίληψη τους για αυτήν;</p> <p><u>απάντηση</u>: Αυτός είναι ο στόχος μας. Ότι θα επηρεαστούν μακροπρόθεσμα και ότι θα αλλάξει και η στάση τους ως πολίτες και γενικά η εικόνα τους για την περιοχή που κατοικούν. Αρκεί όμως να συνεχίζεται αυτή η προσπάθεια και στις επόμενες βαθμίδες εκπαίδευσης, γιατί τότε συνήθως ατονούν αυτές οι προσπάθειες είτε γίνονται "εικονικά". Πρέπει να συνεχίζονται οι προσπάθειες και μετά, καθώς τότε αρχίζεις και ενηλικιώνεσαι, γίνεσαι έφηβος και αρχίζει να συνειδητοποιείς ακόμα περισσότερο, πρέπει να υπάρχει συνέχεια και μετέπειτα....</p>
13.	<p><u>ερώτηση</u>: Δηλαδή όλη αυτή η διαδικασία, η συγκέντρωση πληροφοριών, η χρήση οπτικού υλικού και η επεξεργασία τους από τα παιδιά τα βοηθά να κατανοήσουν την περιοχή τους;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι, σαφώς βοηθά. Αλλάζει και η εικόνα που έχει το παιδί για την περιοχή. Μπορεί να μην θεωρείται ότι είναι πολύ σπουδαία, αλλά βλέποντας το παιδί ότι δίπλα του υπάρχει ένα μνημείο, που δεν το γνωρίζει ο πολύς ο κόσμος, ότι συμβάλει, εγώ αυτό σκεφτόμουν στην αρχή, συμβάλει στο να γίνει γνωστό το μνημείο, το οποίο ενδεχομένως δεν είναι αυτή τη στιγμή, το παιδί αισθάνεται πολύ διαφορετικά.</p>
14.	<p><u>ερώτηση</u>: Σας έχει γίνει ποτέ ολοκληρωμένη ενημέρωση για τα σημεία πολιτιστικής αναφοράς του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι.</p>
15.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι εφόσον υπάρχουν, σε όποια δημοτική ενότητα και αν βρίσκονται και σας υποδειχθούν με διάφορα εκπαιδευτικά εργαλεία, θα μπορέσετε εσείς να δουλέψετε επάνω σε αυτά και να τα δουλέψετε διαθεματικά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι. Εφόσον ταιριάζει το υλικό με την ηλικία των παιδιών και αυτά που</p>

	<p>διδάσκονται σε αυτήν την περίοδο, ναι, γιατί όχι.... Εννοείται ότι εφόσον το υλικό δεν ταιριάζει με τις ανάγκες των παιδιών και των εμπειριών τους, το υλικό θα επεξεργαστεί προκειμένου να γίνει κατανοητό.</p>
16.	<p><u>ερώτηση</u>: Εάν σας προταθεί να ανεβάσετε το υλικό που έχετε επεξεργαστεί σε μία συγκεκριμένη διεύθυνση ή υλικό που βρίσκετε κατά τη διάρκεια των ερευνών σας, προκειμένου να το μοιραστείτε με τους συναδέλφους σας θα είχατε κάποιο πρόβλημα;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι κανένα. Ήδη το βίντεο που κάναμε έχει ανεβεί στο YOUTUBE και σε μία συνάντηση που έγινε με το Δήμαρχο, προκειμένου να του δώσουμε το CD με το βίντεο εξηγήσαμε ότι ο λόγος που "ανέβηκε" το βίντεο εκεί ήταν ότι το αρχείο ήταν μεγάλο και δε μπορούσαμε να το αναρτήσουμε πουθενά αλλού. Θα μπορούσε ο Δήμος να το "ανεβάσει" στο δικό του site ή να γίνει η ενσωμάτωση του κώδικα κάπου αλλού, δεν έχουμε κάποιο πρόβλημα με το copyright και λοιπά.</p>
17.	<p><u>ερώτηση</u>: Προτείνετε διαδικτυακές ιστοσελίδες στα παιδιά για να κάνουν την έρευνα τους;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι. Τα παιδιά είναι μικρά και δεν έχουν εξοικείωση ακόμα με τη χρήση του διαδικτύου;</p>
18.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση</u>: Γενικότερα νομίζω ότι συνδέονται περισσότερο με την ιστορία της Θεσσαλονίκης.</p>
	<p>Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση</p>
	<p>Είναι μία πολύ καλή προσέγγιση αυτή. Οτιδήποτε έχει διασταυρωμένη έγκυρη πηγή είναι χρήσιμο εργαλείο. Είναι μία ιδέα αυτό το site. Δεν ήξερα ότι υπάρχουν τόσα πολλά στοιχεία. Αλλά απαιτείται και κατά τόπους επίσκεψη. Θεωρώ οτιδήποτε έχει σχέση με την περιοχή και σε βοηθά κάπως, είναι πολύ χρήσιμο. Το γεγονός ότι έχει timeline, αν όχι σε κατευθύνει, σου δίνει μία ολοκληρωμένη εικόνα και σε βοηθά να επιλέξεις με το τι ακριβώς θέλεις να δουλέψεις. Επίσης είναι πολύ καλό το γεγονός ότι περιλαμβάνονται πηγές, βίντεο, εικόνες, εργαλεία για να αναπτύξεις την κριτική σου σκέψη. Είναι ένα εργαλείο που σε βοηθά να μην ταλαιπωρηθείς πολύ, γιατί και τα</p>

	<p>παιδιά δεν έχουν την υπομονή να ψάχνουν. Αυτό το εργαλείο θα μπορούσε να λειτουργήσει και με τη βοήθεια τρίτων, ερευνητών, που θα αναρτούν τη δουλειά τους, για παράδειγμα πολιτιστικοί σύλλογοι. Σε ότι αφορά τα παιδιά ή πράξη θα δείξει κατά πόσο είναι λειτουργικό. Είναι πολλοί οι παράγοντες που τα επηρεάζουν</p>
--	---

Γ.4 Συνέντευξη νο.4: Δασκάλα σε Δ.Σ της Ν. Ευκαρπίας

1.	<p><u>ερώτηση</u>: Έχετε δουλέψει κάποιο πρόγραμμα τοπικής ιστορίας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Τοπικής ιστορίας όχι, αλλά περιβαλλοντικά, αγωγής υγείας, πολιτιστικά γενικότερα και ευρωπαϊκά ναι.</p>
2.	<p><u>ερώτηση</u>: Σε αυτά τα προγράμματα χρησιμοποιήσατε ποτέ διαθεματικά στοιχεία από την τοπική ιστορία της περιοχής του κάθε σχολείου;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι, όταν για παράδειγμα ήμουν στη Σαντορίνη, χρησιμοποίησα στοιχεία από την τοπική ιστορία. Για παράδειγμα τα επαγγέλματα της περιοχής, για να μπορέσουμε να κάνουμε ένα περιβαλλοντικό πρόγραμμα και να εξετάσουμε πώς εξελίχθηκαν αυτά κατά τη διάρκεια των ετών.</p>
3.	<p><u>ερώτηση</u>: Τί είδους πηγές χρησιμοποιήσατε για την πραγμάτωση αυτού του προγράμματος;</p> <p><u>απάντηση</u>: Χρησιμοποίησα κυρίως το διαδίκτυο και κάποια βιβλία που υπήρχαν στη βιβλιοθήκη του σχολείου, για την ιστορία του νησιού.</p>
4.	<p><u>ερώτηση</u>: Η αναζήτηση στο διαδίκτυο ήταν εύκολη διαδικασία;</p> <p><u>απάντηση</u>: Χρειαζόταν να βάλω, ουσιαστικά φίλτρα ειδικά, κατά την αναζήτηση, που δε μπορούσα να βρω. Ήταν χρονοβόρο, αλλά γίνονταν στη διάρκεια των μηνών οπότε βγήκε αποτέλεσμα.</p>
5.	<p><u>ερώτηση</u>: Τα παιδιά πώς αντιδρούν, όταν κάνουν μία εργασία που αφορά και στο περιβάλλον το οποίο ζουν; Πώς αντιδρούν με την χρήση πηγών/παιδαγωγικού υλικού από τη περιοχή που μένουν;</p> <p><u>απάντηση</u>: Τα παιδιά αντιδρούν θετικά. Θεωρώ ότι τους ενδιαφέρει πάρα πολύ. Εγώ, εκείνη τη στιγμή είχα συνειδητοποιήσει ότι ενώ βρισκόμουν σε ένα μικρό νησί, υπήρχαν παιδιά που δεν ήξεραν τί υπάρχει πέρα από το χωριό τους · μπορεί να μην</p>

	<p>είχαν πάει ποτέ στο γειτονικό χωριό και έδειχναν τρομερό ενδιαφέρον να γνωρίσουν την περιοχή τους. Κάποια παιδιά τα οποία γνώριζαν πράγματα για την περιοχή τους βοηθούσαν, ήταν κατά κάποιο τρόπο διευκολυντές, ενώ τα παιδιά που δεν γνώριζαν, με μεγάλη περιέργεια προσπαθούσαν να μάθουν πληροφορίες για τους μύλους κ.λπ.. Μου είχε κάνει μεγάλη εντύπωση, γιατί για παράδειγμα υπήρχαν παιδιά ηλικίας δέκα ετών, που ενώ υπήρχαν μύλοι που τους έβλεπαν κάθε μέρα δεν γνώριζαν τίποτα για αυτούς, γιατί δεν είχε βρεθεί κανένας να τους εξηγήσει για τη λειτουργία των ανεμόμυλων, γιατί χρησιμοποιούνταν, πότε χρησιμοποιούνταν κ.λπ..</p>
6.	<p><u>ερώτηση:</u> Μετά το αποτέλεσμα; Η αντίληψη των παιδιών για την περιοχή τους άλλαξε;</p> <p><u>απάντηση:</u> Έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε αλλά αυτό που θυμάμαι είναι, ότι τους είχαν μείνει αρκετά ή μάλλον μερικά στοιχεία αποσπασματικά, από αυτά που δούλεψα. Δηλαδή ανάλογα με τί εμπειρίες είχε το κάθε παιδί από το παρελθόν του δομούσε και το επόμενο στοιχείο που ανακάλυπτε κατά τη διάρκεια του προγράμματος.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι</p>
8	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν γνωρίζατε ότι υπάρχει θα το χρησιμοποιούσατε;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι</p>
9	<p><u>ερώτηση:</u> Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
10	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>

11.	<p><u>ερώτηση:</u> Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι , βοηθά πολύ.</p>
12.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Θετικά. Αρκεί να είναι κατανοητή η πληροφορία.</p>
13.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι.</p>
14.	<p><u>ερώτηση:</u> Στο μάθημα της ιστορίας χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, χρησιμοποιώ.</p>
15.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε μία ιστοσελίδα, θα την χρησιμοποιούσατε στα μαθήματα σας;</p> <p><u>απάντηση:</u> Θα το χρησιμοποιούσα διαθεματικά.</p>
16.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
17.	<p><u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση:</u> Στην Ευκαρπία, αν και θεωρείται ένα από τα παλιά χωριά της πόλης, υπάρχει διαχωρισμός στην αντίληψη της τοπικής της ιστορίας από τους μαθητές. Ο λόγος είναι η καταγωγή των μαθητών, δηλαδή εάν κατάγονται από το παλιό χωριό ή αν είναι νέοι κάτοικοι ` γιατί η Ευκαρπία, αποτελεί έναν τόπο επιλογής κατοικίας για πολλές καινούργιες οικογένειες αλλά και παλιννοστούντων .</p>
	Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση
	Ουσιαστικά, ο ιστότοπος έτσι όπως είναι δομημένος, είναι ένα εργαλείο για να

	<p>δημιουργήσει ο εκπαιδευτικός το αναλυτικό πρόγραμμα της τάξης του. Δίνονται στον εκπαιδευτικό οι βασικές πληροφορίες, τις οποίες μπορεί να τις διανθίσει με την βοήθεια των υποδεικνυόμενων ιστοσελίδων αλλά και να κάνει τη δική του περεταίρω έρευνα. Τα μεγάλα παιδιά μπορούν να δουλέψουν επάνω σε μια τέτοια ιστοσελίδα. Υπάρχουν βασικά βοηθητικά εκπαιδευτικά εργαλεία και πληροφοριακό υλικό. Μια τέτοια σελίδα εφόσον είναι στημένη κανονικά και είναι εμπλουτισμένη θα αποτελεί πολύ καλό εργαλείο.</p>
--	--

Γ.5 Συνέντευξη νο.5: Δάσκαλος Ειδικής Αγωγής (παράλληλη στήριξη), σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	<p><u>ερώτηση</u>: Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι, στην ειδικότητα μας θα μπορούσαμε να πούμε ότι «επιβάλλεται».</p>
2.	<p><u>ερώτηση</u>: Έτυχε να ασχοληθείτε, έως τώρα, με το μάθημα της τοπικής ιστορίας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι, δεν έχω ασχοληθεί έως τώρα.</p>
3.	<p><u>ερώτηση</u>: Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό υποστηρικτικό, που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά, στην τοπική του ιστορία;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι.</p>
4.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε Δήμους που έχουν υλικό ή προγράμματα σχετικά με την τοπική ιστορία και απευθύνονται στα παιδιά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι, κυρίως νομίζω οι μεγάλοι Δήμοι. Γνωρίζω επίσης ότι στην Καστοριά, υπάρχουν ειδικά προγράμματα σχετικά με την ιστορία της περιοχής και απευθύνονται σε παιδιά. Είναι σημαντικά τέτοιου είδους προγράμματα. Προσωπικά θυμάμαι, ότι ως μαθητής μου είχε κεντρίσει περισσότερο την περιέργεια η επίσκεψη στο φυσικό χώρο των μνημείων. Θυμάμαι ειδικά μια φορά που μας είχαν δώσει σε ένα μουσείο να επεξεργαστούμε αντίγραφα των ευρημάτων. Ήταν πολύ διαφορετική η εμπειρία αυτή, από το να τα διαβάζεις μόνο ένα βιβλίο.</p>
5.	<p><u>ερώτηση</u>: Σας έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα</p>

	<p>σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και εκπαιδευτικό υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Από όσο γνωρίζω όχι και θα ήθελα να σημειώσω ότι σε εμάς που είμαστε αναπληρωτές, αυτό αποτελεί μεγάλο πρόβλημα, καθώς κάθε χρονιά πρέπει να μπαίνουμε στη διαδικασία να κάνουμε μία τεράστια έρευνα προκειμένου να μπορέσουμε να εντοπίσουμε υλικό σχετικό με την περιοχή όπου κληθήκαμε να διδάξουμε.</p>
6.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Δεν έχω κάτι υπόψη μου.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση:</u> Πιστεύω πως ναι. Είναι αλλιώς όταν ένα παιδί διδάσκεται, για παράδειγμα, κάτι για τη Βυζαντινή Περίοδο και το μάθημα αναφέρεται σε μνημεία και στην ιστορία της περιοχής του. Όταν οι αναφορές γίνονται σε περιοχές, μακρινές από το παιδί, που ούτε καν τις είχε ξανακούσει, η πληροφορία γίνεται πολύ «μακρινή». Ενώ όταν γίνεται αναφορά σε κάτι που είναι στο άμεσο περιβάλλον του η πληροφορία αποτυπώνεται πιο έντονα.</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Θετικά, αρκεί να μπορεί να γίνει κατανοητή. Οι εικόνες και τα βίντεο είναι πάντα πιο ευχάριστα για ένα παιδί γιατί αποκομίζει πιο ευχάριστα τη γνώση.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση:</u> Αναλόγως τον μαθητή.</p>
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Στο μάθημα της ιστορίας χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση:</u> Το οπτικοακουστικό υλικό αποτελεί βασικό εργαλείο για την παράλληλη στήριξη.</p>

11.	<p><u>ερώτηση</u>: Εάν υπήρχε, σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματά σας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Φυσικά. Θεωρώ ότι κάποια πράγματα θα γινόταν πιο πολύ αντιληπτά και θα αποκτούσε ίσως και μία άλλη διάσταση το μάθημα.</p>
12.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο εκπαιδευτικό υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση</u>: Για ιστοσελίδες με συγκεντρωμένο εκπαιδευτικό υλικό δε γνωρίζω αλλά ξέρω ιστοσελίδες με ιστορικές πληροφορίες για μια περιοχή. Είναι συνήθως σελίδες Δήμων μεγάλων πόλεων και ιστοσελίδες που αναφέρονται σε τουριστικούς προορισμούς.</p>
13.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση</u>: Από όσο έχω αντιληφθεί τα παιδιά εδώ αντιλαμβάνονται την ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης ως τοπικής ιστορίας. Νομίζω φταίει ότι, δεν έχουν έρθει σε επαφή με την τοπική ιστορία της περιοχής. Νομίζω ότι εάν γίνουν οργανωμένες προσπάθειες η αντίληψη αυτή μπορεί να αλλάξει με το πέρασμα των χρόνων.</p>
Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση	
<p>Τα κείμενα είναι γραμμένα σε απλή γλώσσα και αυτό αυτόματα δημιουργεί οικειότητα με τα παιδιά. Τα μικρά παιδιά χρειάζονται όμως περισσότερο να μαθαίνουν μέσω παιχνιδιού ή δραστηριοτήτων. Οπότε θα μπορούσε για παράδειγμα η κάθε σελίδα εκτός του κειμένου να έχει και ένα μικρό βίντεο που να τη συνοδεύει, γιατί τα παιδιά βαριούνται εύκολα το διάβασμα. Αλλιώς τα μικρά παιδιά μπορούν να δουλέψουν τη σελίδα με την βοήθεια του δασκάλου. Προσωπικά, θα μπορούσα να αντλήσω από εδώ υλικό και να κάνω μια προετοιμασία στα παιδιά ή στο μαθητή μου πριν το μάθημα, την επίσκεψη σε μουσείο ή στο χώρο που βρίσκεται ένα μνημείο. Εάν υπήρχε ένα τέτοιο εργαλείο σε κάθε Δήμο, θα μπορούσα άνετα να μπω στην διαδικασία έρευνας, γιατί θα είχα έναν οδηγό για την εύρεση περεταίρω πηγών. Θέλω να τονίσω ότι δεν είναι κόπος να «στήσουμε» ένα μάθημα με επιπλέον υλικό. Αυτό που είναι πολύ χρονοβόρο είναι η διαδικασία της έρευνας προκειμένου να βρούμε να</p>	

	κατάλληλο υλικό. Εδώ από όσο παρατήρησα υποδεικνύονται αρκετές σχετικές πηγές, όποτε έχουμε αυτόματα ένα καλό οδηγό για την περαιτέρω δική μας έρευνα. Εμένα προσωπικά, που δεν κατάγομαι από τη Θεσσαλονίκη και κάθε χρόνο σχεδόν βρίσκομαι σε άλλη πόλη, θα με εξυπηρετούσε πολύ μια ιστοσελίδα τέτοιου είδους, γιατί θα αποκτούσα αυτόματα μια συνολική εικόνα της περιοχής και έχοντας υπόψη το time line θα μπορούσα να εντάξω στο μάθημα πληροφορίες από την κάθε περιοχή.
--	--

Γ.6 Συνέντευξη νο.6: Δασκάλα Ειδικής Αγωγής (παράλληλη στήριξη),σε Δ.Σ. της Σταυρούπολης

1.	<u>ερώτηση</u> : Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη; <u>απάντηση</u> : Ναι, είναι απαραίτητες.
2.	<u>ερώτηση</u> : Έχετε ασχοληθεί ποτέ στην τάξη με την τοπική ιστορία; κάποιο πρόγραμμα, κάποια δράση; <u>απάντηση</u> : Όχι, δεν έτυχε.
3.	<u>ερώτηση</u> : Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά και στην ιστορία του; <u>απάντηση</u> : Όχι.
4.	<u>ερώτηση</u> : Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση</u> : Μπορώ να μιλήσω μόνο για τη φετινή χρονιά και από όσο γνωρίζω όχι.
5.	<u>ερώτηση</u> : Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό ή κάποια φύλλα εργασίας που να αναφέρονται σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση</u> : Δε γνωρίζω κάτι σχετικό.
6.	<u>ερώτηση</u> : Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;

	<p><u>απάντηση:</u> Πάντα, νομίζω, είναι πιο ενδιαφέρον για τα παιδιά να γνωρίζουν ότι έχουν συμβεί γεγονότα ιστορικής σημασίας στην περιοχή που μένουν ή ακόμα ότι υπάρχουν σημεία ιστορικής σημασίας. Αυτόματα νομίζω ότι δημιουργείται κάποιο ενδιαφέρον και πολλές φορές ενθουσιασμός, γιατί η πληροφορία του βιβλίου δε συνδυάζεται με ένα άγνωστο μέρος αλλά συνδυάζεται με τη γειτονιά τους ή με σημεία που τους είναι γνωστά από τις διαδρομές που κάνουν.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Με ενδιαφέρον, αρκεί να μπορούν να τις κατανοήσουν. Αλλά αυτό σπάνια συμβαίνει γιατί το υλικό που πηγαίνουμε στο μάθημα είναι προσεκτικά επιλεγμένο και είναι στα «μέτρα» των παιδιών.</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση:</u> Αναλόγως των περιστάσεων.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε, σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματα σας;</p> <p><u>απάντηση:</u> Γιατί όχι; Εφόσον το υλικό, αυτό καλύπτει τις ανάγκες του μαθήματος.</p>
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο εκπαιδευτικό υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση:</u> Με εκπαιδευτικό υλικό δεν έχω συναντήσει καμία ακόμα. Μόνο ιστοσελίδες με πληροφορίες για την ιστορία μίας περιοχής ή τις ιστοσελίδες τις εκπαιδευτικές που έχουν υλικό αλλά είναι για συγκεκριμένες ιστορικές περιόδους και περιοχές της Ελλάδας.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση:</u> Από όσο έχω μπορέσει να καταλάβω, με την ιστορία της Θεσσαλονίκης στο σύνολο της, συνδέονται περισσότερο.</p>
	Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση

	<p>Νομίζω ότι μία τέτοια ιστοσελίδα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς. Εάν εμπλουτιστεί και με περισσότερες εικόνες ή και βίντεο ιδιαίτερα. Τα παιδιά δεν μπαίνουν εύκολά στην διαδικασία να διαβάσουν τις πηγές. Χρειάζεται πάντα η βοήθεια του δασκάλου. Η οπτική αφήγηση είναι πάντα πιο ευχάριστη σε ένα παιδί. Όταν δείξουμε στα παιδιά πληροφοριακό υλικό πριν το μάθημα, ή έχουν κάνει μια επίσκεψη σε ένα σχετικό χώρο, έχουν δει αντικείμενα, εικόνες, τα παιδιά δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον. Αν η πληροφορία συνδυάζεται με την περιοχή που μένουν ακόμα καλύτερα, γιατί αρχίζουν και «βλέπουν» λίγο διαφορετικά τον τόπο που μένουν. Περνούν μπροστά από κάπου, ας πούμε το στρατόπεδο Παύλου Μελά και δεν είναι πια για αυτά ένα μέρος με παλιά κτήρια, γιατί θα μπορούν να θυμηθούν και τις πληροφορίες που έμαθαν για αυτό από το σχολείο.</p> <p>Θα ήθελα να πω επίσης ότι τα παιδιά κατά τη μετάβαση από τη Μυθολογία στην Προϊστορία μπερδεύονται, ενώ εάν υπάρχει διαθέσιμο υλικό, και αν αυτό αναφέρεται και στην περιοχή που μένουν μπορούν πιο εύκολα να κατανοήσουν και να ξεχωρίσουν το πραγματικό από τον μύθο. Η επίδειξη υλικού ή η επίσκεψη σε διάφορα σχετικά μέρη δίνει μία άλλη διάσταση. Όπως επίσης η χρήση των χαρτών θα μπορεί να βοηθήσει. Εννοώ το google earth, που μέσα εκεί μπορεί να αναγνωρίσει ένα παιδί την περιοχή που μένει και να την συνδυάσει με την πληροφορία που δίνεται από το σχολείο.</p>
--	--

Γ.7 Συνέντευξη νο.7: Δασκάλα ειδικής αγωγής (τμήμα ένταξης) σε Δ.Σ. της Σταυρούπολης

1.	<p>ερώτηση: Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;</p> <p>απάντηση: Ναι, πάντοτε. Είναι πολύ βοηθητικά εργαλεία στην ειδικότητα μας. Οι ΤΠΕ, βοηθούν τα παιδιά με μαθησιακές ιδιαιτερότητες να προσλαμβάνουν πιο εύκολα τη γνώση.</p>
2.	<p><u>ερώτηση</u>: Χρησιμοποιήσατε ποτέ στο μάθημα της ιστορίας ειδικά και στα υπόλοιπα μαθήματα γενικότερα, εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Έως τώρα, εργάζομαι σε τμήμα ένταξης, αλλά θεωρώ, ότι εάν τοποθετηθώ στην παράλληλη στήριξη θα χρειαστεί να κάνω χρήση τέτοιου υλικού.</p>

	<p>Στην παράλληλη στήριξη πάντα χρειάζεται επιπλέον υποστηρικτικό υλικό για το μάθημα, προκειμένου να μπορέσει να γίνει από τους μαθητές πιο κατανοητή η νέα πληροφορία. Συγκεκριμένα, όμως, από το Δήμο Παύλου Μελά δεν έχω χρησιμοποιήσει ποτέ.</p>
3.	<p><u>Ερώτηση:</u> Έχετε ασχοληθεί έως τώρα με το μάθημα της τοπικής ιστορίας;</p> <p><u>Απάντηση:</u> Όχι, μέχρι τώρα.</p>
4.	<p><u>ερώτηση:</u> Τις πληροφορίες που βρίσκετε για την ιστορία μίας περιοχής μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε και διαθεματικά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Μετά από ειδική επεξεργασία, ναι, βοηθά, κάνει το μάθημα πιο ενδιαφέρον.</p>
5.	<p><u>ερώτηση:</u> Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Από όσο γνωρίζω όχι.</p>
6.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Πιστεύετε ότι η χρήση εκπαιδευτικού υλικού, σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση:</u> Πιστεύω πώς ναι. Όταν η γνώση συσχετίζεται με μία πληροφορία από την περιοχή κατοικίας του μαθητή είναι διαφορετικά πάντα για το παιδί. Τα παιδιά λειτουργούν διαφορετικά, όταν γνωρίζουν ότι ένα αντικείμενο ή μνημείο ή μία πληροφορία, αφορά στον τόπο που κατοικούν.</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Στη δική μας περίπτωση πάντα θετικά, γιατί η πηγές αποτελούν ταυτόχρονα διευκολυντές. Για παράδειγμα η χρήση του οπτικού υλικού δίνει άλλη υπόσταση στη μαθησιακή διαδικασία.</p>

9	<p><u>ερώτηση</u>: Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση</u>: Φυσικά. Ανάλογα με την περίπτωση και τις δυνατότητες του μαθητή.</p>
10.	<p><u>ερώτηση</u>: Εάν υπήρχε σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματα σας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Αναλόγως την περίπτωση και εάν εξυπηρετούσε τους σκοπούς του μαθήματος. Γιατί όχι;</p>
11.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση</u>: Γνωρίζω ότι υπάρχουν ιστοσελίδες που αναφέρουν γενικά για την ιστορία μιας πόλης ή μιας περιοχής. Για ιστοσελίδες με επιπλέον υλικό δε γνωρίζω τίποτα σχετικό.</p>
12.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση</u>: Θα μιλήσω γενικά, με την ιδιότητα της κατοίκου της περιοχής και όχι ως δασκάλα. Τα περισσότερα παιδιά δεν γνωρίζουν την μικροϊστορία της περιοχής. Ακόμα και εγώ δεν ξέρω πολλά πράγματα καθώς δεν είχα ενημερωθεί από κανέναν όταν πήγαινα σχολείο.</p>
	<p>Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση</p>
	<p>Η λογική της σελίδας είναι πολύ καλή. Έχει πολλά εργαλεία που βοηθούν στην κατανόηση των κειμένων και της ιστορίας της περιοχής. Νομίζω ότι τα μεγαλύτερα παιδιά θα την κατανοούσαν καλύτερα. Τα μικρά παιδιά ή τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες δε μπαίνουν στη διαδικασία να διαβάσουν κείμενα. Εκεί που θα « μείνει το μάτι τους» είναι οι φωτογραφίες και τα βίντεο αλλά και κάποια παιχνίδια. Αυτή η μορφή όμως, όπως τη βλέπω είναι πολύ λειτουργική για τον δάσκαλο γιατί έχει σε επισκόπηση όλη την ιστορία του Δήμου και κάποιος που δεν την γνωρίζει μπορεί να μπει αμέσως στο πνεύμα και να ξεχωρίσει με τι ακριβώς θέλει να δουλέψει. Επίσης</p>

	<p>παρατήρησα ότι υποδεικνύονται «πηγές» οι οποίες αποτελούν ένα καλό εργαλείο για το δάσκαλο, γιατί μπορεί να ανατρέξει σε αυτές και να κάνει τη δική του έρευνα για το σχεδιασμό του μαθήματος του. Ο χάρτης επίσης, είναι πολύ καλό εργαλείο καθώς με μια ματιά τα παιδιά μπορούν να «ξεναγηθούν» διαδικτυακά σημεία που υποδεικνύονται και είναι διαχωρισμένα ανά ιστορική περίοδο.</p>
--	---

Γ.8 Συνέντευξη νο.8: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	<p><u>ερώτηση</u>: Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι, χρησιμοποιώ, αναλόγως των απαιτήσεων του κάθε μαθήματος</p>
2.	<p><u>ερώτηση</u>: Έχετε διδάξει ποτέ το μάθημα της τοπικής ιστορίας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι έχω ασχοληθεί με την τοπική ιστορία της Σταυρούπολης στα πλαίσια του μαθήματος της ιστορίας.</p>
3.	<p><u>ερώτηση</u>: Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όσο δούλευα με παιδιά πέμπτης- έκτης τάξης (20-25 χρόνια) ναι. Ο λόγος ήταν επειδή ασχολήθηκα με την ιστορία της Θεσσαλονίκης προσπαθώντας να την μάθω, ερχόμενος από άλλη πόλη και επειδή έτυχε να συναντηθώ κάποτε με τον Σπύρο Λαζαρίδη και να μου δώσει σχετικό υλικό, ναι , στην έκτη χρησιμοποιούσα υλικό που αφορά στην περιοχή της Σταυρούπολης. Επιπλέον έβρισκα και υποστηρικτικό υλικό, φωτογραφίες, από το ίντερνετ για τους σκοπούς του μαθήματος, αναφορικά κυρίως με την περίοδο της έλευσης των προσφύγων στην Σταυρούπολη το '12-' 13. Μάλιστα μία έκθεση που είχε κάνει ο Λαζαρίδης την φέραμε και στο σχολείο.</p>
4.	<p><u>ερώτηση</u>: πώς αντέδρασαν τα παιδιά;</p> <p><u>απάντηση</u>: τα παιδιά που ήταν δουλεμένα και είχαν υπόβαθρο κατάλαβαν κάποια πράγματα.</p>

5.	<p><u>ερώτηση:</u> Σας έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό (βιβλιογραφία κ.τ.λ.) που αφορούν στο Δήμο Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Από όσο γνωρίζω όχι.</p>
6	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι. Αλλά για την περιοχή της Σταυρούπολης γνωρίζω τα βιβλία του Σπύρου Λαζαρίδη, τα οποία είναι εξαιρετικά, αλλά νομίζω ότι καλύπτουν περισσότερο τη νεότερη ιστορία της περιοχής και αναφέρονται περισσότερο στο θέμα των προσφύγων και στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση:</u> Νομίζω ότι πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις αλλάζει η αντίληψη. Αλλά για να παραμείνει αυτή η αλλαγή χρειάζεται συνεχή δουλειά, γιατί εξαρτάται πολύ και από τη στάση των γονιών. Αλλιώς είναι όταν και ο γονιός γνωρίζει ή θέλει και αυτός να μάθει τις πληροφορίες για την ιστορία της περιοχής και ενισχύει με το δικό του τρόπο το παιδί. Για παράδειγμα να πάρει το παιδί του και να το πάει μια βόλτα στη Μονή Λακαριστών ή στους Νερόμυλους . Χρειάζεται χρόνος για να αλλάξει η αντίληψη για την περιοχή. Θέλει χρόνο και δουλειά. Το αποτέλεσμα θα υπάρξει αλλά θα είναι μακροπρόθεσμο. Η χρήση των πληροφοριών και των πηγών βοηθά πολύ σε αυτό το κομμάτι. Για παράδειγμα η πληροφορία ότι τα Δημήτρια γινόταν σε αυτήν την περιοχή, ότι η Εγνατία οδός περνούσε από τη γειτονιά τους, ότι στη Μονή Λαζαριστών κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου συνέβησαν κάποια πράγματα το παιδί αρχίζει και εκτιμά διαφορετικά την περιοχή του. Αλλάζει η στάση του, θεωρεί ότι δε μένει σε μία «τυχαία» περιοχή.</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Στο μάθημα της ιστορίας χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, ενισχύω το μάθημα με όποια επιπλέον πληροφορία βρίσκω για να τους κινήσω το ενδιαφέρον.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Αντιδρούν θετικά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p>

	<u>απάντηση:</u> Ναι.
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε, σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε μία ιστοσελίδα, θα την χρησιμοποιούσατε στα μαθήματα σας;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, φυσικά, γιατί νομίζω ότι αυτόματα ισχυροποιείται το μάθημα του δασκάλου. Είναι αλλιώς να χρησιμοποιείς πηγές που αφορούν στην ιστορία της περιοχής στα μαθήματα, τα παιδιά αντιλαμβάνονται διαφορετικά γιατί συνδέουν την πληροφορία με το περιβάλλον της και εκτός αυτού, όπως είπα και πριν αλλάζει η στάση του παιδιού για την περιοχή που μένει.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο εκπαιδευτικό υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι κάτι συγκεκριμένο</p>
12.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε ιστοτόπους στους μαθητές σας για τους σκοπούς του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση:</u> Αναλόγως των συνθηκών.</p>
13.	<p><u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης</p> <p><u>απάντηση:</u> Ως τοπική ιστορία τα παιδιά αισθάνονται την ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης. Από κει και πέρα εάν έχει γίνει δουλειά στο σχολείο γνωρίζουν και επιπλέον πράγματα για την περιοχή που μένουν.</p>
	Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση
	<p>Η ιστοσελίδα μου άρεσε πολύ. Είναι συγκεντρωμένη συνοπτικά όλη η ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά, ενιαία και συνδέεται ιστορικά. Ξεκινά από τη Νεολιθική Περίοδο και αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον. Είναι πολύ καλό εργαλείο για την τάξη. Βλέποντας το μπορείς να σχεδιάσεις μάθημα και να βρεις και επιπλέον υλικό στις πηγές που υποδεικνύονται. Η ύπαρξη του χάρτη και της χρονογραμμής νομίζω ότι είναι πολύ καλά εργαλεία ειδικά για τα παιδιά. Τα μεγάλα παιδιά του δημοτικού θα μπορούσαν να συμβουλευονται ή και να «δουλεύουν» με μία τέτοια ιστοσελίδα, στα πλαίσια των αναγκών του μαθήματος ή όχι μόνο. Μου άρεσε πολύ σαν ιδέα, το όλο στήσιμο του.</p>

	Εγώ θα το χρησιμοποιούσα στο μάθημα. Εάν αυτή η ιστοσελίδα κυκλοφορήσει ελεύθερα, νομίζω ότι θα μας λύσει τα χέρια καθώς, έτσι όπως είδα το περιεχόμενο της, θα μπορούμε να «πηγαίνουμε» στις πηγές και στο υλικό που υποδεικνύονται και να δουλεύουμε πάνω σε αυτές.
--	---

Γ.9 Συνέντευξη νο.9: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	ερώτηση: Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη; απάντηση: Όχι
2.	<u>ερώτηση</u> : Έχετε διδάξει ποτέ το μάθημα της τοπικής ιστορίας; <u>απάντηση</u> : Ναι, όμως πολύ παλιά.
3.	<u>ερώτηση</u> : Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση</u> : Όχι
4.	<u>ερώτηση</u> : Κάνετε χρήση οπτικοακουστικού υλικού στο μάθημα της ιστορίας; <u>απάντηση</u> : Αναλόγως, των απαιτήσεων του μαθήματος.
5.	<u>ερώτηση</u> : Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση</u> : Ναι, αλλά έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε.
6.	<u>ερώτηση</u> : Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση</u> : Γνωρίζω τη βιβλιογραφία του Σπύρου Λαζαρίδη που αφορά περισσότερο στην τοπική ιστορία της Σταυρούπολης.
7.	<u>ερώτηση</u> : Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή; <u>απάντηση</u> : Πιστεύω ότι σίγουρα την αλλάζει.

8.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Κάνει το μάθημα πιο ενδιαφέρον.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Με τη χρήση πηγών από την περιοχή τους;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ως περιοχή θα αναφερθώ στο ευρύτερο πλαίσιο της πόλης και θα πω θετικά.</p>
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Εσείς χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο για την εύρεση εκπαιδευτικού υλικού;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι.</p>
12.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματα σας; θα το συνδυάζατε ίσως με μία επίσκεψη στο φυσικό χώρο ενός σημείου πολιτισμικής αναφοράς;</p> <p><u>απάντηση:</u> Σίγουρα θα τον χρησιμοποιούσα. Αλλά οι επισκέψεις θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι είναι απαγορευτικές, γιατί αυτό αυτόματα σημαίνει οικονομική επιβάρυνση των παιδιών. Και όταν δεν είναι ένας χώρος οργανωμένος δε μπορούμε να «θυσιάσουμε» την εκπαιδευτική εκδρομή των παιδιών. Προτιμούμε να επισκεπτόμαστε οργανωμένους χώρους.</p>
13.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν πραγματοποιούσατε έναν περίπατο με τα πόδια ίσως; Προς την αερογέφυρα που είναι η Τούμπα και η Τράπεζα του Λεμπέτ ή στην Ομόνοια; Είναι σχετικά κοντά από το σχολείο σας.</p> <p><u>Απάντηση:</u> Όχι. Το θεωρώ κάτι απαγορευτικό. Εμείς εδώ στην περιοχή, που βρίσκεται το σχολείο, είμαστε σχεδόν αποκομμένοι εξ αιτίας του Περιφερειακού. Είναι πολύ επικίνδυνο.</p>
14.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p>

	<u>απάντηση:</u> Όχι.
15.	<u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης <u>απάντηση:</u> Πιστεύω ότι τα παιδιά συνδέονται περισσότερο με την ιστορία της Θεσσαλονίκης.
	Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση
	Πιστεύω, ότι η ιστοσελίδα, έτσι όπως είδα τη διαμόρφωση της είναι πολύ χρήσιμη για τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές αλλά και τους γονείς, γενικότερα για τους κατοίκους και όχι μόνο της περιοχής του Δήμου Παύλου Μελά.

Γ.10 Συνέντευξη νο.10: Δασκάλα σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	<u>ερώτηση:</u> Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη; <u>απάντηση:</u> Ναι κάνω.
2.	<u>ερώτηση:</u> Έχετε διδάξει ποτέ το μάθημα της τοπικής ιστορίας; <u>απάντηση:</u> Ναι αλλά έχουμε ασχοληθεί σε ευρύτερη κλίμακα με την ιστορία της Θεσσαλονίκης.
3.	<u>ερώτηση:</u> Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση:</u> Επιδερμικά, ίσως σε τυχαίες αναφορές, όχι συστηματικά.
4.	<u>ερώτηση:</u> Ποιές είναι οι δυσκολίες που συναντήσατε κατά τη διδασκαλία του μαθήματος της τοπικής ιστορίας; <u>απάντηση:</u> Η έλλειψη συγκεντρωμένου υλικού.
5.	<u>ερώτηση:</u> Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά;

	<u>απάντηση:</u> Εγώ προσωπικά δεν έτυχα τέτοιας ενημέρωσης, ίσως από δικό μου λάθος ή μη μέριμνας.
6.	<u>ερώτηση:</u> Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή; <u>απάντηση:</u> Σίγουρα, η ενασχόληση μέσα από τις πηγές καθώς και η βιωματική προσέγγιση, επιφέρουν θετικά αποτελέσματα.
7.	<u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με την χρήση υλικού που αφορά στην περιοχή που μένουν; <u>απάντηση:</u> Εάν δεν υπάρξει επεξεργασία και διδακτική εξέλιξη, η μάθηση, το ενδιαφέρον, θα είναι επιφανειακό και χωρίς παιδευτική κατάκτηση.
8.	<u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα; <u>απάντηση:</u> Εξαρτάται από το είδος της πηγής ` το ύφος, τη γλώσσα, το περιεχόμενο. Άλλοτε αδιάφορο, άλλοτε θετικά.
9.	<u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος; <u>απάντηση:</u> Γίνονται σχέδια εργασίας και βρίσκουν ομαδικά, ιστοτόπους που έχω υποδείξει ή ψάχνουν μόνοι τους.
10.	<u>ερώτηση:</u> Στο μάθημα της ιστορίας χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό; <u>απάντηση:</u> Ναι.
11.	<u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε, εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση:</u> Όχι.
12.	<u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματα σας;

	<u>απάντηση:</u> Απόλυτα!
13.	<u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής; <u>απάντηση:</u> Κατά τόπους, νομούς... Γενικά υπάρχουν κάποια δείγματα πολιτισμικής αναφοράς, αλλά δεν ξέρω εάν είναι ολοκληρωμένα... Δεν έχω συναντήσει κάτι στο διαδίκτυο κατά τη διάρκεια των αναζητήσεων μου για εκπαιδευτικό υλικό.
14.	<u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης; <u>απάντηση:</u> Επειδή υπάρχει στην πέμπτη τάξη, η ιστορία της Θεσσαλονίκης μέσα στο Βυζάντιο, προφανώς συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης μας.
Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση	
	Η ιστοσελίδα είναι εξαιρετική ! Έχει γίνει ολοκληρωμένα και πολύπλευρα (μέσα από κείμενα, φωτογραφικό υλικό, χάρτες) . Η ιστορική διαδρομή αναφέρεται σε όλες τις χρονικές περιόδους. Επίσης με τα φύλλα εργασίας, ξεπερνιέται το στάδιο της πληροφόρησης και δημιουργείται ένα εκπαιδευτικό πακέτο για τη μεταγνώση και εμπέδωση. Η εργασία αυτή (ιστότοπος), μπορεί να διαβαστεί και να αξιοποιηθεί από παιδιά, αφού αναλυτικά τούς παρέχονται τα εργαλεία για εύκολη πλοήγηση, αλλά και όποιον θέλει να ενημερωθεί με ακρίβεια για την ιστορική και πολιτισμική εξέλιξη του Δήμου μας.

Γ.11 Συνέντευξη νο.11: Δασκάλα σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	ερώτηση: Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη; απάντηση: Ναι.
2.	ερώτηση: Έχετε διδάξει ποτέ το μάθημα της τοπικής ιστορίας; απάντηση: Όχι
3.	<u>ερώτηση:</u> Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου

	<p>Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u> : Όχι.</p>
4.	<p><u>ερώτηση</u>: Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι</p>
5.	<p><u>ερώτηση</u>: Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση</u>: Μακροπρόθεσμα.</p>
6.	<p><u>ερώτηση</u>: Πώς αντιδρούν τα παιδιά με την χρήση υλικού που αφορά στην περιοχή που μένουν;</p> <p><u>απάντηση</u>: Με ενδιαφέρον.</p>
7.	<p><u>ερώτηση</u>: Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση</u>: Δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον.</p>
8.	<p><u>ερώτηση</u>: Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι.</p>
9.	<p><u>ερώτηση</u>: Στο μάθημα της ιστορίας χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι.</p>
10.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση</u>: Όχι, δε γνωρίζω.</p>
11.	<p><u>ερώτηση</u>: Αναφορικά με τον Δήμο Παύλου Μελά, γνωρίζετε εάν υπάρχει σχετικό εκπαιδευτικό υλικό;</p>

	<u>απάντηση:</u> Όχι.
12.	<u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε, σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστοτόπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματα σας; <u>απάντηση:</u> Ναι.
13.	<u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης. <u>απάντηση:</u> Όχι, δεν έχουν αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής.
	Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση
	Νομίζω πως η ιστοσελίδα είναι πολύπλευρη, κατατοπιστική και ενδιαφέρουσα.

Γ.12 Συνέντευξη νο.12: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	<u>ερώτηση:</u> Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη; <u>απάντηση:</u> Μερικές φορές
2.	<u>ερώτηση:</u> Έχετε διδάξει ποτέ το μάθημα της τοπικής ιστορίας; <u>απάντηση:</u> Έχω ασχοληθεί διαθεματικά. Για παράδειγμα στα πλαίσια της βυζαντινής ιστορίας έγινε μια γενική αναφορά στους Βυζαντινούς νερόμυλους της Πολίχνης.
3.	<u>ερώτηση:</u> Το διαδίκτυο το χρησιμοποιείτε για την εύρεση εκπαιδευτικού υλικού; <u>απάντηση:</u> Ναι.
4.	<u>ερώτηση:</u> Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση:</u> Όχι. Χρήση σχετικού υλικού με το Δήμο Παύλου Μελά, έγινε μόνο στο πλαίσιο με της ενασχόλησης με τη βυζαντινή ιστορία, που ανάφερα προηγουμένως.
5.	<u>ερώτηση:</u> Όταν όμως τυγχάνει και γίνεται χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής (σύμφωνα με την έως τώρα εκπαιδευτική σας εμπειρία),

	<p>αλλάζει η αντίληψη των παιδιών για την περιοχή τους; Πώς αντιδρούν γενικότερα τα παιδιά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Πολύ πιθανόν να είναι προς το θετικό το αποτέλεσμα. Βέβαια, πιστεύω ότι εξαρτάται και από άλλους παράγοντες το αποτέλεσμα. Όπως, επισκέψεις, έρευνες, εποπτικά μέσα παρουσίασης. Φυσικά μεγάλη σημασία έχει νομίζω και η παρακίνηση από το δάσκαλο.</p> <p>Σε ότι αφορά τις αντιδράσεις των παιδιών, σχετικά με τη χρήση πηγών που αφορούν στην περιοχή που μένουν, τα παιδιά αντιδρούν θετικά, δείχνοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ιδιαίτερα με τη χρήση των ΤΠΕ, αλλά όπως είπα και πριν και κατά τη διάρκεια επισκέψεων.</p>
6.	<p><u>ερώτηση:</u> Πως αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Η αντίδραση είναι διαφορετική αναλόγως με την πηγή.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Πέρυσι είχε γίνει μία σχετική ενημέρωση για τη δυνατότητα επίσκεψης στους Βυζαντινούς νερόμυλους .</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Στο μάθημα της ιστορίας χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση:</u> Μερικές φορές.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε</p>

	<p>στα μαθήματα σας;</p> <p><u>απάντηση</u>: Εξαρτάται από την εγκυρότητα του. Αλλά πιστεύω, πως θα ήταν μία πολύ καλή λύση για όσους θέλουν να διδάξουν θέματα τοπικής ιστορίας, μία τέτοια προσπάθεια.</p>
12.	<p><u>ερώτηση</u>: Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ναι, με ιστορικές μόνο αναφορές, όχι με εκπαιδευτικό υλικό.</p>
13.	<p><u>ερώτηση</u>: Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση</u>: Ισχύει το δεύτερο. Όταν μιλάνε για την ιστορία του τόπου τους, αναφέρονται στην ιστορία της Θεσσαλονίκης, γιατί θέλουν να αποτελέσουν κομμάτι κάποιου «ένδοξου» παρελθόντος, το οποίο διδάσκεται στα βιβλία τους. Έτσι πιστεύω.....</p>
	<p>Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση</p>
	<p>Αν και δεν έχει ολοκληρωθεί ο ιστότοπος και δεν μπορούμε για το λόγο αυτό να τον κρίνουμε πλήρως, ως σκεπτικό και δομή, πιστεύω πως είναι ένας λειτουργικός ελκυστικός ιστότοπος που φαίνεται να εξυπηρετεί το σκοπό για τον οποίο φτιάχτηκε. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται είναι λειτουργικά και το υλικό του πλούσιο. Σημαντικό θεωρώ το γεγονός ότι σε παραπέμπει στην πρωτογενή ψηφιακή πηγή και σου δίνεται η δυνατότητα με αυτόν τον τρόπο να μπορέσεις να κάνεις τη δική σου περεταίρω έρευνα. Η χρονογραμμή, αποτελεί ένα καλό εργαλείο γιατί έχει συγκεντρωμένα σημεία αναφοράς. Τα μικρά παιδιά που δεν εξοικειωμένα με την έρευνα και τα ΤΠΕ μπορούν να τον χρησιμοποιήσουν με τη βοήθεια του δασκάλου. Ο χάρτης στο google νομίζω ότι είναι πολύ χρήσιμο εργαλείο, γιατί με τη βοήθεια του street view, σε περίπτωση που δε μπορεί να γίνει επίσκεψη σε φυσικό χώρο, μπορεί να γίνει η σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν.</p>

Γ.13 Συνέντευξη νο.13: Δασκάλα σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	<p><u>ερώτηση:</u> Έχετε διδάξει ποτέ το μάθημα της τοπικής ιστορίας; Έχετε ασχοληθεί μήπως διαθεματικά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, αλλά είχαμε ασχοληθεί μόνο με την ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης. Τότε δίδασκα τότε την πέμπτη δημοτικού και το κομμάτι αυτό (μέρος της ιστορίας της πόλης της Θεσσαλονίκης) εντασσόταν στην ιστορία του Βυζαντίου και ήταν αναγκαίο να γίνει.</p>
2.	<p><u>ερώτηση:</u> Υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος λόγος για αυτήν σας την επιλογή</p> <p><u>απάντηση:</u> Είχαμε συγκεκριμένες ώρες στη διάθεση μας για τη διδασκαλία του μαθήματος και έπρεπε να τελειώσουμε συγκεκριμένη ύλη. Για να φτάσουμε στο κομμάτι της ιστορίας του Παύλου Μελά, ήθελε επιπλέον ώρες έρευνας και διδασκαλίας, κάτι που δεν είχαμε δυστυχώς στη διάθεση μας.</p>
3.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν βρίσκατε εποπτικό υλικό που υποδείκνυε, για παράδειγμα, βυζαντινά μνημεία του Δήμου Παύλου Μελά, θα τα εντάσσατε στο μάθημα σας;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι φυσικά. Πέρυσι στο τέλος της χρονιάς, ήρθε στο σχολείο μια κυρία, υπεύθυνη του Δήμου, της οποίας το όνομα δε θυμάμαι και έγινε σχετική ενημέρωση για τους Βυζαντινούς Νερόμυλους . Το συζητήσαμε με τον Διευθυντή και είπαμε ότι θα μπορούσαμε να κάνουμε μία εκπαιδευτική εξόρμηση στην τοποθεσία.</p>
4.	<p><u>ερώτηση:</u> Σας έγινε και ενημέρωση για την ύπαρξη σχετικού εκπαιδευτικού υλικού;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι εκπαιδευτικό υλικό, μόνο σαν πληροφορία, ότι μπορούμε να συνεννοηθούμε με την συγκεκριμένη κυρία και να κάνουμε μία εξόρμηση προς τα εκεί.</p>
5.	<p><u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε χρήσιμη την χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας αλλά και των άλλων μαθημάτων; Κάνετε χρήση στην τάξη;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι.</p>
6.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν σας υποδεικνύονταν πληροφορίες και πηγές που αφορούν στην ιστορία της περιοχής του Δήμου Παύλου Μελά, θα τις χρησιμοποιούσατε στα μαθήματά σας;</p>

	<p><u>απάντηση:</u> Ναι, αλλά κάποιες θα τις επεξεργαζόμουν πρώτα γιατί τα παιδιά δεν κατανοούν όλων των ειδών τις πηγές.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Τα παιδιά πώς αντιδρούν στη χρήση των πηγών; δείχνουν κάποιο ενδιαφέρον;</p> <p><u>απάντηση:</u> Από τη δική μου περσινή εμπειρία τα παιδιά δεν έδειξαν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Εννοώ για τις πηγές που περιείχε το βιβλίο. Ακόμα και στον υπολογιστή όταν δείχναμε πράγματα αλλά και στον βιντεοπροβολέα δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Θεωρώ ότι η πηγή πρέπει να έχει μια πρωτοτυπία για να κερδίσει το ενδιαφέρον τους. Σε αυτό όμως που δείχνουν πραγματικό ενδιαφέρον τα παιδιά είναι όταν επισκεπτόμαστε τα μνημεία, που αποτελούν και αυτά πηγές, στέκονται και συζητάνε τις πληροφορίες, τους κινεί το ενδιαφέρον.</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Τα παιδιά πώς αντιδρούν στη χρήση των πηγών που αφορούν στην περιοχή που μένουν ή στην ευρύτερη περιοχή; δείχνουν κάποιο ενδιαφέρον;</p> <p><u>απάντηση:</u> Δεν έχω χρησιμοποιήσει ως τώρα υλικό από την περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά στη τοπική ιστορία, μόνο της ευρύτερης πόλης (ιστορικό κέντρο). Οπότε θα μιλήσω σχετικά με αυτήν μου την εμπειρία κατά την οποία τα παιδιά αντιδρούν αναλόγως είδος της πηγής, αν είναι κατανοητή ή όχι. Αλλά η πηγή όταν αφορά γνώριμα, για τα παιδιά μέρη, δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον, πιστεύω. Γενικά όταν η πληροφορία αφορά στην πόλη τους εκδηλώνουν ενθουσιασμό και ενδιαφέρον.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση:</u> Αυτό δεν εξαρτάται μόνο από τον εκπαιδευτικό, εξαρτάται και από τους γονείς.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p>

	<u>απάντηση:</u> Όχι, γιατί δουλεύουμε μόνο, στην τάξη όλοι μαζί. Τα παιδιά δεν μπορούν να δουλέψουν όλα μαζί εκτός σχολείου, λόγω έλλειψης χρόνου.
12.	<u>ερώτηση:</u> Χρησιμοποιείτε υλικό εκπαιδευτικό από την περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά στα μαθήματα σας; <u>απάντηση:</u> Όχι.
13.	<u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο εκπαιδευτικό υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής; <u>απάντηση:</u> Δεν έχω κάτι υπόψη.
14.	<u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης; <u>απάντηση:</u> Τα παιδιά ταυτίζονται με την πόλη της Θεσσαλονίκης αλλά με διαφορετικό τρόπο. Το κάθε παιδί έχει διαφορετικές προσλαμβάνουσες. Δεν έχουν όλα τα παιδιά τις ίδιες παραστάσεις.
Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση	
	Είναι μία καλή πρόταση. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί πιστεύω άνετα από τον καθένα μας. Και μια μόνο πληροφορία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε ένα μάθημα. Θα μπορούσα να το δουλέψω άνετα μόνη για τα μαθήματα μου αλλά και με τους μαθητές μου μαζί. Βλέποντας το, τα παιδιά θα μπορούσαν να αποκτήσουν μία ολοκληρωμένη εικόνα για την περιοχή. Και μόνο με τον χάρτη θα μπορούσαν να κατανοήσουν την ιστορία της περιοχής, τι συνέβη γύρω τους. Ακόμα και εκπαιδευτικές επισκέψεις θα μπορούσαμε να οργανώσουμε βασιζόμενοι σε αυτό. Γνωρίζοντας ότι υπάρχει ένα τέτοιο εργαλείο, θα μπορούσαμε να ασχολούμαστε για την εύρεση σχετικού υλικού με τα μαθήματα που προετοιμάζουμε ώστε να το εντάξουμε σε αυτά.

Γ.14 Συνέντευξη νο.14: Δασκάλα σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	<u>ερώτηση:</u> Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη; <u>απάντηση:</u> Ναι.
----	--

2.	<p><u>ερώτηση:</u> Έχετε διδάξει ποτέ το μάθημα της τοπικής ιστορίας;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
3.	<p><u>ερώτηση:</u> Χρησιμοποιήσατε ποτέ στα μαθήματα σας γενικά και στο μάθημα της ιστορίας ειδικά υλικό " υποστηρικτικό" που να αφορά στην περιοχή του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
4.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά σε σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
5.	<p><u>ερώτηση:</u> Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση:</u> Πιστεύω πως μόνο μακροπρόθεσμα. Χρειάζεται βιωματική επαφή μέσω των επισκέψεων, για να εδραιωθεί η αλλαγή αντίληψης.</p>
6.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με την χρήση υλικού που αφορά στην περιοχή που μένουν;</p> <p><u>απάντηση:</u> Με ενδιαφέρον και περιέργεια.</p>
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με τη χρήση πηγών στο μάθημα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Το ενδιαφέρον τους ενεργοποιείται ανάλογα με το είδος της πηγής και την ηλικία των μαθητών. Μεγαλύτερο ενδιαφέρον δείχνουν στις οπτικοποιημένες.</p>
8.	<p><u>ερώτηση:</u> Προτείνετε διαδικτυακές τοποθεσίες στους μαθητές σας, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του μαθήματος;</p> <p><u>απάντηση:</u> Έχω προτείνει ιστοσελίδες μουσείων, αρχαιολογικών χώρων , κ.λ.π..</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Στο μάθημα της ιστορίας χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό;</p> <p><u>απάντηση:</u> Χρησιμοποιώ κατά περίπτωση και για να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες</p>

	κατανόησης των συγκεκριμένων γεγονότων.
10.	<p><u>ερώτηση:</u> Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι από όσο γνωρίζω.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε, σχετικό υλικό που αφορά στην τοπική ιστορία του Δήμου Παύλου Μελά και ήταν συγκεντρωμένο σε έναν ιστότοπο, θα τον χρησιμοποιούσατε στα μαθήματά σας;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, θα τον χρησιμοποιούσα.</p>
12.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση:</u> Φυσικά, πολλές.</p>
13.	<p><u>ερώτηση:</u> Οι ιστοσελίδες αυτές υποδεικνύουν και άλλες περαιτέρω πηγές προκειμένου να μπορείτε να κάνετε μια έρευνα σε περίπτωση που το θελήσετε ή απλά αναφέρονται στο ιστορικό πλαίσιο της περιοχής;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι, είναι ιστοσελίδες που αναφέρονται κυρίως στην ιστορία μίας περιοχής.</p>
14.	<p><u>ερώτηση:</u> Θεωρείτε ότι τα παιδιά έχουν την αίσθηση της μικροϊστορίας της περιοχής που κατοικούν ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης;</p> <p><u>απάντηση:</u> Τα παιδιά αναγνωρίζουν και συσχετίζουν τα ιστορικά σύμβολα της εκάστοτε χρονικής περιόδου που προσεγγίζουμε στα βιβλία ιστορίας με τα ιστορικά μνημεία της Θεσσαλονίκης και χρησιμοποιούν τη φαντασία τους και τη δημιουργικότητα τους, ανατρέχουν στο παρελθόν.</p>
	Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση
	Νομίζω ότι είναι μία άρτια ιστοσελίδα που αναδεικνύει την ιστορική εξέλιξη της περιοχής. Οι χάρτες, οι παραπομπές, οι ιστορικές αναφορές, σε συνδυασμό με τις εικόνες συνθέτουν τα χαρακτηριστικά μίας ενδιαφέρουσας και ενημερωμένης ιστοσελίδας, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο στα χέρια των

	μαθητών για την εκπόνηση εργασιών σε ενδεχόμενο μάθημα γνωριμίας με την ιστορία της περιοχής.
--	---

Γ.15 Συνέντευξη νο.15: Δάσκαλος σε Δ.Σ της Σταυρούπολης

1.	<u>ερώτηση</u> : Κάνετε χρήση των ΤΠΕ στην τάξη; <u>απάντηση</u> : Ναι
2.	<u>ερώτηση</u> : Κάνετε χρήση οπτικοακουστικού υλικού στο μάθημα της ιστορίας; <u>απάντηση</u> : Ναι
3.	<u>ερώτηση</u> : Έχετε διδάξει ποτέ το μάθημα της τοπικής ιστορίας ή έχετε ασχοληθεί με αυτό διαθεματικά; <u>απάντηση</u> : Ναι έχω. Συγκεκριμένα η πρώτη φορά ήταν πριν από πολλά χρόνια στη Σαντορίνη. Αφορούσε τοπική ιστορία, αρχαία ιστορία της Σαντορίνης μέχρι την εποχή, περίπου, αν θυμάμαι καλά, μέχρι και τη εποχή της Φραγκοκρατίας.
4.	<u>ερώτηση</u> : Πολύ ενδιαφέρον ως θέμα. Θέλετε να μας μιλήσετε λίγο για αυτό; <u>απάντηση</u> : Ναι, όντως ήταν αρκετά ενδιαφέρον. Είχε δημιουργηθεί κιόλας ένα βιβλίο, που λόγω έλλειψης χρημάτων είχε βγει σε λίγα αντίτυπα και δυστυχώς και το αντίτυπο που είχα κρατήσει για τον εαυτό μου το έδωσα και αυτό. Είναι κρίμα, όπως επίσης δεν υπάρχουν και αντίτυπα από μία πολύ καλή δουλειά που είχε γίνει από ένα συνάδελφο και είχε σχέση με την ιστορία του κρασιού στη Θηρασιά. Μετά από τόσα χρόνια θεωρώ ότι το βιβλίο που εκδόθηκε τότε είναι ακόμα αξεπέραστο.....
5.	<u>ερώτηση</u> : Θεωρείτε ότι έπρεπε να έχουν ψηφιοποιηθεί αυτά τα βιβλία; <u>απάντηση</u> : Ναι, θα υπήρχαν διαθέσιμα για οποιαδήποτε έρευνα... δεν υπάρχει για πολλά πράγματα, δυστυχώς ελληνική, σχετική, βιβλιογραφία.....
6.	<u>ερώτηση</u> : Με ποιά τάξη είχατε δουλέψει το πρόγραμμα <u>απάντηση</u> : Ήταν συνεργασία της πέμπτης και έκτης τάξης Καμαρίου, του Γυμνασίου των Φηρών, της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και συγκεκριμένα μας είχε βοηθήσει ο τότε διευθυντής του κος Σιγάλας, ο οποίος είναι Σαντορινιός και ο κύριος Λινός,

	Σαντορινιός και ιδιοκτήτης του εκεί Λαογραφικού Μουσείου.
7.	<p><u>ερώτηση:</u> Πηγές από πού βρήκατε;</p> <p><u>Απάντηση:</u> Ψάχνοντας, αρχικά στοιχεία, πρώτα από την εποχή της Φραγκοκρατίας, μας είχε κάνει αρχικά εντύπωση, η εικόνα από δυο - τρία καστέλια και προσπαθούσαμε να μάθουμε την ιστορία τους.. Είχα ακούσει και ονόματα όπως Σκάρος, Βίγλες (εξ ου και το Ημεροβίγλι)... Ψάχνοντας λοιπόν, μάθαμε ότι η Σαντορίνη την εποχή της Φραγκοκρατίας ήταν Δουκάτο και στην προσπάθεια που γινόταν να προφυλαχθούν από τους πειρατές, δημιούργησαν αυτά τα καστέλια. Τα ονόματα των κατοίκων του νησιού διαπιστώσαμε ότι είναι παλιά ενετικά ονόματα. Είχαμε απευθυνθεί τότε και στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, που τότε είχε πρωτοξεκινήσει την έρευνα με την καταγωγή των επωνύμων. Μας είχε βοηθήσει επίσης και γνωστή Μαρίζα Κωχ που είναι Καμαριανή. Βρίσκοντας λοιπόν πληροφορίες θέλαμε να βρούμε και επιπλέον.</p>
8.	<p><u>ερώτηση :</u> Πηγές, που βρίσκατε; σε βιβλιογραφία;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι βιβλιογραφία σχετική δεν υπήρχε. Για το "κομμάτι" το Μεσαιωνικό, ψάχνοντας την ιστορία του Σκάρου, για παράδειγμα, η έρευνα μας βασίστηκε πολύ επάνω στην ιστορία των επωνύμων, ψάξαμε με τη βοήθεια ενός δικηγόρου από τη Νάξο την ιστορία του Δουκάτου της Νάξου που προσέφερε πολλά σχετικά στοιχεία..... Μας είχε βοηθήσει και μία αρχαιολόγος, της οποίας το όνομα δυστυχώς δε θυμάμαι, μεταφράζοντας σχετική βιβλιογραφία, γερμανική, για την αρχαία Θύρα, γιατί δυστυχώς είναι ειρωνεία που δεν υπήρχε σχετική ελληνική, και μας βοήθησε λοιπόν και μπορέσαμε να κάνουν τα παιδιά αναπαράσταση του τρόπου ζωής στο νησί κατά τα αρχαία χρόνια. Τα παιδιά είχαν μάθει την "λογική" του ιερατείου, του Δήμου.</p>
9.	<p><u>ερώτηση:</u> Υπήρχε επιστημονική βοήθεια προκειμένου να πιστοποιηθεί κατά κάποιο τρόπο η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων σας</p> <p><u>απάντηση:</u> . Ναι, ναι φυσικά. Μας είχε βοηθήσει πολύ ο κύριος Λινός και ο κύριος Σιγάλας. Επίσης, κατά την προσπάθεια μας να κάνουμε ένα φύλλο εργασίας για τα παιδιά σε ότι αφορά το μουσείο, είχαμε μεγάλη βοήθεια, και είχε δοθεί στα παιδιά η πρόσβαση στα εργαστήρια</p>
10.	<u>ερώτηση:</u> Τώρα εάν σας δινόταν η ευκαιρία, θα βάζατε το στοιχείο της τοπικής

	<p>ιστορίας στα μαθήματα σας;</p> <p><u>απάντηση:</u> Θεωρώ ένα μεγάλο λάθος που έχει καταργηθεί το μάθημα της πατριδογνωσίας. Παλιότερα διδάσκονταν. Τα παιδιά δεν γνωρίζουν την ιστορία του τόπου τους.</p>
11.	<p><u>ερώτηση:</u> Ναι , αλλά πάλι δεν διδάσκονταν με αυτό το μάθημα γενικά την ευρύτερη ιστορία μιας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι, τα παιδιά δυστυχώς δεν ξέρουν την ιστορία του τόπου τους. Παλιά μάθαιναν πρώτα την ιστορία του τόπου τους. Μετά διαμορφώθηκε διαφορετικά το μάθημα της πατριδογνωσίας.</p>
12.	<p><u>ερώτηση :</u> Ναι αλλά ποιός συγκέντρωνε το υλικό τότε; Ο εκπαιδευτικός;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι, τα παιδιά. Λειτουργούσε με τη σημερινή μορφή του project, αν και τριάντα χρόνια πίσω.....</p>
13.	<p><u>ερώτηση:</u> Εδώ στο σχολείο σας δουλέψατε σχετικό πρόγραμμα;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι τα παιδιά έχουν δουλέψει αρκετά θέματα και οι εργασίες τους είναι "ανεβασμένες" στο blog των παιδιών σχολείου, στο οποίο δεν επεμβαίνουμε, είναι καθαρά δουλειά των παιδιών.. Μάλιστα μία εργασία τους έχει βραβευτεί από το Υπουργείο Γεωργίας (Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων), πριν δύο χρόνια.</p>
14.	<p><u>ερώτηση:</u> Ποιό θέμα είχε αυτή η εργασία;</p> <p><u>απάντηση:</u> Τα καπνομάγαζα. Ήταν ένα project, που έγινε στην προσπάθεια να γνωρίζουμε τα καλά και τα κακά της περιοχής. Εκεί επικεντρωθήκαμε στα καπνομάγαζα. Ψάχνοντας να βρούμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, θετικά και αρνητικά, επικεντρωθήκαμε στα καπνομάγαζα και προσπαθήσαμε να ανακαλύψουμε την ανάγκη ύπαρξη τους, δημιουργία τους μέχρι και την λειτουργία τους και την παρουσία τους έως σήμερα. Μάλιστα στην εκδήλωση που έγινε σχετικά με τον πίνακα του Τάτση, στη Μονή Λαζαριστών, χρησιμοποίησαν το δικό μας υλικό.</p>
15.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς λειτούργησαν τα παιδιά κατά τη διάρκεια του project; Οι πηγές τους ποιές είναι</p> <p><u>απάντηση:</u> Λειτουργούν ελεύθερα, αρχίζουν να δημιουργούν προβληματισμούς</p>

	επάνω σε ερωτήματα που τους δημιουργούνται κατά τη διάρκεια της έρευνας. Για παράδειγμα, "γιατί να βρίσκεται χτιστεί το κτήριο "επάνω" στο δρόμο", "γιατί να έχει κόκκινο χρώμα".
16.	<u>ερώτηση:</u> Οι πηγές τους ποιές είναι; <u>απάντηση:</u> Βιβλιογραφία, εγκυκλοπαίδειες, ιστορίες, διαδίκτυο, έρευνα, διαδίκτυο.....
17.	<u>ερώτηση:</u> Υπάρχει ενδιαφέρον από τα παιδιά; <u>απάντηση:</u> Υπάρχει ενδιαφέρον, όταν υπάρχει χρόνος, όταν υπάρχει υλικό, όταν υπάρχει και η δυνατότητα να το κάνει και το ίδιο το σχολείο.
18.	<u>ερώτηση:</u> Τα παιδιά σαν τοπική ιστορία βλέπουν αυτή του Δήμου Παύλου Μελά ή συνδέονται με την ευρύτερη ιστορία της πόλης. <u>απάντηση:</u> Πολλά μαζί. Για μένα τα παιδιά για να μάθουν την ιστορία πρέπει να περπατούν. Για να μάθεις την ιστορία πρέπει να περπατήσεις. Το μεγαλύτερο λάθος του Δήμου, για μένα, είναι ότι δεν υπάρχουν περιπατητικές διαδρομές.
19.	<u>ερώτηση:</u> Εάν υπήρχε το σχετικό υλικό που αφορά στην ιστορία του Δήμου, θα άλλαζε η άποψη τους καθόλου; <u>απάντηση:</u> Αρκεί μόνο αυτό;
20.	<u>ερώτηση:</u> Εάν υποδεικνύονταν όμως τα μνημεία; <u>απάντηση:</u> Ως μία αρχή νομίζω. Ένα δεύτερο βήμα νομίζω όμως ότι είναι η συσχέτιση των μνημείων. Εάν για παράδειγμα πάω τα παιδιά στο κέντρο της πόλης, μπορώ να διαλέξω μνημεία με συνάφεια, ώστε να κάνουμε την περιήγηση. Μπορώ για παράδειγμα να επιλέξω μνημεία που έχουν σχέση με το ολοκαύτωμα. Εδώ τί θα διαλέξω; Πρέπει να υπάρχει συνάφεια....
21.	<u>ερώτηση:</u> Έχει γίνει ποτέ ενημέρωση από το Δήμο Παύλου Μελά σχετικά με τα σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος και υλικό (βιβλιογραφία κτλ) του Δήμου Παύλου Μελά; <u>απάντηση:</u> Ποτέ.
22.	<u>ερώτηση:</u> Για τις έρευνες σας για την περιοχή από πού αντλείτε υλικό;

	<p><u>απάντηση:</u> Σε τυχαία ευρήματα κατά τη διάρκεια των ερευνών μας. Εκπληκτική όμως θεωρώ τη δουλειά του Σπύρου Λαζαρίδη. Μία εικόνα χίλιες λέξεις..... Από αυτή τη δουλειά μπορείς να ξεκινήσεις μία μεγάλη έρευνα.</p>
23.	<p><u>ερώτηση:</u> Εκτός από τη «δουλειά» του κυρίου Λαζαρίδη που αφορά στη Σταυρούπολη και που μπορεί να αποτελέσει εκπαιδευτικό υλικό , γνωρίζετε εκπαιδευτικό υλικό για τις άλλες περιοχές του Δήμου;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
24.	<p><u>ερώτηση:</u> Πιστεύετε ότι τα παιδιά ανατρέχουν στο διαδίκτυο συχνότερα, για την εύρεση πληροφοριών;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι αλλά αυτό ενέχει κινδύνους, γιατί στο διαδίκτυο υπάρχει πληθώρα πληροφοριών που δε μπορούμε πάντα να γνωρίζουμε κατά πόσο είναι αξιόπιστες ή όχι.</p>
25.	<p><u>ερώτηση:</u> Πώς αντιδρούν τα παιδιά με την χρήση υλικού που αφορά στην περιοχή που μένουν;</p> <p><u>απάντηση:</u> Στην αρχή εκδηλώνουν περιέργεια, αλλά η στάση τους είναι θετική. Στη συνέχεια αρχίζουν να συγκρίνουν την πληροφορία με το παρόν.</p>
26.	<p><u>ερώτηση:</u> Η χρήση υλικού σχετικού με την τοπική ιστορία μιας περιοχής αλλάζει την αντίληψη των παιδιών για αυτήν την περιοχή;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, πιστεύω ότι συμβάλει στη δημιουργία μίας πιο θετικής στάσης και η συστηματική ενασχόληση μπορεί να τους διαμορφώσει, να τους κάνει πιο ενεργούς πολίτες</p>
27.	<p><u>ερώτηση:</u> Γενικά, πώς αντιδρούν τα παιδιά στη χρήση ιστορικών πηγών στα μαθήματα τους;</p> <p><u>απάντηση:</u> Θετικά, αλλά εξαρτάται η αντίδραση και από το είδος της πηγής.</p>
28.	<p><u>ερώτηση:</u> Χρησιμοποιείτε εκπαιδευτικό υλικό σχετικό με το Δήμο Παύλου Μελά στα μαθήματα σας</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι.</p>

29.	<p><u>ερώτηση:</u> Γνωρίζετε εάν υπάρχει /ουν ιστοσελίδες που να έχουν συγκεντρωμένο υλικό, (εκπαιδευτικό,) πηγές αναφορικά στην ιστορία μίας περιοχής;</p> <p><u>απάντηση:</u> Όχι.</p>
	<p>Επίδειξη του ιστοτόπου και ανατροφοδότηση</p>
	<p>Είναι πολύ ωραίο εργαλείο, πιστεύω ότι μπορεί να βοηθήσει έναν εκπαιδευτικό. Εάν ήταν δική μου η σελίδα θα έδινα και σε κάποιον τη δυνατότητα ανατροφοδότησης, ενός Forum. Νομίζω, ότι αν και δεν έχει δημοσιοποιηθεί, είναι η πιο ολοκληρωμένη δουλειά που έχω δει έως τώρα. Έχει και τη δυνατότητα να συμπληρώνεται διαθεματικά έτσι όπως είναι δομημένο. Η διαφορά είναι όμως ότι έχει τη δική μας τη ματιά....όχι των παιδιών...</p> <p><u>ερώτηση:</u> Δηλαδή θα ήταν θετικό εάν φιλοξενούνταν και οι εργασίες των παιδιών σε μία σελίδα ;</p> <p><u>απάντηση:</u> Ναι, θα ήταν πολύ καλό. Και από ότι είδα στα παιδιά αρέσει και η αφήγηση με λόγο... Εμείς στο σχολείο τώρα δουλεύουμε το SCRATCH. Εγώ προσωπικά θα το δούλευα με τα παιδιά, είναι μία διαδραστική βιβλιοθήκη.</p>